

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΑ'	ΤΕΥΧ. Α'	ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308	15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1994	ΑΡΙΘ. 7
----------	----------	---	------------------	---------

ΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΕΝ SANTIAGO DE COMPOSTELA*

ΙΒ'

4. Θετικὸν στοιχείον ἐν Santiago de Compostela ἦτο, ὡς ἤδη εἶπομεν, ἡ διὰ πρώτην φορὰν ἐπίσημος συμμετοχὴ ἐν Παγκοσμίῳ Συνεδρίῳ «Πίστεως καὶ Τάξεως» πολυμελοῦς Ἀντιπροσωπείας Ρωμαιοκαθολικῶν. Πρέπει νὰ εὐχηθῶμεν ἀφ' ἑνός, ἵνα ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἀποβάλλουσα σκοπίμους ἐπιφυλάξεις, γίνῃ ὀργανικὸν Μέλος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου, ἵνα οἱ ἐν τοῖς Οἰκουμενικοῖς Συνεδρίοις ἐκπρόσωποι αὐτῆς συμπαρίστανται ἐνεργότερον εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους, ὅταν οὗτοι ὑπερασπιζοῦν ἀπόψεις, αἵτινες εἶναι καὶ ἀπόψεις τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ πλάστιγξ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ θὰ κλίνη σημαντικῶς πρὸς προώθησιν τῆς παγχριστιανικῆς ἐνότητος καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς παρουσίας καὶ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἡ ποθητὴ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἐγκαταλείπουσα μερικὰς κακοδοξίας καὶ ἰδίως τὴν ἰμπεριαλιστικὴν παποκεντρικὴν Ἐκκλησιολογίαν τῆς, θὰ συνενωθῇ μετὰ τῆς —ἐκπροσωπούσης τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν— Ὁρθοδοξίας. Τότε οὐ μόνον θὰ ὑπερεφαλαγγίζετο καὶ θὰ ἐξέλπειν αὐτομάτως τὸ πρόβλημα τοῦ Οὐνιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ εὐκολώτερον αἱ προτεσταντικαὶ ἐκκλησῖαι καὶ κοινότητες θὰ ἐστρέφοντο ἐλκυόμεναι

πρὸς μίαν ἀκτινοβολοῦσαν ἐνιαίαν πανίσχυρον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνεκτικὸς δεσμὸς θὰ ἦτο οὐχὶ τὸ διασπαστικὸν Πρωτεῖον ἐξουσίας, ἀλλὰ τὸ ἐνοποιοῦν παλαιοχριστιανικὸν Πρωτεῖον τιμῆς.

5. Ὡς ἐν πᾶσι τοῖς διεκκλησιαστικοῖς συνεδρίοις, οὕτω καὶ ἐν τῷ Ε' Παγκοσμίῳ Συνεδρίῳ Πίστεως καὶ Τάξεως, θετικὸν στοιχείον διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους ὑπῆρξεν ἡ μετ' ἀλλήλων γνωριμία καὶ ἐξοικείωσις αὐτῶν, ἡ προσέλευσις τῶν εἰς ἰδιαίτερας κοινὰς λατρευτικὰς συνάξεις καὶ ἡ προσπάθεια πρὸς συντονισμόν τῶν ἐνεργειῶν τῶν διὰ κῆψιν κοινῆς στάσεως κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν παρουσιαζομένων ἐν τῷ Συνεδρίῳ ζητημάτων. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρέπει νὰ ἐξαρθῇ ἰδιαίτερος ὁ ρόλος τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Πρωτοθρόνου ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἦτοι τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας, Ὑπερτίμου καὶ Ἐξάρχου πάσης Ὠκεανίας κ. Στυλιανοῦ, ὅστις διεκρίθη ἐν τῷ Συνεδρίῳ διὰ τὴν βαθύτητα τῆς θεολογικῆς του σκέψεως, διὰ τὴν ἐν ἀπλότητι ἐγκάρδιον καθημερινὴν συναναστροφὴν του μετὰ πάντων, διὰ τὸν ἐν συνέσει καὶ ἀγάπῃ οἰκοδομητικὸν ἔλεγχον τῶν ἑτεροδόξων καὶ διὰ τὴν ἐν μέσῳ τῶν Ὁρθοδόξων συνεκτικὴν ἐπιρροὴν του. Οὗτος συνεκάλεσε δις εἰς κοινὴν σύσκεψιν πάντας τοὺς Ὁρθοδόξους, τοῦθ' ὅπερ ὑπῆρξε δι' αὐτοὺς λίαν ἐνισχυτικόν.

6. Φιλία καὶ πνευματικοὶ δεσμοὶ ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐκ τῆς προσεγγίσεως τῶν Ὁρθοδόξων πρὸς τοὺς γνήσιον ὀρθόδοξον φρόνημα ἔχοντας ἐκπροσώπους τῶν λεγομένων «Προχαλκηδονεϊῶν» Ἐκκλησιῶν, οἵτινες ἐνεργῶς καὶ λίαν ἐποικοδομητικῶς μετείχον οὐ μόνον τοῦ Συνεδρίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδιαίτερων συσκέψεων τῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 195 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

Ὁρθοδόξων. Ἰδιαίτερος ἀξιολογώτατη ἦτο ἡ παρουσία τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Κοπτικὴν Ἐκκλησίαν Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου τῆς Damietta (Αἰγύπτου) κ. Bishoy, ὅστις διεκρίνετο διὰ τὰς βαθυστοχάστους ἐπεμβάσεις του εἰς τὰς συζητήσεις, διὰ τὴν ἀσκητικὴν του ἀκτινοβολίαν, διὰ τὸ γνήσιον ἐκκλησιαστικόν του φρόνημα καὶ διὰ τὴν ἀρίστην συνεργασίαν του μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων. Ὁ γράφων ἐν τῇ Β' Ἐπιτροπῇ ἠτύχησε νὰ συνεργασθῆ στενότερον μετ' αὐτοῦ, ὡς καὶ μετὰ τῶν Σεβασμιωτῶν Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας κ. Στυλιανοῦ καὶ Μητροπολίτου Λεμεσοῦ κ. Χρυσάνθου. Ἐπιτραπὴ νὰ ἀναφέρω ὅτι πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἡμῶν ἐκ Santiago de Compostela ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Bishoy προσέφερεν εἰς τὸν γράφοντα ὡραίαν μικρὰν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὅπισθεν τῆς ὁποίας εἶχε γράψει ἀγγλιστὶ τὰ ἑξῆς: «Ἀγαπητὲ Καθηγητὰ Θεοδώρου, παρακαλῶ τὸν Κύριον νὰ εὐλογῇ πάσας τὰς προσπάθειάς ὑμῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Ὁρθοδόξου μαρτυρίας ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς, διότι συνήντησα ὑμᾶς καὶ τὴν σύζυγον ὑμῶν ἐν Santiago de Compostela καὶ ἐχάρην διὰ τὴν ἀγάπην σας πρὸς τὴν Κοπτικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας καὶ τὴν παράδοσίν της. Ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι μας ἔχουν πάντοτε διατηρήσει τὴν πιστότητα πρὸς τὴν αὐθεντικὴν ἀποστολικὴν πίστιν καὶ παράδοσιν. Αὐτὸ εἶναι ἡ αἰτία, ἕνεκα τῆς ὁποίας προσδοκῶμεν τὴν ἐρχομένην καὶ ἐλπίζομένην ἐνότητα μετὰ ὑμῶν. Ὑμέτερος ἐν Χριστῷ ὁ Μητροπολίτης Bishoy τῆς Damiette, 15-8-1993». Ὁλοψύχως εὐχόμεθα ὅπως ὁ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Σεβ. Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διεξαγόμενος ἐλπιδοφόρος διάλογος μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ Προχαλκηδονεῖων ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἐξέυρεσιν διαδικασίας ὀδηγούσης τάχιιστα εἰς τὴν ἄρσιν τῶν εἰς τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς μετὰ τῶν αὐτῶν ἐνότητος ἐπιπροσθούτων ἐμποδίων.

7. Ὡσαύτως πρέπει νὰ ἐξαρθοῦν τὰ ἰδιαίτερα αἰσθήματα ἀγάπης πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν τῶν μετασχόντων τοῦ Συνεδρίου Ρωμαιοκαθολικῶν Ἰσπανῶν καὶ ἰδίως τοῦ ἐν Santiago de Compostela διακεκριμένου Ἀρχιεπισκόπου Δρος Antonio Maria Rouco Valera, τοῦ Γραμματέως αὐτοῦ π. Elisardo Temperan καὶ τοῦ δραστηριωτάτου Γραμματέως τῶν Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων τῆς Συνόδου τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἰσπανίας π. Julian Garcia Hernando. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ὁ Σεβ.

Ἀρχιεπίσκοπος Δρ. Antonio Maria Rouco Valera κατὰ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ, ὅπερ ἐξεφώνησε τὴν Κυριακὴν 15ην Αὐγούστου κατὰ τὴν Εὐχαριστιακὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, — ὅστις ἐντὸς αὐτοῦ ἦτο ἀσφυκτικῶς πλήρης, ἐνῶ ἐκτὸς αὐτοῦ συνωθούντο πλήθη προσκυνητῶν —, ὅταν ἀντελήφθη τὴν παρουσίαν μερικῶν Ὁρθοδόξων, μετὰ τῶν ὁποίων εἶχε συνομιλήσει γερμανιστὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Συνεδρίου, διέκοψε τὴν ἐν τῷ κήρυγματι χρῆσιν τῆς ἰσπανικῆς γλώσσης καὶ συνέχισε ἐπ' ὀλίγον τὴν ὁμιλίαν του εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν, ἵνα γίνῃ κατανοητὸς ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων. Ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του διὰ τὴν παρουσίαν τῶν Ὁρθοδόξων καὶ ἐτόνισεν ὅτι ἡ εὐλάβεια πρὸς τὴν Παναγίαν Μητέρα τοῦ Λυτρωτοῦ, τῆς ὁποίας τὴν Κοίμησιν ἐωρτάζομεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, εἶναι ἐν τῶν κοινῶν γνωρισμάτων τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

8. Τέλος ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῇ παραγράφῳ ἄς ἐπιτραπῆ ἡ εὐσύνοπτος ὑπόμνησις μερικῶν γενικωτέρων ἐντυπώσεων ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς ὡραίας μεσαιωνικῆς πόλεως Santiago de Compostela. Αὕτη καθιστᾷ γνωστὰ εἰς τὸν ἐπισκέπτην οὐ μόνον τὰ παλαιὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ λοιπὰ οἰκοδομήματά της, τὰ ὁποῖα εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ τοῦ ἀφθονοῦντος ἐν Γαλικίᾳ πυριγενοῦς γρανίτου, ὅστις ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀπαστράπτει ἐκπέμπων ἕνεκα χημικῆς συστάσεως ἐκθαμβωτικὰς χρυσᾶς ἀντανυγείας, ἀλλὰ καὶ ἱεροὺς τόπους συγκεντρώσεως μυριάδων προσκυνητῶν. Τελικὸς σταθμὸς τῶν προσκυνητῶν εἶναι ὁ ἐν Santiago Καθεδρικὸς Ναός, ὅστις εἶναι ἀφιερωμένος εἰς μνήμην τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἰακώβου, υἱοῦ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ὁ ἐν λόγῳ ἅγιος Ἰάκωβος θεωρεῖται προστάτης τῆς Ἰσπανικῆς Γαλικίας, ὅλης τῆς Ἰσπανίας, τῆς Πορτογαλίας καὶ πολλῶν περιοχῶν ἢ πόλεων τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς, αἵτινες ὡσαύτως ὀνομάζονται Santiago (= ἅγιος Ἰάκωβος). Κατὰ μεταγενεστέραν ἰσπανικὴν παράδοσιν, τῆς ὁποίας ἡ αὐθεντικότης ἐξακολουθοῦσα νὰ εἶναι «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» ἀναζητεῖ ἐρείσματα εἰς ἐνδελεχεῖς ἱστοριοκοιταχολογικὰς ἐρεῦνας, τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Ἰακώβου δι' ἐμπορικῶν πλοίου μετεφέρθησαν ὑπὸ μαθητῶν του ἐκ Παλαιστίνης εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλικίας (Β.Δ. Ἰσπανίας). Ἡ παρά-

δοσις αὕτη ἐμφυχώνει τὴν ἰδρυσιν, τὴν ζωὴν καὶ τοὺς θρύλους τῆς πόλεως Santiago de Compostela, εἰς τὴν ὁποίαν συρρέουν ἑκατομμύρια προσκυνητῶν ἐξ ὅλοκληρου τοῦ κόσμου καὶ ἰδίως ἐξ Εὐρώπης. Εἰς τὰς τάξεις τῶν προσκυνητῶν αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι πεζοποροῦντες φέρουν καθιερωμένα σύμβολα ὁδοιοπορίας καὶ ἱερᾶς ἀποδημίας (μακρὰν βακτηρίαν - ράβδον μετὰ σταυροῦ, ὕδωρ ἐντὸς λαγυνοφόρου κολοκύνθης ἢ ὁμοιώματος αὐτῆς, ὄστρακα εἰς ἀνάμνησιν τῶν ὀστράκων τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν θρύλον ἐπεκάθησαν ἐπὶ τοῦ μνημονευθέντος πλοίου κ.τ.λ.), συμμετέχουν καὶ χιλιάδες νέων, οἱ ὁποῖοι καθ' ὁμάδας ὁδηγοῦμενας ὑπὸ ἱερέων ἢ γυναικῶν μοναχῶν ἀφικνοῦνται εἰς Santiago de Compostela, τοῦθ' ὅπερ συναρτᾶται καὶ πρὸς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἔχει ἐπισήμως ἀναδειξεί τὴν πόλιν Santiago de Compostela εἰς «Διεθνὲς Ποιμαντικὸν Κέντρον τῆς Νεολαίας».

Ἡ πόλις Santiago de Compostela —κατόπιν προτάσεως τοῦ πρῶην ἡγετικοῦ στελέχους τῆς Faith and Order Commission πανοσ. Ἀρχιμ. καὶ Καθηγητοῦ Δρος Γενναδίου Λυμούρη— ἐπελέγη διὰ τὴν ἐν αὐτῇ διεξαγωγὴν τοῦ Ε' Παγκοσμίου Συνεδρίου Πίστεως καὶ Τάξεως ἔνεκα τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ πρὸς τὴν πόλιν ταύτην ἱερὰ ἀποδημία μυριάδων προσκυνητῶν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς σύμβολον τῆς ἱερᾶς ἀποδημίας τῶν μετεχόντων τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως πρὸς ἀφίξιν εἰς τὴν ποθητὴν ὄρατὴν ἐνότητα. (Σημειωτέον ὅτι τὸ ἔτος 1993 ἐρωτάζετο ἰδιαίτερος ὡς «ἔτος τοῦ ἀγίου Ἰακώβου», ἤτοι ὡς ἔτος, καθ' ὃ ἢ 25ῃ Ἰουλίου, ὅτε οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἐορτάζουν τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου Ἀπ. Ἰακώβου, συμπίπτει εἰς Κυριακὴν ἡμέραν. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς διεφημίζετο, ἀνεμένοντο εἰς Santiago de Compostela ἑπτὰ ἑκατομμύρια προσκυνητῶν).

Αἱ μετὰ τοῦ Συνεδρίου συνδεθεῖσαι καὶ ἤδη μνημονευθεῖσαι ἐκδρομαὶ καὶ ἰδιωτικῶς πραγματοποιηθεῖσαι ὀλιγόωροι ἐπισκέψεις εἰς γειτονικὰς περιοχὰς ἔχαροποίησαν ἰδιαίτερος τοὺς Ὀρθοδόξους Ἕλληνας, διότι ἐν Γαλικίᾳ βλέπει τις ἀφ' ἐνὸς σωζόμενα ἴχνη τῆς συναντηθείσης μετὰ τοῦ κελτικοῦ κόσμου ἀρχαίας ἐλληνικῆς παραδόσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου —ὡς ἔχομεν ἤδη ἐπισημάνει— ρωμαιοκαθολικὰς μονὰς (Βενεδικτίνων, Κιστερσιανῶν), αἵτινες, εὐρισκόμεναι εἰς τὸ διὰ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην «τέλος τῆς γῆς» (finis terrae), καυχῶνται διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν δια-

τήρησιν καὶ ἔντονον προβολὴν τῆς ἀνατολικῆς ἑλληνορθοδόξου μοναστικῆς παραδόσεως.

Ἐπειτα ὁ ἐπισκέπτης θαυμάζει τὴν Γαλικίαν, «τὴν χώραν τῶν χιλίων ποταμῶν καὶ τῶν δέκα χιλιάδων λόφων», διὰ τὰς θαυμασίας φυσικὰς καλλονὰς τῆς, αἵτινες ἐναρμονίζουν ἑκατοντάδας χιλιομέτρων ὠραιωτάτων ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ μετὰ θαυμασίας μεγάλης ποικιλίας βλαστήσεως καὶ συνυπάρξεως ἀναριθμητῶν εἰδῶν δένδρων, θάμνων καὶ ἀνθῶν. Ὡσαύτως ἢ ἐν Ἰσπανίᾳ αὐτόνομος καὶ αὐτοδιοικουμένη Γαλικία, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς κεντρικῆς ἰσπανικῆς κυβερνήσεως, καυχᾶται προβάλλουσα τὴν πατρογονικὴν τῆς κληρονομίαν, τὴν ἰδιότυπον πολιτισμικὴν τῆς παράδοσιν, τὴν ἰδιαίτεραν γλώσσάν τῆς, ὠραιωτάτους χριστιανικοὺς ναοὺς, θαυμασίας προσόψεις ἀρχοντικῶν οἰκιῶν, μνημεῖα ἀρχαίου πολιτισμοῦ, λαμπρὰς φολκλορικὰς ἐκδηλώσεις, γοητευτικὰς καὶ γραφικὰς πόλεις καὶ πολίχνας, τουριστικὰ θέρετρα, ἐκλεκτὰ προϊόντα τῆς ξηρᾶς, πλούτον θαλασσίων εἰδῶν, ὠραία δείγματα χειροτεχνίας. Ἡ προβολὴ πάντων τῶν φυσικῶν καὶ πολιτισμικῶν ἀγαθῶν τῆς Γαλικίας γίνεται δι' ἐξαιρέτου ὀργανώσεως, ὀφειλομένης εἰς ὑποδειγματικὴν συνεργασίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως.

Ἐκ τοῦ προτύπου τῆς ὀργανώσεως τῶν προσκυνημάτων καὶ τοῦ τουρισμοῦ τῆς Γαλικίας θὰ ἠδυνάμεθα πολλὰ νὰ διδαχθῶμεν οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἔχομεν νὰ ἐπιδειξώμεν οὐ μόνον θαυμασίας φυσικὰς καλλονὰς καὶ μοναδικοὺς ἀρχαιολογικοὺς, ἱστορικοὺς καὶ πνευματικοὺς θησαυροὺς, ἀλλὰ καὶ πολλὰς τοποθεσίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναμφιβόλως ἔστησαν καὶ ἐκινήθησαν οἱ πόδες κορυφαίων ἀγίων Ἀποστόλων καὶ φυλάσσονται τὰ ἱερὰ λείψανα μερικῶν ἐξ αὐτῶν. Αἱ πρὸς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Ἰάκωβον ἐκδηλώσεις εὐλαβείας τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τῆς Δύσεως δεικνύουν ἐν πολλοῖς τὸν δρόμον διὰ τὴν καὶ παρ' ἡμῖν ἀνάδειξιν καὶ προβολὴν παγ-χριστιανικῶν προσκυνημάτων.

(Τέλος)

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος,
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν δεξίωσιν ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τῶν Γραμμάτων
(30 Ἰανουαρίου 1994)**

Εἶναι καὶ ἡ σήμερον ἡμέρα λίαν εὐλογητὴ καὶ εὐφρόσυνος, καθ' ὅτι ἐπὶ τὸ αὐτὸ «εὐφημοῦμεν οἱ πιστοὶ τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας, τοὺς μεγάλους καὶ φωταυγεῖς, Βασίλειον ἅμα τῷ Γρηγόριῳ καὶ Ἰωάννῃ τὸν μέγαν καὶ χρυσορρήμονα» ἐπαληθεύοντες παρὰδοσιν ὀκτῶ πλέον αἰῶνων, ἀπὸ τῆς καθιερώσεως τῆς κοινῆς ταύτης ἑορτῆς τῶν Γραμμάτων.

Ἡ ἑορτὴ μάλιστα αὕτη ἐωρτάζετο ἀπὸ αἰῶνων ἐνταῦθα, εἰς τὴν Σμύρνην καὶ τοὺς ἄλλους ἑλληνικοὺς οἰκισμοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς, οὐχὶ μόνο ὡς ἑορτὴ τῆς παιδείας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἑορτὴ μεγάλη τῆς φιλανθρωπίας, καθ' ἣν τὰ περίφημα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα τῶν ὁμογενῶν, εἰς ἑορταστικὴν προετοιμασίαν, ἠνοίγον πλατέως τὰ θύρας τῶν ἐπιβλητικῶν αὐτῶν καταστημάτων καὶ ἐδέχοντο ὁμοῦ μετὰ τῶν ἡμετέρων καὶ τὴν ἐπίσκεψιν ἑτεροθρήσκων καὶ ἑτεροδόξων συμπολιτῶν, συμμεριζομένων καὶ αὐτῶν τὴν χαρὰν τῆς ἑορτῆς.

Θεῖα χάριτι ὑπάρχοντες σήμερον ὑμεῖς οἱ ἐλλόγιοι ἐκπαιδευτικοὶ καὶ ἡμεῖς οἱ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου συνεχιστὰς τῆς ἱερᾶς ἐπετείου, ἐκφράζοντες πρωτίστως εὐγνώμονας εὐχαριστίας πρὸς τὸν Ὑψιστὸν Θεὸν καὶ πατέρα τῶν Φώτων καὶ τῶν οἰκτιρῶν.

Ἐπισημαίνομεν, πρωτίστως, ὅτι οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι, οἵτινες σφραγιζοῦν διὰ τῆς πνευματικῆς παρουσίας των, διὰ τοῦ λόγου ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πολλῶν ἔργων των, τὸν τέταρτον μ.Χ. αἰῶνα, ὑπῆρξαν αἱ κατάλληλοι ἡγετικαὶ προσωπικότητες εἰς κατάλληλον ἐποχὴν. Ἡ διαχρονικὴ ὁμως σημασία καὶ ἡ ἐπιβίωσις τῆς μνήμης αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὴν οἰκουμενικότητα τῆς διδασκαλίας των.

Συγκεκριμένως, ὁ τέταρτος αἰὼν εἶναι μεταβατικός, ἀφοῦ κατ' αὐτὸν ὑποχωρεῖ βαθμηδὸν ὁ ἐθνικὸς κόσμος καὶ παγιοῦται σταδιακῶς ὁ χριστιανικὸς. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ὁ αἰὼν αὐτὸς ἐγκαινιάζεται, κατὰ συνέχειαν ἐκ τῶν προηγούμενων, δι' ἀντιχριστιανικῶν διωγμῶν καὶ κλείεται ἀντιθέτως διὰ διωγμῶν, αὐτὴν τὴν φορὰν τῶν νεοφύτων χριστιανικῶν λαϊκῶν μαζῶν κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἡ δὲ ἐπίσημος Ρωμαϊκὴ Ἀρχή, διὰ τοῦ διορατικοῦ Μεγάλου Κων-

σταντίνου, ἐγκαίρως συνειδητοποιεῖ ὅτι μόνον εἰς τὸν διωκόμενον Χριστιανισμὸν εἶναι δυνατόν νὰ στηριχθῇ ἡ ἀνανέωσις τοῦ παρακμάζοντος Κράτους, ὅποτε συνθηκολογεῖ μετὰ τῆς ἀδριανῆς πραγματικότητος καὶ ἐκδίδει τὸ γνωστὸν Διάταγμα περὶ ἀνεξιθρησκείας τῶν Μεδιολάνων (313 μ.Χ.) καὶ ἐπέρχεται ἡ παύσις τῶν διωγμῶν, καὶ εἰρηνεὺει ἡ αὐτοκρατορία.

Ὑπὸ τὴν ἐπίφασιν ὁμως αὐτὴν σοβοῦν πολλὰ ἀντιθέσεις εἰς τὸν ἰδεολογικὸν τομέα καὶ ἐδῶ εἶναι ὁ μέγας ἱστορικὸς ρόλος τῶν τριῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν, τῶν μεγάλων πνευματικῶν ἀναστημάτων τοῦ τετάρτου μ.Χ. αἰῶνος. Τότε, οἱ ἀθρόως εἰσελθόντες εἰς τὴν νέαν θρησκείαν, πολλοὶ διὰ λόγους σκοπιμότητος καὶ οὐχὶ ἰδεολογικούς, συναποκομίζουσιν τὰ ἰδέας καὶ τὰ ἥθη τοῦ προτέρου αὐτῶν βίου, τοῦ ἐθνικοῦ-εἰδωλολατρικοῦ κοσμοειδώλου. Ἀνακύπτουν οὐκ ὀλίγα ἰδιογνώμονες τάσεις, καὶ δὴ καὶ αἰρέσεις, πολλαὶ τῶν ὁποίων συνιστοῦν προσπάθειαν ἐξελληνισμοῦ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ Ἐκκλησία κλυδωνίζεται, διασπάζεται εἰς ἰδεολογικὰς ομάδας. Οἱ ἀκραῖοι χριστιανοὶ ὑποτιμοῦν τὴν γνῶσιν, τὴν ἔρευναν, τὰ ἑλληνικὰ Γράμματα. Αὐτοκράτορες — διάδοχοι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου — ὑποστηρίζουσιν τοὺς ἀρειανοὺς καὶ ἐναντιώνονται εἰς τὸ δόγμα τῆς Νικαίας, καταδιώκουν ἢ ἐξορίζουσιν τοὺς Ὀρθοδόξους, ὁ δὲ ρωμαντικὸς Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης ἐφθασεν εἰς τὰ γνωστὰ ἄκρα.

Ἐνώπιον τῆς συγχύσεως αὐτῆς ὀρθώνουν, κατ' εὐτυχίαν τῆς Θεῆς Προνοίας βουλήν, τὸ ἀνάστημά των οἱ τρεῖς σύγχρονοι μεγάλοι ἄνδρες: Βασίλειος, Γρηγόριος, Ἰωάννης καὶ γίνονται «ὁδηγοὶ λαῶν». Ἡ γίνονται, ὡς χαρακτηριστικῶς ἡ Ἐκκλησία, ἀπὸ αἰῶνων ἐγκωμιάζουσα τούτους, ψάλλει θριαμβευτικῶς: «ἀκτίνες καὶ δαδουχίαι ἐκ τρισηλίου αὐγῆς, τῶν ἐσκοτισμένων ἢ ἀνάβλεψις, τὰ μεγάλα προσύργια, οἱ στῦλοι τῆς εὐσεβείας, ὁ τῶν πιστῶν ἐδρασμὸς, τῶν αἰρετιζόντων ἢ κατὰπτωσις. Οἱ ὁδηγοὶ πρὸς τὰ ἄνω· τοῦ παραδείσου αἱ εἰσοδοὶ· λόγοις οἱ καταρδεύσαντες τῆς γῆς ἅπαν πρόσωπον· οἱ θεολόγοι, αἱ βάσεις, οἱ χρυσολόγοι οἱ ἔνθεοι...».

Γενικῶς, οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι ἠγωνίσθησαν με

ὕψηλὸν ἦθος ἐλευθέρων ἀνθρώπων καὶ γνησίων κοινωνικῶν μεταρρυθμιστῶν κατὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν δογμάτων, κατὰ τῆς ἐξουθενώσεως τῶν πτωχῶν, κατὰ τῶν αὐθαιρεσιῶν τῆς ἐξουσίας. Καὶ πολλά, παρὰ πολλά, ἔχουν γραφῆ εἰς τὴν διεθνή βιβλιογραφίαν διὰ τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῶν τριῶν ἱεραρχῶν, διὰ τὴν περιορέουσαν ἀτμόσφαιραν τῆς ἐποχῆς των, τὰς ριζοσπαστικὰς ἀπόψεις των εἰς τὰ κοινωνικὰ θέματα, διὰ τὴν προσφορὰν των εἰς τὰ θεολογικὰ Γράμματα καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Διοργάνωσιν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ Δόγματος καὶ τῶν κανόνων τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς.

Ὑπογραμμίζομεν ὅλως ἰδιαιτέρως τὴν συμβολὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τὸν χριστιανικὸν ἀνθρωπισμὸν τοῦ τετάρτου αἰῶνος καὶ κατ' ἐπίδρασιν καὶ τῶν μετέπειτα αἰώνων. Κατὰ τὸν περιφημον ἀνθρωπιστὴν Γερμανὸν φιλόλογον Werner Jäger (1961), γνωστὸν διὰ τὴν κλασσικὴν μελέτην του ἐπιγραφομένην: «Πρώϊμος Χριστιανισμὸς καὶ Ἑλληνικὴ Παιδεία», ὁ τέταρτος αἰὼν εἶναι ὁ αἰὼν τοῦ Χριστιανικοῦ νεοκλασικισμοῦ. Κατ' αὐτὸν υἰοθετοῦνται ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ τὰ βιώσιμα καὶ ἐξελιξιμα στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, μὲ κυρίως πρωταγωνιστὰς τοὺς ἐξόχους ἐκείνους διανοητὰς, τοὺς ὁποίους σήμερον μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ τιμῶμεν καὶ μεγαλύνομεν.

Ἐνθυμηθῆτε, ὅτι ἔκτοτε καὶ ἐπὶ συνεχεῖς αἰώνας ἡ μελέτη τοῦ Μ. Βασιλείου «πρὸς τοὺς νέους» ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων», ἀπετέλεσε τὸ βᾶθρον τῆς παιδείας τῶν χριστιανοπαίδων καὶ ὅτι δι' αὐτῆς ἀπορρίπτεται μὲν ἡ εἰδωλολατρεία, ἡ πίστις εἰς τὸ Δωδεκάθεον, ἐπιδοκιμάζεται ὅμως ἡ κλασσικὴ μορφή τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν εἰργάσθη καὶ ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὅστις διδάσκει ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ τελεία παιδεία, ἥτις διαφυλάσσει τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν καὶ θέτει ὑψιστον σκοπὸν τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Χριστιανικός, λοιπόν, ἀνθρωπισμὸς, μὲ τὸ ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν περιεχόμενόν του, ἐπέρασεν εἰς τὴν Δύσιν διὰ τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου, κατὰ ἓνα αἰῶνα νεώτερον τῶν Καππαδοκῶν ἀγίων Πατέρων. Εἰς δὲ τὴν συνέχειαν ἡ αὐτὴ χριστιανικὴ κίνησις διήκει διὰ τοῦ Μεσαίωμος καὶ διοχετεύεται εἰς τὴν Ἀναγέννησιν, μὲ κύριον πρωτοπόρον τὸν Ἐρασμον, ὅστις ἀντλεῖ ἰδέας ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας Πατέρας τοῦ Δ' αἰῶνος. Μόλις εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι, μετὰ τὴν Ἄλωσιν, οἱ ἐντεῦθεν μεταναστεύσαν-

τες ἔφερον εἰς τὴν Δύσιν τὰ ἀρχαῖα κείμενα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων. Μὲ τὸ σύντομον αὐτὸ χρονικὸν τῆς πατερικῆς σκέψεως, ὑπογραμμίζομεν, ὅτι ὁ διαμορφωθείς ὑπὸ τοῦ Jäger τρίτος ἀνθρωπισμὸς (πρῶτος ἦτο τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, δεῦτερος ὁ χριστιανικός τῶν μεγάλων πατέρων), ὁ τρίτος, λοιπόν, λεγόμενος ἀνθρωπισμὸς καὶ ἡ σύγχρονος ἀνθισις τῆς Ὁρθοδόξου θεολογικῆς σκέψεως ἀντλεῖ ἀπὸ τῶν ἀστειρευτῶν πηγῶν τοῦ χριστιανικοῦ νεοκλασικισμοῦ τοῦ Δ' αἰῶνος. Ἡ σύγχρονος μάλιστα νεοελληνικὴ θεολογία χαρακτηρίζεται ἀπὸ πολλῶν πλευρῶν καὶ εἶναι πράγματι ἀνθρωπολογικὴ.

Χαίρομεν διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως καὶ εὐλογοῦμεν δυοὶ ταῖς χερσὶ, τὴν τοιαύτην θεολογικὴν προσφορὰν, τὴν ἔχουσαν ἐπίκεντρον τὸν Ἄνθρωπον, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε.

Παλαιότερον, εἰς τὰς αἰθούσας διδασκαλίας, ἐβλέπομεν εἰς μετωπικὴν θέσιν τὴν ἱεράν εἰκόνα τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, εἰς διαρκὴ ὑπόμνησιν τοῦ ἦθους καὶ τῆς διδασκαλίας των. Διερωτώμεθα, ἐὰν ἐξακολουθοῦν οἱ μεγάλοι Ἱεράρχαι νὰ εὐρίσκουν φιλόξενον στέγην εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν συνείδησιν τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων, ἐνώπιον τῶν ἀλληλοδιαδόχων ἀλλαγῶν τῶν ἐκπαιδευτικῶν συστημάτων. Ἐν τούτοις, τὸ ἦθος καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς παιδείας τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν συνεχιζοῦν νὰ προπορεύονται τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς.

Ὑπάρχει ὅμως ἓνα σύνηθες ἐμπόδιον, τὸ ὁποῖον ὡς νεφέλη πυκνὴ συσκοτίζει τὸν χριστιανικὸν στόχον τῆς παιδείας καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπικαλούμεθα τὴν προσοχὴν τῶν ὑπευθύνων. Εἶναι ἡ ἀπολυτοποίησις ἐτέρων ἐπὶ μέρος στόχων ἢ προτεραιοτήτων εἰς βάρος τοῦ μεγάλου ἰδανικοῦ τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς παιδείας. Μὴ λησμονήτε, ὅτι οἱ Μεγάλοι Πατέρες ἔθεσαν ὑψιστον στόχον τῆς ἀγωγῆς τὴν ψυχικὴν τοῦ ἀνθρώπου μόρφωσιν, τὸ «ἐπιμελεῖσθαι ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτου».

Τὸ λεπτὸν καὶ ὠραῖον ἔργον τῆς ἀγωγῆς ἐναποτίθεται εἰς χεῖρας τῶν ἐκπαιδευτικῶν.

Φίλοι Διδάσκαλοι, γνωρίζομεν καλῶς καὶ ἐκ τῆς Ἱστορίας ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀπὸ μακροῦ ἐνασχολήσεως ἡμῶν εἰς τὰ κοινὰ, ὅτι τὰ ἐπιτεύγματα ἐνὸς ἔθνους, αἱ πνευματικαὶ ἐπιδόσεις τῶν κοινωνιῶν, εἶναι ἔργον τῶν ὀλίγων, τῶν ἐκλεκτῶν. Οὗτοι καθίστανται οἱ φορεῖς τῆς πνευματικῆς αἴγλης καὶ δημιουργίας. Καὶ γνωρίζομεν ἀκόμη ὅτι δὲν εὐσταθεῖ μία κοινωνία, ἐὰν δὲν ὑποβαστάζεται καὶ ἐὰν δὲν θωρακίζεται πνευ-

ματικῶς ὑπὸ μιᾶς αὐστηρᾶς καὶ ἀξιοκρατικῶς ἐπιλεγεμένης πνευματικῆς ἀριστείας. Ταύτης μέλη ἀποτελεῖτε, πρέπει νὰ ἀποτελεῖτε, καὶ ὑμεῖς, ἀγαπητοὶ ἐκπαιδευτικοί. Προσέχετε, παρακαλοῦμεν, μὴ ἀπεμπολήσητε οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν τὸν ρόλον ὑμῶν τοῦτον τὸν ἀποφασιστικόν. Ἀλλὰ «σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλήσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι» (Β' Πέτρου 1,10).

Εἰς ὑμᾶς ἐναπόκειται νὰ ἐπισύρτετε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν εἰς τὸ καταπίστευμα, τὴν πνευματικὴν παρακαταθήκην τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, καὶ μάλιστα, καθ' ὃν τρόπον συμβουλεύει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος: «δεῖ φθέγγεσθαι μετὰ πολλῆς χάριτος», ἀφοῦ κατὰ τὸν ἴδιον «οὐδὲν οὕτω πρὸς διδασκαλίαν ἐπαγωγόν, ὡς τὸ φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι».

Ὁφείλετε, λοιπόν, οἱ διδάσκοντες νὰ ἀποδεικνύετε ὅτι ὄσα συνιστοῦν τὴν ἰδιουτυπίαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ διατηροῦν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης διασταυρώσεως πολιτισμῶν καὶ κοσμοθεωριῶν, εἶναι βαθύτατα ἐμπεποτισμένα ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν διδασχὴν, ἣτις ἐγονιμοποίησε τὰ σπέρματα τῆς ἑλληνικῆς προσφορᾶς.

Ὡς ὁμολογεῖται ὑπὸ ἐξόχων ἱστορικῶν τῆς πολιτικῆς ἱστορίας καὶ κοινωνιολογίας, δὲν ὑπάρχει ἠθικὴ πρόοδος, μεταρρυθμίσεις ἢ ἀπλῆ βελτιώσεις εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰς δύο τελευταίας χιλιετίαι, ἢ ὅποια δὲν εἶναι ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Θεανθρώπου. Ἀποφασιστικὸν δὲ ρόλον ἐπὶ τοῦ προκειμένου διεδραμάτισαν, ὡς ἤδη εἴπομεν, οἱ τρεῖς μεγάλοι Ἱεράρχαι.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔχομεν νὰ μεταφέρομεν εἰς τὸν σημερινὸν ὀραματισμὸν τῆς Ἠνωμένης Εὐρώπης καὶ τοῦτο θὰ ὑπενθυμίσωμεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὴν προσεχῆ μετάβασιν ἡμῶν εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν Κοινοβούλιον.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καλοῦμεθα ἅπαντες νὰ μελετῶμεν καὶ ἐνστερνισθῶμεν, ἰδιαίτερος οἱ μικροὶ μαθηταί, δεδομένου ὅτι, «οὐ τῶν διδασκάλων ἐστὶ τὸ πᾶν, ἀλλ' εἰ μὴ τὸ πλεόν, τὸ γοῦν ἡμῖς καὶ τῶν μαθητῶν».

Τεκνία ἀγαπητά, «δεῖ τὸν μέλλοντά τι τῶν χρησίμων μαθεῖν πρὸ τῶν ἄλλων πάντων, ἡδέως ἔχειν πρὸς τὸν διδάσκοντα» (Χρυσόστομος). Εἴσθε κληρονόμοι παραδόσεως πλουσίας εἰς ἠθικὰς ἀξίας, αἱ ὅποια ἰσχύουν ἀπολύτως μέχρι σήμερον. Μὴ ἐγκαταλείψετε αὐτὰς ποτέ, διότι εἶναι ἀναντικατάστατοι. Πέραν αὐτῶν καρδο-

κεῖ τὸ ψυχικὸν κενόν, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτεραν τραγωδίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ πολλὰ ἐπ' αὐτοῦ πληροφορεῖσθε ἀπὸ τὰ δίκτυα τηλεοράσεως καὶ πληροφοριῶν.

Διανύετε τώρα, προσφιλεῖς σπουδασταί, τὴν ὠραιότεραν περίοδον τῆς υπέρξεως σας. Μὴ ἐκχυδαίζετε αὐτὴν, μὴ σπαταλᾶτε τὸν χρόνον, μὴ χάνετε τὰς καλὰς εὐκαιρίας. Μᾶλλον ἀντιμετώπιζετε μετὰ σοβαρότητος καὶ θετικῆς διαθέσεως τὸ ἱερὸν φαινόμενον τῆς ζωῆς. Δεχθῆτε ὡς κανόνα ζωῆς τὰς ἠθικὰς ἐπιταγὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὡς ὑπεγράμμισαν, ἀνεκεφαλαίωσαν καὶ ἐβίωσαν αὐτὰς προσωπικῶς οἱ πάτριωνες τῆς ἡμετέρας παιδείας τρεῖς ἅγιοι Ἱεράρχαι. Μὴ δὲ λησμονῆτε, ὅτι δικαιοῦσθε νὰ ἔχετε συνειδησιν εὐγενοῦς καταγωγῆς, ἣτις ὅμως δημιουργεῖ ἀνάλογον συναίσθημα εὐθύνης καὶ ὑποχρεώσεως ἐναντι τοῦ ἑαυτοῦ σας καὶ τῆς Ἀνθρωπότητος. *La noblesse oblige.*

Διὰ πάντα δὲ ταῦτα, ἀγαπητοὶ Διδάσκοντες καὶ Διδασκόμενοι, θὰ ἔχετε συμπαραστάτας τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, γνωστὴν διὰ τὴν ἱστορικὴν πρὸς τὴν παιδείαν προσφορὰν αὐτῆς, ἀλλὰ θὰ ἔχετε, καὶ πρέπει νὰ ἔχετε συμπαραστάτας καὶ τοὺς κοινοτικὸς παράγοντας καὶ τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας καὶ ἀπαξάπαντας τοὺς δυναμένους νὰ βοηθήσουν καθ' οἷονδῆτινα τρόπον τὸ ἐπίπονον, ἀλλὰ καὶ ἱερὸν καὶ ὠραῖον ἔργον τῆς Παιδείας. Διότι, δὲν νοεῖται ὑπεύθυνοι διὰ τὴν παιδείαν νὰ εἶναι μόνον οἱ σχολικοὶ φορεῖς καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν αἱ προσπάθειαι αὐτῶν νὰ ὑποβαθμίζονται ἀπὸ τὸν κακὸν κηδεμόνα, τὸν παραστρατημένον φίλον, τὸ ρυπαρὸν ἔντυπον. Ὑπεύθυνοι διὰ τὴν παιδείαν εἴμεθα οἱ πάντες, ἀφοῦ ἡ παιδεία ὀφείλει νὰ εἶναι ἔργον καθολικῆς προσπαθείας καὶ συμψυχισμοῦ.

Ταῦτα ἐργῶδες ἐστίν, ἀλλὰ δημιουργία σημαίνει θυσίαν· «τῆς παιδείας αἱ ρίζαι πικραῖ, οἱ δὲ καρποὶ γλυκεῖς». Αἱ δυσκολίαι πάντως καθιστοῦν ἐπιτακτικωτέραν τὴν προσπάθειαν καὶ τὸ ἔργον ὠραιότερον, ἀφοῦ κατὰ τὸν Ποιητὴν:

*«Ὅποιος διαβαίνει σιρότα εὐκολοπάτητη
ὄσο βαθειὰ τ' ἀχνάρια του στὸ χῶμα κι ἂν ἀφήσῃ
Μόλις φυσήξῃ ὁ πρῶτος ἄνεμος σηκώνοντας τὸν
κουρνιαχτὸ*

τ' ἀχνάρια του θὰ σβῆσῃ.

*Μὰ ἐγὼ διαβαίνω τὰ τραχεῖα κατσάβραχα
κι ὄσο ἀπαλὰ τ' ἀχνάρια μου στὰ βράχια τους κι ἂν
μείνουν*

*οὔτ' ἄνεμος μάειδε κι ἄνεμοστρόβιλος
δὲν μοῦ τὰ σβῆθουν».*

Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΒΑΝΙΑΣ κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΩΣ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

(14η Δεκεμβρίου 1993)

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας*,

Μὲ βαθύβλυστη χαρὰ Σᾶς ὑποδέχομαι στὴ γεραρὴ αὐτὴ Αἴθουσα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, μακρινῆς διαδόχου τῆς πρώτης Ἀκαδημίας, τῆς ἰδρυμένης ἀπὸ τὸν Πλάτωνα πρὶν ἀπὸ εἰκοσιτέσσαρες αἰῶνες. Ὡς ἐκπρόσωπος καὶ τῶν ἄλλων Ἀκαδημαϊκῶν Σᾶς ἀπευθύνω συναδελφικὸ χαιρετισμὸ καὶ Σᾶς διαβεβαιῶν ὅτι εὐελπιστοῦμε γιὰ τὴ συμβολή σας, ὡς Ἀντεπιστέλλοντος ἔστω Μέλους, στὴν ἐκπλήρωση τῶν σκοπῶν τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἰδιαίτερα στὴ συντήρηση τοῦ ἠθικοῦ τῆς γοήτρου.

Στὴν ἐπίσημη αὐτὴ ὑποδοχὴ συμβαίνει κάτι σπάνιο: Συντρέχουν πνευματικὸ ἀνάστημα καὶ ἠθικὸ μέγεθος καὶ ἱστορικὰ αἰτήματα. Εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀπόρροια τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου Σας.

Ἀπὸ νέος εἶχате παρουσιάσει τὰ πνευματικὰ Σας χαρίσματα καὶ τὴν ἠθικὴ Σας εὐσυνειδησία. Μὲ βαθμὸ ἄριστα εἶχате λάβει τὸ ἀπολυτήριο Γυμνασίου, μὲ βαθμὸ ἄριστα καὶ τὸ πτυχίον Πανεπιστημίου, καὶ μὲ βαθμὸ ἄριστα ἐπίσης τὸ διδακτορικὸ δίπλωμα. Ἡ τριπλὴ αὐτὴ ἀριστεία ὑπῆρξε προμῆνυμα τῶν μεταγενεστέρων ἐπιδόσεων τῶν καταξιοτικῶν Σας γιὰ τὴν εἰσοδοστὴν Ἀκαδημία. Ἐξάλλου, ἡ διαδοχικὴ αὐτὴ ἀριστεία δὲν ἴσχυσε γιὰ νὰ Σᾶς ἐμφυσῆσει τυχὸν μεγαλαυχία καὶ νὰ μειώσῃ τις σύμφυτες μὲ τὸν χαρακτήρα Σας ἀπλότητα καὶ σεμνότητα, καὶ μᾶλλον ἴσχυσε γιὰ νὰ ἐμπεδώσῃ τὸ ἠθικὸ Σας φρόνημα.

Σύντονος καὶ γόνιμος ὑπῆρξαν οἱ ἐξειδικευτικὲς ἐκτὸς Ἑλλάδος σπουδὲς Σας, Θρησκευολογίας, Ἱεραποστολῆς, Ἐθνολογίας, Ἀφρικανολογίας, ὅπως καὶ οἱ σπουδὲς Σας γιὰ τὴν ἐκμάθηση πολλῶν ξένων γλωσσῶν, καὶ Σᾶς προετοίμασαν γιὰ τοὺς μεγάλους ἀθλοὺς τοῦ βίου Σας.

Ἡ διδασκαλία Σας ἀπὸ ἔδρα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἦταν ἐπιστημονικώτατη καὶ διδακτικώτατη.

Δὲν περιορισθήκατε ὅμως σ' αὐτὴν. Συμπαρασταθήκατε μὲ ζήλο στὴν ἑλληνικὴ νεολαία.

Ἐπιδοθήκατε σὲ ἠθοπλαστικὴ τῆς ἐργασίας μὲ ἄκρα ἐπιμέλεια. Καὶ δὲν ὀλιγορῆσατε, ὅταν ἡ πρωτοπορεία τῶν φοιτητῶν κινδύνευε στὸν ὠραῖο ἀγῶνα τῆς γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τῆς χώρας στὴν δημοκρατία καὶ τὴν νομοκρατία.

Ἡ ἠθικὴ ὅμως ἀνάταση καὶ ὁ πνευματικὸς ἐφοδιασμὸς Σας διάνοιξαν γιὰ τὸν βίον Σας ἔδαφος μέριμνας ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων κάθε φυλῆς, πέραν ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρώπης.

Ἐμπνευσθήκατε ἀπὸ τὴν πανανθρώπινη ἀποστολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀφιερωθήκατε μὲ πίστη θερμοῦργὸ στὴν ἰδέα καὶ στὴν πράξη τῆς Ἱεραποστολῆς. Διακηρύξατε, ὅτι «ἀδιαφορία γιὰ τὴν ἱεραποστολὴ σημαίνει ἄρνηση τῆς Ὁρθοδοξίας» καὶ τηρήσατε μὲ τὴν προσωπικὴ σας δράση τὸ πρακτικὸ τῆς γνώμης αὐτῆς συμπέρασμα. Τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο σας ἐκτείνεται σὲ διάφορες χώρες τῆς Ἀφρικῆς.

Στὴ θεωρία καὶ στὴν ἀσκήση τῆς ἱεραποστολῆς συνδυάσατε κάπως τὴν πείρα ζωῆς αἰῶνων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὴ σύγχρονη θρησκευολογικὴ ἔρευνα. Ὑπῆρξατε ὁ σκαπανεὺς στὴν Ἑλλάδα τῆς θρησκευολογικῆς ἔρευνας τῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ ὀργανωτὴς ἐπίσης τῆς σύγχρονης ὀρθόδοξης ἐξωτερικῆς ἱεραποστολῆς.

Ὁ θεολογικὸς στοχασμὸς σας χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐμμετρία, μεθοδικότητα καὶ μεστότητα, ἢ προσωπικὴ σας ἀσκήση τῆς ἱεραποστολῆς ἀπὸ ἐργατικότητα, ἐπινοητικότητα καὶ αὐτοθυσία, καὶ ἀπὸ γνήσια θρησκευτικὴ ἐμπνοή.

Πρόσφατα ἔχετε ἀναλάβει δυσχερέστατη ἀποστολή: τὴν ἀνασυγκρότηση τοῦ ὀρθόδοξου χριστιανικοῦ βίου σὲ χώρα γειτονικὴ τῆς Ἑλλάδος. Ἐνθαρρύνεσθε ἀπὸ τὴν παράδοση καὶ τὸ ὄραμα τῆς εἰρηνικῆς σ' αὐτὴν συνυπάρξεως τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

Οἱ μύχιες εὐχὲς μας συνοδεύουν τὸ ἔξοχο αὐτὸ ἐκκλησιαστικὸ λειτούργημα Σας, ὅπου ἀφιερωθήκατε ὀλοψύχως συντροφευμένος καὶ ἀπὸ τὴ ρήση τοῦ Εὐαγγελίου: «Εὐλογητὸς ὁ Θεός..., ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζωῆς» (Α' Πέτρου 1,3).

Ἐρρωσθε καὶ προάγεσθε εἰς εὐπραξίαν.

* Χαιρετισμὸς τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Κων. Ἰ. Δεσποτοπούλου.

**ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΟΡΑΜΑ
ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ ΣΥΝΥΠΑΡΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ***

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Βρεσθένης Κύριε Δημήτριε, εκπρόσωπε τῆς Αὐτοῦ Θειοπάτης Παναγιώτητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Βαρθολομαίου, Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος Κύριε Βαρθολομαίε, εκπρόσωπε τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κυρίου Σεραφεῖμ, Σεβασμιώτατοι, Κύριοι Ὑπουργοί, Κύριε Πρεσβευτὰ τῆς Ἀλβανίας, Κύριε πρώην Πρωθυπουργέ, Κύριοι Ἀρχηγοὶ τῶν πολιτικῶν Κομμάτων, Κύριοι Βουλευταί, Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας, Κύριοι Ἀκαδημαϊκοί, κυρίες καὶ κύριοι,

Εὐγνωμοσύνη καὶ εὐχαριστία θὰ ἤθελα πρὶν ἀπὸ ὅλα νὰ ἐκφράσω, καθὼς βρισκομαι ἀπόψε σ' αὐτὸ τὸ βῆμα. Εὐγνωμοσύνη ἐκ βαθέων στὸν Τριαδικὸ Θεὸ γιὰ τὶς ἐκπλήξεις ποὺ ἔχει ἐπιφυλάξει στὴν πορεία τῆς ζωῆς μου – «παρὰ Κυρίου τὰ διαβήματα ἀνθρώπου κατευθύνεται». Εὐχαριστία ὀλόψυχη πρὸς ὅλα τὰ σεβαστὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν γιὰ τὴν ἐκτίμησή τους πρὸς τὸ ἐπιστημονικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ - κοινωνικὸ ἔργο μου. Ἰδιαίτερα εὐχαριστῶ τὸν σεβαστὸ πρόεδρο τῆς Ἀκαδημίας Καθηγητὴ κ. Κωνσταντῖνο Δεσποτόπουλο, καθὼς καὶ τὸν διακεκριμένο Καθηγητὴ κ. Μάρκο Σιώτη, γιὰ τὴν πρόφρονα παρουσίαση τῆς μέχρι τοῦδε προσφοράς μου στὴ Θεολογία καὶ τὴν Ἐκκλησία. Αἰσθάνομαι ἐπίσης τὸ χρέος νὰ μνημονεύσω ἐν εὐχαριστίᾳ βαθεῖα τὸν προσφάτως ἐκδημήσαντα Ἀκαδημαϊκὸ Ἰωάννη Γεωργιάκη, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀρχικὰ τὴν πρωτοβουλία νὰ μὲ προτείνει ὡς μέλος τῆς Ἀκαδημίας. Τέλος, θερμῶς εὐχαριστῶ ὅλους τοὺς διακεκριμένους λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας, τῆς πολιτικῆς, τῆς δικαιοσύνης, τῆς πνευματικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, γιὰ τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἀγάπη σας νὰ παρευρεθεῖτε στὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ τοῦ ὀμιλοῦντος ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

* Ὁμιλία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου κατὰ τὴν ὑποδοχὴν του ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Τὸ θέμα τῆς ἀποφινῆς ὀμιλίας – Παράδοση καὶ Ὅραμα εἰρηνικῆς συνυπαρξέως τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων στὴν Ἀλβανία – ὑπαγόρευσε ἡ θρησκευτολογικὴ ἐπιστημονικὴ μου εἰδικότητα καὶ ἡ σημερινὴ ἐκκλησιαστικὴ μου εὐθύνη.

Ἡ εἰρηνικὴ συμβίωση τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων μπορεῖ γενικὰ νὰ προέλθει ἀπὸ δύο ἀντίθετες ἀφετηρίες. Εἴτε ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία γιὰ τὴ θρησκευτικὴ ἐμπειρία, εἴτε ἀπὸ τὴ συνειδητὴ βίωση τῆς βαθύτερης οὐσίας τῆς θρησκείας, ὅπως προβάλλει στὴ ζωὴ πολλῶν ἐξαιρετικῶν προσωπικοτήτων ὅλων τῶν θρησκειῶν. Ἀντιστρόφως, ἡ θρησκευτικὴ μισαλλοδοξία καὶ ἡ ἐχθρότητα ἀνάμεσα σὲ συνυπάρχουσες θρησκευτικὲς κοινότητες εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθοῦν εἴτε ἀπὸ σπέρματα θρησκευτικοῦ τύπου, ἕναν ἀκραῖο θρησκευτικὸ φανατισμὸ, εἴτε ἀπὸ μὴ θρησκευτικὲς ρίζες, π.χ. παράγοντες πολιτικούς, ἐθνικιστικούς ἢ αἰτίες ψυχολογικῆς, ἰδιοτελεῖς, ποὺ ζητοῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴ θρησκεία γιὰ ἄλλες ἐπιδιώξεις. Ὅλες αὐτὲς οἱ ρίζες ὑπῆρξαν ἰσχυρὲς στὸ παρελθὸν καὶ παραμένουν εὐρωστες στὴν Ἀλβανία σήμερα.

Βάση κοινῆς ἀποδοχῆς γιὰ τὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ θρησκευτικῶν κύκλων στὴ σύγχρονη Ἀλβανία νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἀποτελέσει ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ γενικότερα ὁ ἔμπρακτος σεβασμὸς τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Καὶ αὐτὴ τὴ θέση θὰ προσπαθῶ νὰ διευκρινίσω ἀπόψε. Στὸ πρῶτο μέρος τῆς ὀμιλίας θὰ ἐπισημάνω πέντε χαρακτηριστικὲς ἱστορικὲς φάσεις μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ ἱστορία δὲν σχετίζεται μόνο μὲ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ συνιστᾷ καὶ τὸ ὑποσυνείδητο τοῦ παρόντος· στὴ συνέχεια θὰ ἀναφερθῶ στὴ σύγχρονη δυναμικὴ. Στὸ δεύτερο μέρος θὰ προσπαθῶ νὰ προσδιορίσω τὴν ἐπιβεβλημένη, κατὰ τὴν ἀποψή μου, γραμμὴ πορείας.

Τὸ θέμα ἔχει, νομίζω, σημασία καὶ γιὰ τὸν εὐρύτερο χῶρο τῆς Βαλκανικῆς, ἀλλὰ καὶ γενικότερα γιὰ τὴν σύγχρονη διεθνή θρησκευτικὴ πραγματικότητα, δεδομένου ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Ἰσλάμ εἶναι οἱ δύο μεγαλύτερες θρησκείες τοῦ κόσμου, οἱ ὁπαδοὶ τῶν ὁποίων ὑπερβαίνουν τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς καὶ ἐπηρεάζουν πολὺτροπα καὶ καθοριστικὰ τὴν παγκόσμια κοινωνία.

Α'

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ -
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Ἄλβανοι ἱστορικοί καὶ πολιτικοὶ ὑπογραμμίζουν μὲ ἱκανοποίηση ὅτι «ἡ Ἄλβανία, παρ' ὅλο πὸν ἦταν χωρισμένη σὲ τρεῖς θρησκείες ἐχθρικές ἢ μιὰ γιὰ τὴν ἄλλη, δὲν γνώρισε θρησκευτικούς πολέμους στὴν ἱστορική της πορεία»¹.

Μήπως ὅμως ἡ διατύπωση αὐτὴ ἀποτελεῖ ἀπλούστευση μιᾶς πολυσύνθετης πραγματικότητας;

1. Τὸ ἐνδεχόμενο θρησκευτικῶν πολέμων προϋποθέτει τὴν ὑπαρξὴ διαφόρων θρησκευτικῶν κοινοτήτων, τὴ σχετικῶς ἀνάλογη δύναμή τους καὶ τὴ δυνατότητα συγκρούσεων. Στὸ χῶρο πὸν μᾶς ἀπασχολεῖ, τέτοιες συνθήκες δὲν ὑπῆρχαν στὴ διάρκεια τῆς πρώτης χιλιετίας μετὰ Χριστόν. Μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Σχίσματος τῆς Χριστιανισμοῦ ἢ θρησκευτικῆς ἐνότητας τῶν Ἄλβανῶν ἦταν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον δεδομένη. Ἔως τὶς ἀρχὲς τοῦ 8ου αἰῶνος, τὸ Ἀνατολικὸ Ἰλλυρικὸ — ὅπου ἀνήκε ἡ περιοχὴ πὸν μᾶς ἐνδιαφέρει —, ὑπαγόταν ἐκκλησιαστικῶς στὴ Ρώμη καὶ στὴ συνέχεια, τὸ 732-733, ἐντάχθηκε στὴ δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως².

Μετὰ τὸν 13ο αἰ. διαμορφώθηκαν δύο μεγάλες θρησκευτικὲς ζώνες, στίς ὁποῖες δέσποσαν ἀντίστοιχα ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία στὸ Βορῶ³. Στὴν πρώτη, λοιπόν, αὐτὴ περίοδο, πὸν ἐκτείνεται ἀπὸ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους μέχρι τὰ τέλη τοῦ 15ου αἰῶνος, οἱ Ἄλβανοι δὲν εἶχαν ἐσωτερικὲς συγκρούσεις ἢ ἀντιπαράθεσεις, ἔστω καὶ ἂν οἱ ἐπιδράσεις ἦταν ἔντονες καὶ ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ καὶ ἀπὸ τὴ Δύση.

Στὴ δευτέρη περίοδο, τὴν ἐποχὴ τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας παρατηρήθηκε συνεχῆς αἰμορραγία τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων πρὸς ὄφελος τῆς μουσουλμανικῆς. Οἱ ἐξισλαμισμοὶ κορυ-

φώθηκαν στὸν 16ο καὶ 17ο αἰῶνα. Ἔτσι διαμορφώθηκαν τελικὰ, παράλληλα μὲ τὶς δύο χριστιανικὲς Ἐκκλησίες, καὶ οἱ ἰσλαμικὲς κοινότητες τῶν σουννιτῶν καὶ τῶν μπεκτασιδῶν, καθὼς καὶ μερικῶν ἀκόμη αἰρετικῶν σιιτικῶν ὁμάδων. Μεταστροφὴ μουσουλμάνων στὸ χριστιανισμὸ δὲν ἦταν δυνατὴ, ἐφόσον ἡ ἰσλαμικὴ νομοθεσία ἀπαγόρευε αὐστηρῶς στοὺς μουσουλμάνους, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, τὴν ἀλλαγὴ θρησκείας. Καὶ βεβαίως δὲν ὑπῆρχαν περιθώρια θρησκευτικῶν πολέμων ἢ συγκρούσεων μέσα στὴν ἰσλαμικὴ αὐτοκρατορία.

Μεταξὺ τῶν Ἄλβανῶν παρατηρήθηκε ἐντονότερη ροὴ πρὸς τὸ Ἰσλάμ, ἀπὸ ὅ,τι σὲ ἄλλες ἐθνότητες τῶν Βαλκανίων⁴. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς γενικούς λόγους πὸν ἔχουν προσδιορισθεῖ γιὰ τοὺς ἐξισλαμισμοὺς χριστιανῶν διαφόρων ἐθνότητων⁵, μιὰ ἐπιπρόσθετη καὶ πολὺ σημαντικὴ αἰτία, πὸν ἔως σήμερα δὲν ἔχει, δεόντως ἐπισημανθεῖ, ὑπῆρξε, νομίζω, τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἄλβανοι στερήθηκαν ἓνα ἰσχυρότατο ἐρεισμα πὸν διέθεταν ἄλλοι γειτονικοὶ λαοί: Μιὰ χριστιανικὴ φιλολογία στὴ μητρικὴ γλώσσα. Ἡ ἀπουσία ἀνεπτυγμένου γλωσσικοῦ ὀργάνου μείωσε τὴ θρησκευτικὴ ἀντίσταση τῶν Ἄλβανῶν, οἱ ὁποῖοι ἦταν ὑποχρεωμένοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ δική τους γλώσσα πὸν παρέμενε ἀγραφή, νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ μιὰ δευτέρη καὶ τρίτη, οἱ μουσουλμάνοι τὴν ἀραβικὴ καὶ τὴν τουρκικὴ, ἐνῶ οἱ ὀρθόδοξοι τὴν ἑλληνικὴ καὶ οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ τὴ λατινικὴ καὶ τὴν ἰταλικὴ. Ἄν εἶχε ἐγκαίρως διαμορφωθεῖ μιὰ γραπτὴ ἐθνικὴ ἄλβανικὴ γλώσσα καὶ εἶχε μεταφρασθεῖ σ' αὐτὴν μέρος ἔστω ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν χριστιανικῶν κειμένων, ὅπως συνέβη μὲ ἄλλους βαλκανικούς λαούς, πράγμα πὸν θὰ βοηθοῦσε στὴν ἀνάπτυξη σταθεροῦς χριστιανικῆς συνειδήσεως, ἡ θρησκευτικὴ ἐξέλιξη θὰ ἦταν ἴσως διαφορετικὴ.

4. Ὁ Teki Seleniça, στὸ βιβλίο του «Ἡ Ἄλβανία τοῦ 1927» γράφει: «Οἱ Τούρκοι βρῆκαν στοὺς Ἄλβανούς τοὺς συντρόφους καὶ οἱ Ἄλβανοι βρῆκαν στοὺς Τούρκους ἓναν Ἀφέντη, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀνοιξε ἐλεύθερο πεδίο γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν ὅσα ἐπιθυμοῦσε ἡ καρδιά τους. Ἡ Τουρκία τοὺς ἔδινε ὅτιδήποτε ἠθελαν: περιουσίες, τιμές, ἄρματα» — T. Seleniça, *Shqipëria më 1927*, Tiranë 1928.

5. Ὡς βασικοὶ λόγοι τῶν εὐρείας κλίμακος ἐξισλαμισμῶν ἔχουν ἐπισημανθεῖ: τὸ ἐνδιαφέρον ὀρισμένων πλουσιῶν νὰ διατηρήσουν τὴν εὐμάρειά τους, τὸ παιδομάζωμα, οἱ ἐθνικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἀνταγωνισμοί, ἡ προσηλυτιστικὴ δράση ἐνθουσιωδῶν μουσουλμάνων, κυρίως δὲ ἡ ἐπιθυμία τῶν καταπιεζομένων χριστιανῶν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ «ραγιά» — πὸν συνεπήγετο βαρεῖες φορολογίες, καὶ ταπεινώσεις — γιὰ νὰ ἐνταχθοῦν στὴν προνομιούχο τάξη.

1. *Histoire de l' Albanie des origines à nos jours*. Sous la direction de St. Pollo et A. Puto, ed. Horvath, Roanne, France 1974; Chapitre: sur la voie du Socialisme, par St. Pollo, σελ. 331. Βλ. ἐπίσης δηλώσεις Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν Ἄλβανίας A. Sereqi: «Στὴν ἱστορία τῆς Ἄλβανίας δὲν ὑπῆρξε ποτὲ πόλεμος θρησκειῶν, οὔτε καὶ ὑπάρχει κίνδυνος θρησκευτικῆς πολώσεως, διότι ἡ ἄλβανικὴ παράδοση στηρίζει τὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη» - ἔφημ. *Καθολικὴ*, 2.3.1993.

2. Β. Στεφανίδου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, Ἀθήνα 1948, σελ. 235, 258 (ὑποσημ.).

3. *Histoire de l' Albanie*, ἐνθ. ἀν., σελ. 70.

Όταν, αργότερα, άρχισαν τὰ ἀπελευθερωτικά κινήματα μέσα στην 'Οθωμανική αὐτοκρατορία, αρκετὲς φορὲς οἱ ὀρθόδοξοι 'Αλβανοὶ συμμάχησαν μετ' ἄλλους ὀρθόδοξους τῆς Βαλκανικῆς, ἐνῶ οἱ μουσουλμάνοι 'Αλβανοὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις πολέμησαν στὸ πλευρὸ τῶν κυβερνῶντων 'Οθωμανῶν. 'Αναφέρονται 27 'Αλβανοὶ ποὺ ἀναδείχθηκαν βεζιρηδες τῆς 'Υψηλῆς Πύλης καὶ 100 διοικητὲς ταγμάτων γενιτσάρων⁶. 'Αλλ' ἐπίσης ἔχουμε περιπτώσεις, ὅπως στὴ Σκόδρα τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅπου μουσουλμάνοι 'Αλβανοὶ συμμάχησαν τόσο μετ' οὓς ὀρθόδοξους, ὅσο καὶ μετ' οὓς Ρωμαιοκαθολικοὺς ἐναντίον τῶν 'Οθωμανῶν⁷. Γενικά, παρὰ τὶς θρησκευτικὲς, φυλετικὲς καὶ ἐθνικὲς διακρίσεις, κατὰ τὴν περίοδο τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας διαμορφώθηκε στὴν εὐρύτερη περιοχή τῆς Βαλκανικῆς ἕνας κοινὸς πολιτισμὸς, στὴ δημιουργία τοῦ ὁποίου συνέβαλαν ὅλοι οἱ λαοί, προσφέροντας τὴν ἰδιοφυΐα καὶ τὴν ἰδιαιτερότητά τους. Σ' αὐτὴ τὴν πολιτιστικὴ ζύμωση πῆραν μέρος καὶ οἱ 'Αλβανοί, ἀνεξαρτήτως θρησκείας.

Ἡ ἐπόμενη τρίτη περίοδος ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ ἀλβανικοῦ κράτους ἕως τὴν προσάρτησή του στὴν Ἰταλία (1912-1939). Σ' αὐτὴ τὴ φάση ἡ συνύπαρξη τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων στηρίζεται σὲ μιὰ κοινὴ προσπάθεια τῶν 'Αλβανῶν νὰ τονίσουν τὴν ἐθνικὴ τους ταυτότητα⁸. 'Αναπτύσσεται ἀλβανικὴ φιλολογία καὶ

ὑπογραμμίζεται ἰδιαίτερα ἡ φυλετικὴ ἐθνικὴ καταγωγή ὡς βασικὸ συστατικὸ ἐνότητος τῆς 'Αλβανίας. Ἐτοὶ ἀναγκαστικὰ ὑποβαθμίζεται ἡ θρησκευτικὴ συνείδηση, ἡ ὁποία στὶς ἄλλες βαλκανικὲς χώρες εἶχε προβληθεῖ συγχρόνως μετ' τὴν ἐθνικὴ. Σύνθημα γίνεται ὁ στίχος τοῦ ποιητῆ Πάσκο Βάσα (1878): «Feja e Shqiptarit është Shqiptaria» ('Ἡ θρησκεία τοῦ 'Αλβανοῦ εἶναι ἡ ἀλβανικότητα). Δεδομένου ὅτι ἡ ἐνότητα τοῦ ἔθνους δὲν μποροῦσε νὰ στηριχθεῖ σὲ κοινὴ θρησκευτικὴ παράδοση, ἔμεινε μόνο ἡ κοινὴ καταγωγή, ποὺ ἀνυψώθηκε στὴ σφαίρα τοῦ Ἱεροῦ, ἐξουδετερώνοντας ἔτσι τριβὲς θρησκευτικῆς φύσεως καὶ ἐνισχύοντας τὴν εἰρηνικὴ συμβίωση.

Στὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα διαμορφώνεται καὶ ἡ 'Ορθόδοξος Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς 'Αλβανίας, γιὰ νὰ περιλάβει στοὺς κόλπους τῆς ὅλους τοὺς ὀρθόδοξους ὑπηκόους, ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς ἢ γλώσσας ('Αλβανούς, Ἑλλήνες, Ἄρουμουνους - Βλάχους, Σλάβους). Μέσα στὸ γενικότερο κλίμα ἀναταραχῆς καὶ ἐθνικισμοῦ στὰ Βαλκάνια, καταβλήθηκαν ποικίλες προσπάθειες γιὰ νὰ δημιουργηθοῦν ὀξύτητες καὶ ἀντιπαράθεσεις μετὰ τῶν ὀρθόδοξων κοινοτήτων διαφόρου φυλετικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ τελικὰ ἡ πνοὴ τῆς οἰκουμενικότητος τῆς 'Ορθοδοξίας δέσποσε. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀναγνωρίζοντας τὸ Αὐτοκέφαλο τῆς τοπικῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας (1937) τόνισε ὅτι «πᾶσαι αἱ ἐν 'Αλβανία κοινότητες, ἀνεξαρτήτως ἐθνότητος, μέλλουσιν ἀπολαύειν τῶν αὐτῶν ὄρων ἐκκλησιαστικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ἅπερ ἡ Ἐκκλησία ἐφρόντισεν ἐπισημῶς κατοχυρῶσαι»⁹. (Συνεχίζεται)

6. *Të drejtat e Shqipnisë ethnike*, 1ος τόμος, Tagret e Shqipnisë për pamvarsi politike, «Leka», Shkodër, Zoja e Paperlyeme, 1944, σελ. 286, ὅπου πίνακας ὀνομάτων 'Αλβανῶν μεγάλων βεζιρηδων. Eqrem Bej Vlora, *Flëte shënimesh ditari nga Berati dhe Tomorri*, Tiranë (ἀνευ χρονολ.): «Ἡ 'Αλβανία ἔχει δώσει στὴν Τουρκία πολλοὺς βεζιρηδες καὶ τελευταίως τὸν Φερίτ Πασά, πρῶτο ἀνάμεσα στοὺς μεγαλύτερους βεζιρηδες τῆς Τουρκίας, καὶ 100 διοικητὲς τῶν ταγμάτων τῶν γενιτσάρων».

7. Γιὰ τὴν τελευταία φάση τῆς Τουρκοκρατίας βλ. P. Bartl, *Die albanische Muslime. Zur Zeit der nationalen Unabhängigkeitsbewegung (1878-1912)*, Wiesbaden, Otto Harrassowitz, 1968.

8. Στὴν ἀρχὴ ἀκούγονται φωνὲς σὰν τοῦ Ἰσμαήλ Κεμάλ, ὁ ὁποῖος τὸ 1912 γράφει: «Στὸ ἀλβανικὸ κίνημα δὲν ὑπάρχει διχασμὸς. Οἱ 'Αλβανοὶ αἰσθάνονται μουσουλμάνοι καὶ μοναδική τους ἐπιθυμία εἶναι νὰ συμβάλουν στὴν ἀναξωγόνηση καὶ πρόοδο τῆς Τουρκίας». Ismail Qemali, στὴν ἐφημερίδα τῆς Βιέννης *Neue Freie Presse*, 27.8.1912. Ἐπίσης ὁ Χασάν Μπάσι Μπέη (Hasan Basti Bej), βουλευτῆς τῆς Ντίμπρα, δήλωσε στὴν ἐφημερίδα *Tribuna* τῆς Ρώμης, 8.10.1912, ὅτι «Οἱ 'Αλβανοὶ δὲν θὰ ξεχάσουν πὼς εἶναι μουσουλμάνοι καὶ θὰ ὑπερασπισθοῦν τὴν τουρκικὴ αὐτοκρατορία». Ἄλλὰ ἀργότερα, ὁ Ἰσμαήλ Κεμάλ ἐπισκέφθηκε (20.5.1913) τὴ Βιβλικὴ Ἐταιρεία στὸ Λονδίνο καὶ τοὺς εὐχαρίστησε γιὰ τὴν ἔκδοση τῆς Καινῆς Διαθήκης (σὲ ἀλβανικὴ μετάφραση τοῦ ὀρθόδο-

ξου Κ. Χριστοφορίδη) καὶ πρότεινε ὀρισμένους βελτιώσεις. Ismail Qemali, *Permbledhje dokumentesh 1888-1919*, ἐπιμέλεια Teuta Hoxha, Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave të Shtetit, Tiranë (ἀνευ χρονολ.).

9. Ἡ διαβεβαίωση αὐτὴ καταχωρεῖται στὴν τελευταία παράγραφο τοῦ ἐπισημοῦ Γράμματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ Βενιαμῖν Α', μετ' ὁποῖο ἀναγγέλλεται στὶς Ἐκκλησίες Σερβίας καὶ Ρουμανίας ἡ παροχὴ Αὐτοκεφαλίας στὴν Ἐκκλησία τῆς 'Αλβανίας. Τὸ ἐν λόγω Γράμμα στὴ συνῆχεια διευκρινίζει: «εἰδικῶς δὲ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς χηρέσεως τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ὅτι καὶ ἐνώπιον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας, ἐξ ἀφορμῆς σχετικῆς προτάσεως ἡμῶν, ἡ εἰρημνικὴ Κυβέρνησις ἐπανάσθε τὴν περὶ τηρήσεως τῆς ἐνώπιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν τῆ 20 Ὀκτωβρίου τοῦ 1921 ὑπ' αὐτῆς θεθείσης δηλώσεως, ἥτις ἰδιαιτέρως προβλέπει καὶ περὶ τῶν μειονοτήτων καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, διαβεβαίωσιν αὐτῆς» - Κώδιξ Πατριαρχικοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ, ἀρ. 989, σελ. 115-117. Βλ. Ἄποστ. Γλαβίνα, *Ἡ Ὀρθόδοξη Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς 'Αλβανίας*, Θεσσαλονίκη 1989², σελ. 74-76.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (†)

Α'

Μιά συνάντηση - μιὰ γνωριμία - μιὰ ἐπιστροφή...

Κυριακὴ βράδυ. Ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι μου διαβάζω κάτι. Σὲ μιὰ στιγμή κτυπᾷ τὸ τηλέφωνο. Κοιτάζω τὸ ρολοῖ καὶ βλέπω πὼς σέ μιῇ περίπου ὥρα θὰ εἶναι ...μεσάνυχτα. Ποιὸς νᾶναι τέτοια ὥρα, σκέπτομαι. Σηκώνω τὸ ἀκουστικὸ καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἓνα δευτὸ δικό μου «ναί;», ἀκούω μιὰ φωνή, πολὺ γνωστὴ καὶ ἄλλο τόσο ἀγαπητὴ, νὰ λέει: «Αὔριο τὸ πρωῖ, στίς

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θήρας
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

6.30', ἔξω ἀπὸ τὴν Ζωοδόχο Πηγὴ...». Ἦταν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Σμύρνης Χρυσόστομος.

«Εὐχαριστῶ» τοῦ λέω «γιὰ τὴν πρόσκληση, ἀλλὰ αὔριο τὸ πρωῖ ἔχω Γραφεῖο καὶ δὲν μπορῶ νὰ ἔλθω!».

«Αὔριο τὸ πρωῖ», ἀκούεται νὰ λέει πάλι, «στίς 6.30' ἡ ὥρα ἔξω ἀπὸ τὴν Ζωοδόχο Πηγὴ, θὰ πάμε σ' ἓνα Μοναστήρι. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ καιρὸς εἶναι πολὺ ζεστός καὶ μερικοὶ εἶναι καλοπερασμένοι, ἄς πάρουν μαζί τους καὶ ἓνα φακελλάκι μῆπως ἰδρώσουν καὶ κρυώσουν...». Αὐτὰ εἶπε καὶ χωρὶς «καληνύκτα» ἔκλεισε σιγὰ τὸ τηλέφωνο.

Στίς 6.30' τὸ πρωῖ συναντηθήκαμε. Τὸν βρήκα νὰ στέκεται στὴν ἄκρη τοῦ πεζοδρομίου ἔξω ἀπὸ τὸν Ναό, μὲ τὸ ράσο διπλωμένο στὸ χέρι. Γιὰ λίγα λεπτὰ ἀνέβηκα στὴν ἐκκλησίαι ν' ἀνάψω ἓνα κεράκι. Ὅταν κατέβηκα τὸν εἶδα νὰ στέκεται δίπλα σ' ἓναν «κουλουρά», πὸν βγάζοντας ἀπὸ κάποιον σακκὶ ἓνα-ἓνα κουλούρι τὰ τοποθετοῦσε πάνω σ' ἓνα δίσκο.

«Νὰ πάρουμε λίγα κουλούρια γιὰ τὸν δρόμο» μοῦ λέει. «Αὐτοὶ πὸν τρῶνε ἄς πάρουν» τοῦ ἀπαντῶ χαμογελώντας. Καὶ ἀπευθυνόμενος στὸν κουλουρά, τοῦ λέει: «Δὸς μου, σὲ παρακαλῶ, ὀκτῶ κουλούρια». Ὁ κουλουράς καθὼς ἦταν σκυμμένος μπροστὰ στὸ ἐμπόρευσμά του δὲν τὸν εἶχε δεῖ, μὰ καθὼς σήκωσε τὸ κεφάλι του νὰ ἰδεῖ ποιὸς τοῦ μίλησε, μόλις τὸν εἶδε καὶ μένα κοντὰ του, «δὲν πουλάω» λέει κάπως ἀπότομα.

«Δὲν πουλάς;» τοῦ λέει ὁ Χρυσόστομος.

«Ὅχι, δὲν πουλάω» ἀπαντᾷ ἐκείνος. «Δικαίωμά μου εἶναι». Δικὰ μου εἶναι, τὰ κάνω ὅ,τι θέλω». Μὰ ὁ Χρυσόστομος δὲν εἶναι ἀπὸ κείνους πὸν εὐκολὰ ὑποχωροῦν.

«Δὸς μου ὀκτῶ κουλούρια» τοῦ ξαναλέει. Κι ὁ φτωχὸς βιοπαλαιστὴς πὸν δὲν ὑποχωρεῖ καὶ αὐτὸς στὰ «πιστεύω» του, σηκώνεται τώρα ὄρθιος καὶ κοιτάζοντας μ' ἓνα βλέμμα ὄχι τόσο ἤρεμο τὸν Δεσπότη, τοῦ λέει: «Ἀφησέ με, χριστιανέ μου. Σοῦ εἶπα, δὲν πουλάω. Δευτεριάτικα ...πρωῖ-πρωῖ... νὰ σοῦ κάνει σεφτέ...». Κάτι εἶπε ἀκόμα, ἀλλὰ πολὺ σιγὰ καὶ δὲν τὸ ἀκουσα. Λέω τότε στὸν Χρυσόστομο χωρὶς νὰ ἀκουσθῶ. «Πόσοι τέτοιοι ἄνθρωποι θὰ ὑπάρχουν μὲ τέτοιες ιδέες... Τὸν λυπᾶμαι πραγματικά. Σύμφωνα μὲ τὸ «πιστεύω» του ποιὸς ξέρει τί νοιώθει αὐτὴ τὴν ὥρα, Δευτέρα πρωῖ, βλέποντας μπροστὰ του δυὸ παπάδες».

Μὰ ὁ Χρυσόστομος, εἶπα καὶ πὸν πάνω, δὲν σταματᾷ. Συνεχίζει. «Ἄκουσε» τοῦ λέει. «Ἀφοῦ βρῖσκεσαι ἐδῶ καὶ προβάλλεις τὸ ἐμπόρευσμά σου, εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ μοῦ δώσεις αὐτὸ πὸν θέλω νὰ ἀγοράσω».

«Ὅχι, σοῦ εἶπα» ἀπαντᾷ ὁ κουλουράς. «Δὲν πουλάω...» καὶ μουρμουρίζοντας τὸν ἀκούω νὰ λέει: «Σὲ καλὸ μου, πρώτη φορὰ συνάντησα τόσο παράξενο καὶ ἐπίμονο ἄνθρωπο. Καὶ εἶναι καὶ παπᾶς...».

Μὰ ἡ συζήτηση δὲν σταμάτησε ἐδῶ. Ὁ Χρυσόστομος μὲ πολὺ σιγανὴ φωνὴ καὶ μὲ παρακλητικὸ τόνο τοῦ λέει: «Σὲ παρακαλῶ, ἀκουσέ με μισὸ λεπτὸ μόνο. Νὰ σὲ ρωτήσω θέλω κάτι, καὶ ἂν θές ἀπάντησέ μου. Πόσα κουλούρια ἀγόρασες σήμερα, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὰ πουλήσεις;». Κι ὁ κουλουράς βλέποντάς τον πάλι ἀπὸ πάνω του λέει: «Ἔχω συναντήσει στὴ ζωὴ μου πολλοὺς περιέργους ἄνθρώπους. Τέτοιο παράξενο ὁμως ἄνθρωπο σὰν καὶ ἐσένα πρώτη φορὰ εἶδα μπροστὰ μου. Ὁ ἄλλος δίπλα σου (ἐγὼ εἶμαι, ὁ ἄλλος...) δὲν μιλά καθόλου ὁ ἄνθρωπος. Ἐσὺ μ' ἔσκασες. Γιὰ νὰ τελειώσουμε πιά καὶ ἀφοῦ θέλεις νὰ μάθεις, πεντακόσια κουλούρια ἀγόρασα, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὰ πουλήσω. Ἰκανοποιήθηκε τώρα ἡ περιέργειά σου;». Καὶ γυρίζοντας συνέχισε τὴν δουλειά του...

Καὶ ὁ Χρυσόστομος; Τὸν παρακολοῦθῶ. Τὸν βλέπω. Κάτι σκέπτεται. Καὶ σὲ λίγα δευτερόλεπτα τὸν βλέπω νὰ βάζει τὸ χέρι του στὴν πίσω τσέπη τοῦ

παντελονιού του. Ἐκεῖ ἔβαζε πάντα τὰ χρήματά του. Ἄπο τὸ πορτοφόλι του παίρνει τρεῖς χιλιάδες (3.000) δραχμές καὶ καθὼς τις πρόσφερε στὸν κολουρά, τοῦ λέει: «Ὅλο τὸ ἐμπόρευμά σου, πουλῶντας το θὰ εἰσπράξεις 3.000 δραχ. Ὅριστε, πάρτε καὶ δός μου ὅλα τὰ κολουρία». Ὁ κολουράς τὸν βλέπει, τὸν κοιτάζει στὰ μάτια, ἀπὸ πάνω μέχρι κάτω. Ἐκφράζει τὴν ἀπορία του καὶ κάνοντας τὸν σταυρό του λέει: «Πρῶτη φορὰ συναντῶ τόσο παράξενο ἄνθρωπο. Παπά μου, σὲ παρακαλῶ», συνεχίζει νὰ λέει, «ἄφησέ με στὴ φτώχεια μου καὶ μὴ μὲ κοροϊδεύεις, μὴ μὲ πειράζεις». Μὰ ὁ Χρυσόστομος δὲν κοροϊδεύει, δὲν πειράζει, τὸν γνωρίζω καλά. Καὶ βοηθώντας τὴν κατάσταση λέω στὸν κολουρά: «Κάνε αὐτὸ ποῦ σοῦ λέει. Δὲν σὲ κοροϊδεύει, μιλά σοβαρά. Σὲ ἀγαπᾶ πραγματικά».

Καὶ ὁ φτωχὸς βιοπαλαιστὴς ἀδειάζει τὸν δίσκο του στὸ σακκί παίρνοντας τὴν ἀξία τοῦ ἐμπορεύματός του, μὲ ἐκδηλῆ τὴν χαρὰ στὸ πρόσωπό του, ποῦ τόσο γρήγορα αὐτὴ τὴν μέρα τέλειωσε τὴν δουλειά του χωρὶς καθόλου νὰ διαλαλήσει τὸ ἐμπόρευμά του, χωρὶς νὰ κουρασθεῖ. Καὶ μόλις τ' ἀδειάζει ὅλα, ἀκούει τὸν Χρυσόστομο – τὸν ἄγνωστο σ' αὐτὸν παπᾶ – νὰ τοῦ λέει: «Πάρτα τὰ κολουρία. Ὅπως εἶναι. Εἶναι δικὰ σου. Σοῦ τὰ χαρίζω. Πῶλησέ τα. Μόνο, τὰ χρήματα ποῦ σοῦ ἔδωσα, νὰ τὰ δώσεις τὸ μεσημέρι ποῦ θὰ πᾶς σπιτί στὴ γυναίκα σου, νὰ πάρει κάτι στὰ παιδιά σας». Καὶ δίνοντάς του ἀκόμα τρία ἑκατοστάρικα τοῦ λέει: «Τὸ ἓνα εἶναι γιὰ ὀκτῶ κολουρία ποῦ θὰ μοῦ δώσεις, καὶ τὰ ἄλλα δύο γιὰ τὸν κόπο ποῦ θὰ κάνεις γιὰ νὰ τακτοποιήσεις». Καὶ παίρνοντας τὰ ὀκτῶ κολουρία τὰ πέρασε στὸ ἀριστερό του χέρι σὰ νᾶταν βραχιόλια, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμή ὁ φτωχὸς κολουράς ἔκανε τὸ σταυρό του καὶ εὐχαριστώντας τὸν ἔσκυψε νὰ τοῦ φιλήσει τὸ χέρι.

Φύγαμε καὶ τραβήξαμε πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἦταν τὸ πούλμαν μὲ τὸ ὅποιο θὰ πηγαίναμε στὸ Μοναστήρι ὅπως μοῦ εἶχε πεῖ. Μὰ τὸ πούλμαν... δὲν τὸ βρήκαμε. Εἶχε φύγει...

Χωρίσαμε. Πῆγα στὸ Γραφεῖο. Ὅλο τὸ πρωῖνὸ ἐκείνο πολλὲς φορὲς θυμήθηκα τὸν Χρυσόστομο καὶ τὸν κολουρά, τὸν ὅποιο πράγματι κι ἄλλες φορὲς ἔφερνα στὸν νοῦ μου, καὶ τὸν ὅποιο ἔβλεπα πότε-πότε ἀνηφορίζοντας τὴν Ἀκαδημία...

Τὰ χρόνια πέρασαν, ἀρκετὰ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη... Καὶ σήμερα ἀνεβαίνω τὴν Ἀκαδημία. Πρὶν ἀπὸ λίγες ὥρες εἶχα ἔλθει ἀπὸ τὴν Σαντορίνη. Μόλις ἔφθασα ἔξω ἀπὸ τὸν Ναὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, πῆρε τὸ μάτι μου τὸν κολουρά. Μπαίνω στὸ ναὸ νὰ ἀνάψω ἓνα κερί. Νιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ προσ-

ευχηθῶ τὴν μέρα αὐτὴ ἰδιαίτερα γιὰ κείνον, γιὰ τὸν Χρυσόστομο. Ἔχουν περάσει σαράντα ἡμέρες ἀκριβῶς ἀπὸ τότε ποῦ «ἐκοιμήθη». Κατεβαίνοντας, τὸ βλέμμα μου συνάντησε τὸ βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου ποῦ πουλῶντας τὸ ἐμπόρευμά του φώναζε πότε-πότε: «Πάρτε κολουρί φρέσκο καὶ τραγανό». Μὲ χαιρέτησε. Φαινόταν πὼς μὲ θυμήθηκε. Ἀμέσως μὲ ρώτησε τί κάνει ὁ ἄλλος παπᾶς, ἐκείνος μὲ τὰ κολουρία. Τί νὰ τοῦ ἔλεγα τοῦ ἀνθρώπου... «Δὲν ξέρω» τοῦ ἀπαντῶ. «Μὰ φαντάζομαι, πιστεύω νὰ εἶναι καλά. Ὅπως-δήποτε εἶναι καλά. Θὰ εἶναι σὲ πάρα πολὺ καλὴ θέση». Τὰ λόγια μου ἀσφαλῶς θὰ προβληματίσαν τὸν συνομιλητὴ μου, γιὰτὶ ἀμέσως μὲ ρώτησε: «Δὲν τὸν βλέπεις τώρα; Δὲν εἶστε πιά φίλοι;» Καὶ ἔπειτα ἀπὸ 5-6 δευτερόλεπτα ξαναμίλησε καὶ εἶπε: «Πόσο θάθελα νὰ τὸν ξανάβλεπα αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο...».

Τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ ἀπλοϊκοῦ αὐτοῦ ἀγωνιστοῦ τῆς ζωῆς μὲ συνεκίνησαν πολὺ. Καὶ καθὼς τὰ μάτια μου εἶχαν βουρκώσει χωρὶς νὰ τὸ θέλω, τοῦ εἶπα: «Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει πιά στὴ ζωὴ αὐτῆ. Ἡ ψυχὴ του εἶναι κοντὰ στὸν Θεό. Σήμερα μάλιστα συμπληρώνονται σαράντα ἡμέρες ἀπὸ τότε ποῦ μᾶς ἔφυγε...».

Μὲ τὰ λόγια μου αὐτὰ κατάλαβα πόσο εἶχα λυπήσει αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο τοῦ ὁποίου οὔτε καὶ τὸ ὄνομα γνωρίζω. Ἦταν ἐντονα διάχυτη στὸ ρυτιδωμένο πρόσωπό του ἡ θλίψη. Καὶ στρέφοντας τὸ βλέμμα του πρὸς τὸν ναὸ καὶ κάνοντας τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ εἶπε σιγά-σιγά... «Ἡ εὐχή του ἄς εἶναι μαζί μου, μὲ τὸ σπιτί μου, μὲ τὰ παιδιά μου. Ὁ Θεὸς τέτοιους κληρικοὺς νὰ δίνει στὴν Ἐκκλησία μας». Πέρασαν μερικὰ δευτερόλεπτα σιωπῆς. Δίνοντάς του τὸ χέρι μου τοῦ εὐχήθηκα νὰ τὸν συντροφεύει πάντα ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ μας. Καὶ σκύβοντας νὰ μοῦ φιλήσει τὸ χέρι «σὰς παρακαλῶ θεομά», μοῦ λέει. «Χαρίστε μου δυὸ λεπτὰ μόνο ἀκόμα. Πέστε μου, πὼς ἦταν τὸ ὄνομά του καὶ ποῦ ἦταν ἐφημέριος τότε ποῦ συναντηθήκαμε ἐδῶ;». Τί νὰ πῶ, τί ν' ἀπαντήσω σ' αὐτὸν τὸν ἀπλοϊκὸ ἄνθρωπο αὐτῆ τῆς στιγμῆς ποῦ τόση εὐγένεια ψυχῆς φαινόταν νὰ διαθέτει; (Ἀλήθεια, πόσο διαφορετικὸς μοῦ φάνηκε σήμερα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν κολουρά ποῦ εἶχα γνωρίσει τὸ πρωῖνὸ ἐκείνης τῆς Δευτέρας...). «Τὸ ὄνομά του, εἶπα, ἦταν Χρυσόστομος. Καὶ δὲν ἦταν ἐφημέριος τότε. Ἦταν Δεσπότης. Ἦταν Μητροπολίτης. Ὁ Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης...». «Ἦταν ὁ Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης, αὐτὸς δηλαδή γιὰ τὸν ὅποιο τόσα ἔγραψαν πρὶν λίγο καιρὸ οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ τὰ ἐκκλησιαστικά, ὁ ἄνθρωπος ποῦ τόση ἀγάπη σκορποῦσε γύρω του»; ρώτησε ὁ φτωχὸς καὶ ἐκκληκτος κολουράς. «Καὶ μιὰ

χάρη ἀκόμα, μὰ τελευταία χάρη. Μήπως ξέρετε νὰ μοῦ πῆτε ποῦ τὸν ἔχουν ἐνταφιάσει;»

«Στὸ κοιμητήριο τῆς Νέας Σμύρνης» τοῦ ἀπάντησα. «Πῆγατε σεῖς σήμερα ἀπὸ κεῖ;» μὲ ρώτησε. «Θὰ πάω τὸ ἀπόγευμα» τοῦ εἶπα. Τὸν χαιρέτησα καὶ ἔφυγα.

Τὸ ἀπόγευμα κατὰ τὶς πέντε πῆγα στὸ κοιμητήριο. Πόσο παραξευέντηκα ὅμως ὅταν ἔξω ἀπὸ τὸν ναὸ εἶδα τὸν «κουλουρᾶ» ντυμένο ὅμως μὲ τὰ «καλά» του καὶ μὲ μιὰ ἀκριβὴ ἀνθοδέσμη στὰ χέρια νὰ πεοιμένει. «Ἦλθα κι ἐγὼ νὰ προσευχηθῶ μαζί σας» μοῦ εἶπε, «καὶ νὰ ζητήσω τὴ συγγνώμη τοῦ ποῦ μὲ τὸν τρόπο μου τὸν στενοχώρησα ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ἀλλὰ νὰ ζητήσω καὶ τὴν εὐχή του, εὐχαριστώντας τον γιὰ τὰ ὅσα μοῦ ἔδωσε».

Ἔβαλα τὸ πετραχήλι μου καὶ λέγοντας «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς» εἶδα τὸν ἄνθρωπο ποῦ ἦταν δίπλα μου αὐτὴ τὴν ὥρα νὰ γονατίζει μπροστὰ στὸν τάφο. Εἶμαι βέβαιος πὼς καὶ ὁ Χρυσόστομος τὸν ἔβλεπε ἐκείνη τὴ στιγμή. Πόσο, ἀλήθεια, παράξενη εἶναι ἡ ζωὴ. Βροθήκαμε πάλι κι οἱ τρεῖς μας μαζί. Τὸ «Τρισάγιο» τέλειωσε. Σταθήκαμε μαζί μὲ τὸν κουλουρᾶ γιὰ μερικὰ λεπτὰ ἀκόμα μπροστὰ στὸν τάφο ἀκίνητοι μὲ δεμένα τὰ χέρια. Ἀμίλητοι. Μπορεῖ τὸ στόμα τὴν ὥρα αὐτὴ νὰ ἦταν κλειστό, βουβό, μιλοῦσε ὅμως ἡ καρδιὰ καὶ τῶν δυὸ μας. Βγήκαμε μαζί ἔξω ἀπὸ τὸ κοιμητήριο. Σὲ μιὰ στιγμή τὸν χαιρέτησα, τοῦ εὐχήθηκα κάθε καλὸ ἀπὸ τὸν Οὐράνιο Πατέρα καὶ πῆγα νὰ φύγω.

«Σὰς παρακαλῶ πολὺ» μοῦ λέει, «μισὸ λεπτό». Καὶ δίνοντάς μου ἓνα πεντοχίλιορο προσθέτει. «Πάρτε το σὰς παρακαλῶ καὶ διαθέστε το ὅπως καὶ ὅπου θέλετε. Εἶναι λίγο, τὸ ξέρω. Εἶναι ἓνα μικρό, ἐλάχιστο μὰ βγαλμένο μέσ' ἀπ' τὴ καρδιὰ μου 'εὐχαριστῶ'', σ' ἐκείνον τὸν ἅγιο ἄνθρωπο, ποῦ τὸ πρῶνιν ἐκείνης τῆς ἡμέρας μὲ βοήθησε νὰ ξαναβρῶ τὸν Θεὸ, ἀπὸ τὸν Ὅποιο τόσα χρόνια εἶχα ἀπομακρυνθεῖ...!»

Β'

Ἐπίσκεψη στὴ Σαντορίνη

Μοῦ εἶχε πει πὼς θάρχόταν μαζί μου στὴ Σαντορίνη γιὰ τὴν ἐνθρόνιση. Ἦθελε πολὺ νὰ ἦταν κοντά μου κατὰ τὴν πρώτη ἐπίσκεψή μου στὸ νησί, ὡς Μητροπολίτης. Ἐγὼ τὸ ἤθελα πὺλ πολὺ. Εἶχα τόσο ἀνάγκη τὴν παρουσία του, τὴν ἡμέρα αὐτὴ κοντά μου, δίπλα μου. Ἐγνώριζα ποιὲς περίπου καὶ πόσες δυσκολίες θὰ ἀντιμετώπιζα. Ὅμως, ἐκεῖνος, ὁ Χρυσόστομος, δὲν ἦλθε μαζί μου ὅταν πῆγα στὸ νησί. Εἶχε πάει μερικὲς μέρες γρηγορότερα. Κι ὅπως ἔμαθα ἀργότερα, ἐπισκέφθηκε ὅλα σχεδὸν τὰ χωριὰ τοῦ νη-

σιοῦ. Ἦλθε σὲ ἐπαφὴ μὲ ἄνθρώπους πολλοὺς καὶ διαφόρους. Ἦλθε γιὰ νὰ τοὺς μιλήσει γιὰ μένα, γιὰ τὸν Δεσπότη τους.

Σ' ἓνα ἀπ' τὰ χωριὰ ποῦ πῆγε συνάντησε μιὰ γριούλα καθισμένη ἔξω ἀπὸ τὸ φτωχικὸ της. Τὴν πλησίασε, κάθησε κοντά της, ἔπιασε κουβέντα μαζί της, λέγοντάς της διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁμορφα ποῦ ἤξερε καὶ μὲ τὰ ὁποῖα συνηρπαζε ἀμέσως τὸν συνομιλητὴ του. Ἡ γριούλα δὲν θὰ εἶχε ποτὲ ἀσφαλῶς μιλήσει τόση ὥρα καὶ μὲ τόση ἄνεση, μ' ἓνα κληρικό. Στὴν ὥρα ποῦ ἔμεινε κοντά της τοῦ ἔψησε καφέ, ἐκεῖνος τὴν κέρασε δυὸ καραμέλλες, ἀφοῦ πάντα κάτι εἶχαν σχετικὸ οἱ τσέπες του.

Σὲ μιὰ στιγμή ἡ γερόντισσα μὲ πολὺ σεβασμὸ, τοῦ εἶπε: «Παπᾶ μου, τόση ὥρα μιλάμε, μοῦ ἔκανες τὴν τιμὴ νὰ σταματήσεις στὸ φτωχικὸ μου, καὶ δὲν σὲ ρώτησα, ποιὸς εἶσαι, πὼς σὲ λένε, ἀπὸ ποῦ ἦλθες, γιὰτὶ δὲν σ' ἔχω ξαναδεῖ στὸ νησί μας...».

«Ποῦ νὰ μ' ἔχεις δεῖ, καλὴ μου γιαγιά» τῆς λέει. «Πρῶτη φορὰ ἐρχομαι στὸν τόπο σας».

«Καὶ πὼς βρέθηκες στὸ μικρὸ μας νησί;»

«Τώρα θὰ μένω ἐδῶ. Θὰ εἶμαι κοντά σας. Εἶμαι ὁ νέος Δεσπότης σας!»

Ἡ ἀπλοϊκὴ γριούλα σηκώθηκε ἀμέσως καὶ σκύβοντας ὅσο μπορούσε πὺλ πολὺ, προσπάθησε νὰ ἀκουμπήσει τὸ χέρι της στὸ ἔδαφος, πρῶγμα ποῦ ὁ Χρυσόστομος δὲν τὴν ἄφησε νὰ κάνει.

«Μετάνοια, ἅγιε Δέσποτα» ἀκούσθηκε νὰ λέει. (Ἔτσι χαιρετοῦσαν τοὺς κληρικοὺς ὅλοι οἱ παλιοὶ κάτοικοι τοῦ νησιοῦ κάποτε. Ὑπάρχουν βέβαια ἀκόμα μερικοί...). «Τὴν εὐχή σου», συνεχίζει ἡ γερόντισσα. «Καλῶς ὤρισες στὸν τόπο μας. Ὁ Θεὸς ἀσφαλῶς σ' ἔστειλε. Ἐκεῖνος, παιδί μου, νὰ σὲ στηρίξει. Νὰ σὲ βοηθήσει νὰ μᾶς μονοιάσεις». Ἡ συζήτηση συνεχίσθηκε καὶ ἐκεῖνος μὲ τὴν ἀπλότητα ποῦ τὸν διέκρινε καὶ τὴν ἀνοικτὴ καρδιὰ του, τὴν εἶχε αἰχμαλωτίσει.

Σὲ μιὰ στιγμή σηκώθηκε νὰ φύγει. Μὰ ἡ γριούλα προσπάθησε νὰ τὸν κρατήσει ἀκόμα.

«Μὰ ἔχω νὰ πάω κι ἄλλοῦ» τῆς λέει. «Θὰ ξαναρθῶ νὰ σὲ ἰδῶ. Ἄλλωστε πῆνεις καὶ ὠραῖο καφέ. Θὰ περνῶ τακτικὰ νὰ σὲ βλέπω». Ἡ γυναῖκα σταυροκοπιέται... «Πρῶτη φορὰ βλέπω κληρικὸ τόσο ἀπλὸ καὶ καταδεκτικὸ. Κι εἶναι καὶ Δεσπότης. Κανεὶς μέχρι σήμερα δὲν εἶχε σταματήσει στὸ φτωχικὸ μου. Κανεὶς δὲν μοῦ εἶχε μιλήσει τόσο ἀπλᾶ καὶ ὁμορφα σὰν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ...» σκέπτεται.

«Σ' εὐχαριστῶ παιδί μου, ἅγιε Δέσποτα, γιὰ τὴν χαρὰ ποῦ μοῦ ἔδωσες» τοῦ λέει, προσπαθώντας νὰ τοῦ φιλήσει τὸ χέρι. «Τὴν ἴδια χαρὰ νὰ σοῦ χαρίζει πάντα ἡ Παναγία μας. Χρόνια πολλὰ νὰ ζήσεις, γιὰ

τὸ καλὸ ὄλων μας, τοῦ νησιοῦ μας, τῆς Ἐκκλησίας μας. Τέτοιο Δεσπότη εἶχαμε ἀνάγκη. Νὰ μᾶς φέρει τὸν ἕνα κοντὰ στὸν ἄλλο. Κι ὄλους μας κοντὰ στὸν Θεό». Κι ἐκεῖνος εὐχαριστώντας την γιὰ τὸν καφέ, καὶ ἀπλώνοντας τὸ χέρι του στὸ δικό της γιὰ νὰ τὴν χαιρετήσῃ, τῆς ἀφήνει 30.000 δραχ. Ἡ ἀπλοϊκὴ γερόντισσα τὴν χαρὰ της δὲν τὴν κράτησε γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Ὅποιοι εὗρισκε, σ' ὅποιοι περνώντας τὴν καλημέριζε, ὅπως στὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ ἢ Σαμαρείτις, τοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸν νέο Δεσπότη, γιὰ τὰ ὅσα τῆς εἶπε, γιὰ ὅσα τῆς πρόσφερε...

Πέρασαν ἀπὸ τότε δυὸ περίπου μῆνες. Μιὰ Κυριακὴ πῆγα στὸ χωριό, στὸ χωριό της. Λειτουργήσα. Εἶπα καὶ λίγες λέξεις στοὺς χριστιανούς μας. Ἦταν ἡ πρώτη ἐπίσκεψή μου στὸ χωριὸ αὐτό. Πήγαμε, μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία, στὸ σπίτι τοῦ ἐφημερίου γιὰ ἕναν καφέ. Ἦταν κι ἄλλοι ἐκεῖ. Μιλήσαμε γιὰ διάφορα θέματα, κυρίως ἐκκλησιαστικά, ἐσωτερικά, δικὰ μας. Σὲ μιὰ στιγμὴ μιὰ γριούλα μὲ πλησιάζει. Τὴν εἶχα προσέξει πὼς ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα μὲ κοίταζε καὶ μάλιστα κάπως ἔντονα. Μὲ χαιρετᾷ, μὲ εὐχαριστεῖ πὺ λειτούργησα στὸ χωριό τους, γιὰ τὴν ἀπλότητα μὲ τὴν ὁποία τοὺς μιῶ, γιὰ τὴν ἐπίσκεψή μου στὸ σπίτι της, γιὰ τὴν χρηματικὴ μου προσφορὰ πρὸς αὐτήν. Προσπαθῶ νὰ ἐξηγήσω τὰ τελευταῖα της λόγια.

«Κάποιο λάθος κάνετε», τῆς λέω. «Πρῶτὴ φορὰ ἐπισκέπτομαι τὴν ἐνορία σας. Δὲν σᾶς ἔχω ξανασημαντήσῃ». Μὰ ἐκεῖνη ἐπιμένει: «Δὲν θυμάσθε», μοῦ λέει, «πὼς καθήσαμε ἔξω στὸ πεζούλι τοῦ φτωγικοῦ μου, σᾶς πρόσφερα καφέ, μιλήσαμε τόση ὥρα καὶ φεύγοντας μοῦ δώσατε 30.000 δραχμές;»

«Ὅχι», τῆς ἀπαντῶ. «Δὲν ἤμουν ἐγώ. Κάποιος ἄλλος ἀσφαλῶς ἦταν». Κάποιος ἄλλος, σκέφθηκα. Μὰ ποιὸς νὰ ἦταν; Ποιὸς εἶχε λόγο νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ιδιότητά μου, ποιὸς ἦταν αὐτὸς ὁ ἀπλός, ὁ καλωσυνάτος, πὺ ἤξερε νὰ μιᾷ, νὰ εὐχαριστεῖ καὶ νὰ ξεκουράζει τὸν συνομιλητὴ του τόσο γρήγορα; Ποιὸς ἀλήθεια νὰ ἦταν; Μιὰ γρήγορη σκέψη πέρασε τὴν ὥρα ἐκείνη ἀπ' τὸν νοῦ μου. Ποιὸς ἄλλος; Ποιὸς μποροῦσε νὰ σκεφθεῖ ὅτι ἐκεῖνος σκέφθηκε καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ὅπως ἐνήργησε; Τὸν βρῆκα. Αὐτὸς ὁ γελαστός, ὁ ἀπλοϊκὸς καὶ ὀμιλητικὸς πὺ ἤξερε νὰ κηρύττει χωρὶς νὰ μιᾷ, αὐτὸς πὺ πάντα τὸ χέρι του ἦταν ἀνοικτὸ ὅπως κι ἡ καρδιά του, δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Νέας Σμύρνης, τὸν Χρυσόστομο. Χαμογέλασα τότε, κι ἀσφαλῶς φάνηκαν λίγο τὰ δόντια μου. Ὅποτε ἀκούω τὴν γερόντισσα νὰ μοῦ λέει: «Δέσποτα, ἔχετε δίκιο. Ἐγὼ ἔκανα λάθος. Δὲν εἶσατε σεῖς πὺ σταθήκαμε σπίτι μου. Ἦταν κάποιος ἄλλος. Naί, τώρα θυμάμαι καλά. Ἐκεῖνος δὲν εἶ-

χε δόντια...!». Κι εἶναι ἀλήθεια. Ὁ Χρυσόστομος χρόνια ὀλόκληρα δὲν εἶχε δόντια. Δόντια ἔχουν πολλοί. Πάρα πολλοί. Ὁ Χρυσόστομος εἶχε καρδιά. Αὐτὸ πὺ σήμερα τὸ ἔχουν τόσο λίγοι...

Γ'

Ἡ τελευταῖα μας συνάντηση

Στὶς 6 Σεπτεμβρίου, ἐπὶ τῇ «ἀναμνήσει τοῦ ἐν Χώναις γενομένου θαύματος παρὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ» πανηγυρίζει ὁ Ἱ. Ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, στὴν Ἐκάλη. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ τὰ μέλη τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Ἐνώσεων τὶς ὁποῖες ὁ αἰμνηστος πατὴρ Ἀγγελὸς Νησιώτης ἱδρυσεν, ἐκκλησιάζονται ἐκεῖ. Ὁ Ἐσπερινὸς θὰ ἀρχίσει στὶς 7 μ.μ. Εἶχα συνεννοηθεῖ μὲ τὸν τότε Πρόεδρο τῶν Ἐνώσεων, νὰ εἶμαστε μαζί, μὰ καὶ βρέθηκα στὴν Ἀθήνα. Ἐφθασα στὸ Ἱδρυμα ἕνα τέταρτο πὺ γρήγορα. Πόσο παραξενεύτηκα ὅμως ὅταν δὲν εἶδα κανέναν ἔξω ἀπὸ τὸν Ναό. Κι ἀκόμα περισσότερο ὅταν ἀκουσα ψαλμωδίες κατάλαβα. Ὁ Χρυσόστομος, Μητροπολίτης Ν. Σμύρνης καὶ Πρόεδρος τῶν Ο.Χ.Ε. εἶχε πάει πὺ γρήγορα καὶ εἶχε ἀρχίσει. Στάθηκα γιὰ δυὸ λεπτὰ μπροστὰ στὸν τάφο τοῦ π. Ἀγγέλου καὶ μῆκα ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ θύρα στὸ ἅγιο Βῆμα, ἀκούοντας τὸν Σεβ. Χρυσόστομο νὰ λέει: «Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, Δέσποτα...» Στὸν ἱερέα πὺ στεκόταν ἐκεῖ, τὸν π. Παναγιώτη, εἶπα σιγὰ-σιγὰ: «Μὰ δὲν εἶχαμε πεῖ πὺς ὁ Ἐσπερινὸς θὰ γίνῃ στὶς 7 μ.μ.» Μὲ ἀκουσε ἀσφαλῶς ὁ Σεβασμιώτατος, γιατί ἀκουστήκε νὰ λέει ἀπὸ τὸν Θρόνο στὸν ὁποῖο βρισκόταν: «Κατέφθασαν οἱ ἀριστοκράτες! Μᾶς ἤλθαν οἱ τουρίστες! Σαντορίνη γάρ...».

Ὁ Ἐσπερινὸς τελειώσε. Ἄναψα ἕνα κερί, θυμήθηκα τὴν ὥρα ἐκείνη παλιὰς ὁμορφες, ἀξέχαστες μέρες. Εἶδα μερικούς. Σὲ λίγα λεπτὰ βρέθηκα στὴν αἴθουσα. Ὁ Χρυσόστομος ἦταν ἐκεῖ. Ἦταν καὶ ἄλλοι, μέλη τῶν Ἐνώσεων. Εἶχε πιεῖ ἤδη τὸν καφέ του. Μὰ γιὰ νὰ μοῦ κάνει παρέα, ὅπως εἶπε, ἤπιε καὶ δεύτερο. Σὲ μιὰ στιγμὴ, καθὼς μιλοῦσε, τὸ μάτι μου ἔπεσε πάνω σὲ δυὸ κουτιὰ Πενσορντὶλ καὶ Βισκὲν πὺ ἦταν μπροστὰ του. Παραξενεύτηκα. «Ποιὸς τὰ παίρνει αὐτά;» ρώτησα, ὅσο μποροῦσα πὺ ἤρεμα. Ἐκεῖνος ἀπάντησε. «Ἐγὼ τὰ παίρνω. Μήπως νομίζουν μερικοὶ πὺς αὐτοὶ μόνο ἔχουν τὸ προνόμιο νὰ τὰ παίρνουν...». Λυπήθηκα πάρα πολὺ τὴ στιγμὴ ἐκείνη. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πὺ ἀκουσα πὺς εἶχε προβλήματα καρδιάς...

Κατεβήκαμε μαζί στὴν Ἀθήνα. Τὸ πρωὶ ἀνέβηκα στὴν Ἐκάλη πὺ γρήγορα γιὰ τὸν Ὁρθρο. Ἐκεῖνος

ἦλθε κατὰ τὶς 8.30'. Καθὼς «ντυνόταν» εἶδα πὼς τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη φοροῦσε ἕνα «ἐγκόλπιο» ποῦ δὲν εἶχα ξαναδεῖ. Τόπιασα στὰ χέρια μου καὶ τὸ κοίταξα. «Ἔτσι εἶναι», τοῦ λέω σὲ μιὰ στιγμή, ὅταν μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία πῖναμε τὸν καφέ μας. «Ἔσεῖς οἱ ἀριστοκράτες τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Ἀττικῆς μπορεῖτε νὰ φορᾶτε κάθε τόσο καὶ ἄλλο ἐγκόλπιο». «Σοῦ ἀρέσει;» μὲ ρώτησε. «Ἄν ναι, πάρω. Χάρισμά σου. Μὰ ἂν δὲν τὸ πάρεις σήμερα, ἔπειτα ἀπὸ λίγες μέρες θὰ πάρεις ὅ,τι θέλεις. Ὅσα θέλεις. Θὰ πείς στὴν Θέκλη (σημ. εἶναι ἡ ἐξαιρετὴ ἀδελφή του μὲ τὴν ὁποία ἔμεινε) καὶ θὰ σοῦ δώσει ὅ,τι θέλεις, ὅσα θέλεις, ὅ,τι σοῦ ἀρέσει. Ἄλλωστε σὺ δικαιοῦσαι πιὸ πολλὰ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους...».

«Ποῦ περιέρωγος εἶσαι σήμερα», τοῦ λέω. «Μοῦ ἔχει δώσει κι ἄλλες φορὲς ἡ Θέκλη γιὰ νὰ μοῦ δώσει καὶ τώρα; Περιέρωγος ποῦ εἶσαι. Δύσκολα κανεῖς μπορεῖ νὰ σὲ καταλάβει».

Εἶπαμε πολλὰ καὶ διάφορα ἐκεῖνο τὸ πρωῒνό. Γιὰ τὴν Ἑνωσι, τὴν Ἐκκλησία, τὴ Σαντορίνη, τὰ προβλήματα μας. Μοῦ εἶπε γιὰ τὸ ταξίδι ποῦ θὰ ἔκανε σὲ λίγες μέρες στὴν Ἀγγλία. Θὰ πῆγαινε στὸ Λονδίνο συνοδεύοντας μερικοὺς ἀσθενεῖς. Θὰ τοὺς πῆγαινε νὰ ἐγχειρισθοῦν, γιατί εἶχαν προβλήματα καρδιάς...

Κατεβήκαμε μαζί στὴν Ἀθήνα. Μὲ ἄφησε ἔξω ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο «Κάραβελ». Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες γινόταν τὸ Συνέδριο τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Θεολόγων. «Πάμε», τοῦ λέω, «νὰ παρακολουθήσουμε κι ἐμεῖς. Θὰ ἀκούσουμε πολλὰ καὶ διάφορα. Χρήσιμα. Θὰ συναντήσουμε πολλοὺς ἀδελφούς, φίλους, παλιούς συμφοιτητές».

«Φεύγω» μοῦ λέει. «Εἶμαι κουρασμένος. Δὲν ἔχω διάθεση». Φαινόταν πὼς ἦταν κάπως ἀδιάθετος. Καιροποθήκαμε θεορᾶ, ὅπως πάντα. Εἶμαστε ἄλλωστε ἀδέλφια. Τὴν ἀγάπη του ἀπὸ χρόνια μοῦ τὴν εἶχε δεῖξει, ἅπειρες φορὲς. Τὴν χωρὶς ὄρια ἀγάπη του. Μιὰ ἀγάπη πραγματικὴ, ἄδολη, κατὰ πάντα ἀδελφικὴ. Ἀσπασθήκαμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο.

«Σοῦ εὐχόμαι, μ' ὅλη μου τὴν καρδιά, καλὸ ταξίδι» τοῦ εἶπα. «Ὁ Θεὸς μαζί σου. Ὅλα νὰ πάνε καλά. Καλὴ ἀντάμωση».

«Αὐτὸ τὸ τελευταῖο θὰ ἀργήσει νὰ γίνει. Κι ἔτσι πρέπει. Θὰ περάσουν ἀρκετὰ χρόνια. Καὶ ὄχι ἐδῶ...».

«Ποῦ;» τὸν ρωτῶ ἀνθρόμητα. «Στὴν Σαντορίνη;»

«Πόσο παιδι εἶσαι μερικὲς φορὲς...» μοῦ εἶπε. Κι ἔφυγε.

Μπήκα στὸ «Κάραβελ». Παρακολούθησα τὴν συνεδρίαση. Οἱ διάφοροι εισηγητὲς ἀνέπτυσσαν τὶς ἀπόψεις τους. Τοὺς παρακολουθοῦσα μὲ προσοχὴ ἀπὸ τὴν θέση ποῦ καθόμουν. Πολλὲς φορὲς ὁμως συνε-

λάμβανα τὸν νοῦ μου νὰ ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν αἴθουσα. Βρισκόταν σ' ἕνα σπίτι, στὸ Φάληρο. Μπροστὰ σ' ἕναν ἄνθρωπο. Στὸν Χρυσόστομο. Καὶ βλέποντάς τον μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου αὐτὴ τὴ φορὰ, ξανάκουσα τὰ λόγια του, τὰ τελευταῖα του λόγια ἔξω ἀπὸ τὸ «Κάραβελ». «Θὰ περάσουν πολλὰ χρόνια γιὰ νὰ ἀνταμωθοῦμε πάλι. Κι ὄχι ἐδῶ...» Λόγια παρὰξένα. Λόγια περιέρωγα. Ποῦ δὲν κατάλαβα τὴ στιγμή ἐκεῖνη ποῦ τὰ εἶπε, τὴ σημασία τους, τὴν βαθύτερη σημασία τους...

Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες πῆγε στὸ Λονδίνο. Πῆγε, ὅπως εἶπα καὶ πιὸ πάνω, συνοδεύοντας ἀνθρώπους, ἀδελφοὺς χριστιανούς, γιὰ νὰ βροῦν τὴ θεοραπεία τους ἐκεῖ ποῦ ἡ Ἐπισήμη εἶναι πιὸ μπροστὰ ἀπ' ὅ,τι ἐδῶ, στὴ χώρα μας. Πῆγε – καὶ εἶχε πάει τόσες φορὲς γιὰ τὸν ἴδιο λόγο – γιὰ νὰ μείνει ἐκεῖ, γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσει ποτὲ κοντὰ μας. Ποιός; Ἐκεῖνος, ὁ καλωσυνάτος, ὁ ἀπλός, ὁ ζωντανός, ὁ ἀγνός, ὁ ἐκφραστὴς τῆς ἀγάπης, ὁ ἄδολος, ὁ ταπεινός, ὁ ἔχων συνείδηση τοῦ χρέους τοῦ κληρικὸς, ὁ ἄνθρωπος, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ Πρόεδρος τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Ἑνώσεων, ὁ φίλος τῶν πτωχῶν, ὁ ὑπηρετὴς τῶν ἀσθενῶν, ὁ Ποιμενάρχης τῆς Νέας Σμύρνης, ὁ πατέρας καὶ ἀδελφὸς μικρῶν καὶ μεγάλων, ὁ Χρυσόστομος. Πίσω γύρισε τὸ σκῆνωμά του. Ἐκεῖνος ἔφυγε γιὰ πάντα ἀπὸ κοντὰ μας. Ναι; Ὁχι. Μένει πάντα κοντὰ μας. Κάθε στιγμή καὶ κάθε ὥρα. Μένει πάντα στὴ σκέψη μας. Ζεῖ πάντα στὴν καρδιά μας. Ἡ εὐχὴ του ἅς μᾶς συντροφεύει πάντα στὸν δρόμο τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς. Στὶς 17 Σεπτεμβρίου εἶναι ἡ ἐπέτειος τῆς κοιμήσεώς του. Αὐτὲς οἱ λίγες λέξεις ἅς εἶναι ἕνα μικρὸ κερὶ ἀναμμένο μπροστὰ του, μπροστὰ στὴν ἀγία του ψυχή, ποῦ τὸ φῶς του λιγοστὸ καὶ τρεμάμενο, εἶναι παρμένο ἀπὸ ἐκεῖνον, τὸν ἴδιο, ποῦ ὅλη του ἡ ζωὴ ἦταν μιὰ λαμπάδα μεγάλη, ἀναμμένη, ποῦ τὸ φῶς τῆς φώτιζε καὶ θέρμαινε τὶς καρδιὲς καὶ τὰ βήματα ὅλων ὅσοι τὸν γνώριζαν, ὅλων ὅσοι τὸν πλησίαζαν. Κι ὅλοι αὐτοὶ ἦταν τόσοι πολλοί...

(Τέλος)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διεύθυνσός τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνετα κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν.

Τηλ. 72 18 308, 72 51 149. Fax 72 26 597

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΦΥΛΑΚΑΙΣ*

Ἔσκηση Λατρείας στὶς Φυλακὲς καὶ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα ἢ τὸ Δικαίωμα τῶν Κρατουμένων στὴ Λατρεία

«Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ μείνει ἐλεύθερος, ἀκόμα κι ἀνάμεσα στοὺς τοίχους τῆς φυλακῆς. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ ποτέ τους δὲν ὑπῆρχαν ἐλεύθεροι, κι ἄς μὴν ἔζησαν ποτέ στὴ φυλακῆ».

(Ἀλέξανδρος Τσιριντάνης)

Μεταξὺ ἄλλων, τὸ ἄρθρο αὐτὸ τῆς Σύμβασης ἀναφέρεται καὶ στὸ δικαίωμα στὴν ἐλευθερία τῆς σκέψης, τῆς συνείδησης καὶ τῆς θρησκείας ἢ πεποιθήσεων κάθε ἀτόμου¹⁵. Ἡ Σύμβαση, δηλαδή, προστατεύει τὴν ἐλευθερία τῶν θρησκευτῶν γενικά, καθὼς καὶ «τὴν ἄσκηση τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων καὶ τελετουργιῶν», ἐνῶ τὸ ἑλληνικὸ Σ. σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ΕὐρΣΔΑ καὶ μὲ τὰ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ Συντάγματα

ἰδιαίτερη σημασία, γιατί ἐτοι διευρύνεται αἰσθητὰ ἢ προστασία πρὸς ἄλλοθρήσκους ἀλλὰ καὶ ὁπαδοὺς ἀμφιβόλων θρησκευμάτων μὲ ἄλλοπρόσαλλες τελετουργίες¹⁶. Γιὰ παράδειγμα, καὶ γιὰ κρατουμένους μὴ «γνωστῶν θρησκείων» ὑπάρχει ὑποχρέωση ἀνοχῆς ἀπὸ τὴ διεύθυνση — καὶ τὸν κληρικὸ τοῦ ΚΚ — ἐπιπλέον ὑπάρχει καὶ ὑποχρέωση παροχῆς διευκολύνσεων. Ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τῶν κρατουμένων μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, αὐτὰ δὲν κατοχυρώνονται μόνο ἀπὸ τὴν ΕὐρΣΔΑ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ Σύνταγμά μας, δεδομένου ὅτι τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας σὲ Ὀλομέλεια ἔχει ἤδη ἀποφανεῖ ὅτι τὸ δόγμα τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά ἀποτελεῖ «γνωστὴ θρησκεία» [ΣτΕ 2105-2106/1975 (Ὁλ.)].

Τῆς **Καλλιόπης Δ. Σπινέλλη**
Καθηγητριάς Ἐγκληματολογίας - Σωφρονιστικῆς
Νομικοῦ Τμημ. Πανεπ/μίου Ἀθηνῶν

διακηρύσσει ὅτι «κάθε γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἐλεύθερη καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὴ λατρεία της τελοῦνται ἀνεμπόδιστα...». Αὐτὴ ἢ ἀπόκλιση ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο κειμένων, καὶ ἔχει καὶ δὲν ἔχει σημασία. Δὲν ἔχει σημασία, διότι σύμφωνα μὲ ὅσα ἔχουν λεχθεῖ, ἢ ΕὐρΣΔΑ εἶναι καὶ αὐτὴ πλέον νόμος τοῦ κράτους μας, ἐπομένως, ἢ πολιτεία — καὶ ἢ Ἐκκλησία — ὀφείλει συμμόρφωση πρὸς αὐτὴ, ἐφόσον δὲν συγκρούεται μὲ τὸ Σύνταγμα (ἐδῶ δὲν πρόκειται γιὰ σύγκρουση ἀλλὰ γιὰ εὐρύτερη κατοχύρωση δικαιωμάτων). Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἢ ἀπόκλιση αὐτὴ ἔχει

Ἡ ἔκταση ἀλλὰ καὶ οἱ σχετικοὶ περιορισμοὶ «τῆς ἐλευθερίας ἐκδηλώσεως τῆς θρησκείας ἢ τῶν πεποιθήσεων» κατὰ τὴν ΕὐρΣΔΑ προσδιορίζονται ἤδη εἰδικότερα ἀπὸ τὴ νομολογία τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι πολλὲς ἀπὸ τὶς ἀτομικὲς προσφυγές, κυρίως Ἑβραίων καὶ Βουδδιστῶν, οἱ ὁποῖες ἔχουν ἀσκηθεῖ — δὲν πρόκειται γιὰ ἑλληνικὲς περιπτώσεις¹⁷ —, ἀπορρίφθηκαν μὲ τὸ σκεπτικὸ, ὅτι ὀρισμένες πράξεις ἢ παραλείψεις σωφρονιστικῶν ὑπαλλήλων δὲν παραβίαζαν τὸ ἄ. 9 τῆς ΕὐρΣΔΑ. Ἡ Ἐπιτροπὴ θεώρησε ὅτι δὲν τὸ παραβίαζαν στὴν πλειοψηφία τῶν περιπτώσεων, ὄχι γιατί δὲν προέκυπτε ἀπὸ τὴ Σύμβαση τέτοια ὑποχρέωση ἀπὸ τὰ συμβαλλόμενα μέρη, ἀλλὰ κυρίως γιατί ἤδη οἱ κυ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 205 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

15. Συγκεκριμένα, τὸ ἄ. 9 τῆς ΕὐρΣΔΑ διαλαμβάνει:

«1. Πᾶν πρόσωπον δικαιούται εἰς τὴν ἐλευθερίαν σκέψεως, συνείδησεως καὶ θρησκείας· τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπάγεται τὴν ἐλευθερίαν ἀλλαγῆς θρησκείας· ἢ πεποιθήσεων, ὡς καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐκδηλώσεως τῆς θρησκείας ἢ τῶν πεποιθήσεων μεμονωμένως ἢ συλλογικῶς δημοσίᾳ ἢ κατ' ἴδιαν, διὰ τῆς λατρείας, τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀσκήσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων καὶ τελετουργιῶν.

2. Ἡ ἐλευθερία ἐκδηλώσεως τῆς θρησκείας ἢ τῶν πεποιθήσεων δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἐτέρων περιορισμῶν πέραν τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἀποτελούντων ἀναγκαῖα μέτρα, ἐν τῇ δημοκρατικῇ κοινωνίᾳ διὰ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, τὴν προστασίαν τῆς δημοσίας τάξεως, ὑγείας καὶ ἠθικῆς ἢ τὴν προστασίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τῶν ἄλλων».

16. Σὲ πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῶν ΗΠΑ ἔγινε δεκτὸ ὅτι καὶ θυσίες ζῶων εἶναι ἀποδεκτὲς ἐφόσον ἀποτελοῦν λατρευτικὸ στοιχεῖο μιᾶς θρησκείας, σὲ ἄλλη ὁμως τὸ Ἀν. Δικαστήριον δέχθηκε ὅτι τὸ κατώτερο Δικαστήριον δὲν παρεβίασε τὸ Σ. ὅταν ἀποφάσισε ὅτι οἱ σκοποὶ σωφρονισμοῦ δὲν ἐπέτρεπαν ἀλλαγὴν στὸ πρόγραμμα ἐργασίας κρατουμένων ἐκτὸς φυλακῆς προκειμένου νὰ συγκεντρώνονται μέσα στὴν φυλακὴ ὀρισμένοι μουσουλμάνοι κρατούμενοι τὴν Παρασκευὴν τὸ ἀπόγευμα, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ κοράνιο. Ο' Lone, Administrator, Leesburg Prison Complex, et al. v. Estate of Shabbazz et al. 482 U.S. 1986, σ. 342.

17. Σχετικὰ μὲ τὶς ρυθμίσεις γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς Ἑλλάδος ἐναντι τῶν ἀσκομένων ἀτομικῶν προσφυγῶν κατὰ τὸ ἄ. 25 τῆς ΕὐρΣυμΔΑ βλ. v. 1846/1989.

βερνήσεις των κρατών κατά των οποίων στρεφόταν ή προσφυγή είχαν μέσω των σωφρονιστικών τους υπαλλήλων ικανοποιήσει ήδη πολλά από τα αιτήματα των άλλοθρησκων κρατουμένων. Για παράδειγμα:

- είχαν επιτρέψει ασκήσεις γιόγκα σε κελλί,
- είχαν προσφέρει δίαιτα χορτοφαγίας,

– είχαν κάνει προσπάθειες εξεύρεσης βουδδιστή ιερέα και όταν αυτές απέβησαν άκαρπες επέτρεψαν σε βουδδιστή κρατούμενο να αποστέλλει ένα επίπλεον γράμμα την εβδομάδα σε έναν βουδδιστή,

– δεν είχαν μὲν παρασκευάσει ειδικό κρέας για τους όπαδους της εβραϊκής θρησκείας, αλλά σε συγκεκριμένο κρατούμενο είχε προσφερθεί άφενός η δυνατότητα να ακολουθήσει χορτοφαγική δίαιτα, άφετέρου είχε ληφθεί μέριμνα μέσω θρησκευτικού λειτουργού της φυλακής να διευκολυνθεί ή επικοινωνία του έν λόγω κρατουμένου με έναν λαϊκό Έβραίο, καθώς και με μιá έθελοντική επιτροπή Έβραίων επισκεπτών της φυλακής, πρόσωπα που τον είχαν συμβουλευσει κατά προτροπή του Μεγάλου Ραββίνου να ακολουθήσει τη δίαιτα των χορτοφάγων,

– δεν είχαν παραδώσει σε βουδδιστή Τάο τó βιβλίό «χορογραφία του σώματος και της ψυχής» που αυτός είχε παραγγείλει, αλλά δεν συνιστούσε ή πράξη αυτή παραβίαση του ά. 9, δεδομένου ότι σε αυτό υπήρχε ένα κεφάλαιο με πληροφορίες σχετικά με τις πολεμικές τέχνες και την αυτοάμυνα, ή γνώση των οποίων μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τρίτα πρόσωπα¹⁸.

Τά παραπάνω παραδείγματα άρκοϋν για να συνειδητοποιήσει κανείς τó εύρος της προστασίας και του σεβασμού της έλευθερίας έκδηλώσεως της θρησκείας και των πεποιθήσεων που μās υπαγορεύει ή ΕϋρΣΔα. Άν και πολλά από αυτά, εκ πρώτης όψεως, φαίνονται έκτός έλληνικής πραγματικότητας, δεν είναι, όπως μαρτυρεί ή σημερινή σύνθεση του πληθυσμού των έλληνικών ΚΚ.

2.3 'Ο Κώδικας Βασικών Κανόνων για τη Μεταχείριση των Κρατουμένων

Όδεύοντας από τά γενικότερα και αύξημένης τυπικής ισχύος νομοθετικά κείμενα στα ειδικότερα και έλάσσονα φθάνει κανείς στον Κώδικα Βασικών Κανόνων για τη Μεταχείριση των Κρατουμένων (ν. 1851 της 11/16.5.1989) (ΚωδΜεΚ).

18. Παραδείγματα νομολογίας βρίσκονται στο Conseil de l'Europe, Droits de l'Homme, Les droits de l'homme dans les prisons, Strasbourg, 1986, σ. 97-101.

Ό ΚωδΜεΚ άντικατέστησε, σε μεγάλο βαθμό¹⁹, τó 1989 τó Σωφρονιστικό Κώδικα Έκτελέσεως Ποινών και Άσφαλιστικών Μέτρων του 1967 (ά.ν. 125 της 24.8/4.9.1967). Ό κώδικας αυτός άποτελεί τόν καταστατικό χάρτη των ΚΚ. Σε αυτόν ρυθμίζονται τά σχετικά με τούς σκοπούς της στερητικής ποινής της έλευθερίας, τά δικαιώματα και τες υποχρεώσεις των κρατουμένων καθώς και του προσωπικού, τούς όρους για άξιοπρεπή διαβίωση των κρατουμένων και για εύρυθμη λειτουργία των ιδρυμάτων έγκλεισμού, κ.λπ. Δεν είναι έδω ό κατάλληλος χώρος για να αναπτυχθούν οι καινοτομίες αυτού του Κώδικα. Πάντως πρέπει να τονισθούν δύο σημεία. Τό πρώτο: ή έγκατάλειψη του «άναμορφωτικού ή σωφρονιστικού ιδεώδους»²⁰. Σωφρονισμός και άναμόρφωση σε καθεστώς άνελευθερίας δεν νοείται ούτε επιτυγχάνεται, όπως μαρτυρούν τά ύψηλά ποσοστά ύποτροπής των άποφυλακισμένων στις περισσότερες χώρες. Έπομένως, με την στερητική ποινή κατά της έλευθερίας επιδιώκεται ή **έκούσια** μόνο συμμετοχή των κρατουμένων σε διαδικασίες άγωγής και επανένταξης τους. Τό δεύτερο: ή καθιέρωση χρήσιμων και άποδοτικών θεσμών, όπως λ.χ. οι τακτικές άδειες για άνθρωπιστικότερη έκταση της στερητικής ποινής της έλευθερίας και για προετοιμασία όμαλης επανένταξης (ά. 52 έπ. ΚωδΜεΚ), ή λήψη κρίσιμων άποφάσεων από τόν Δικαστή Έκτέλεσης Ποινών, τó Έπιστημονικό Συμβούλιο και άλλα συλλογικά όργανα, ή μεταίδρυματική άρωγή (ά. 95 ΚωδΜεΚ), οι έναλλακτικοί τρόποι έκτισης της στερητικής ποινής της έλευθερίας (ά. 57 έπ. ΚωδΜεΚ: ήμελεύθερη διαβίωση, τμηματική έκταση ποινών, εργασία σε κοινωφελείς φορείς²¹).

Στό ά. 44 που επιγράφεται «Θρησκευτική άγωγή»²² ρυθμίζονται, άρκετά λεπτομερειακά: α) τά δι-

19. Διευκρινίζεται ότι ή έφαρμογή όρισμένων άρθρων έχει άνασταλεί επανειλημμένα με νεότερους νόμους λόγω των άπαιτούμενων δαπανών και έλλείψεως σχετικών κονδυλίων. Ά.χ. άναστέλλονται έτσι οι διατάξεις των άρθρων 15 §§ 1-3, ά. 58-60, ά. 64-70 και 99 § 2 που άφορούν τη λειτουργία του κέντρου προσανατολισμού και παρατήρησης, των κέντρων ήμελεύθερης διαβίωσης, την εργασία των κρατουμένων και την κατάρτιση του φυλακτικού προσωπικού (ν. 1868/1989 ά. 22 § 2β). Σε όρισμένες περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση της εργασίας κρατουμένων ισχύουν τά ά. 53-63 του Σωφρ. Κωδ. 1967. Βλ. σχετικά Κ. Δ. Σπινέλλη/Ν. Ε. Κουράκη, Σωφρονιστική Νομοθεσία, Άθήνα, 1992, Β' έκδοση, σσ. 18-19, 35 και 75 (ύποσημειώσεις).

20. Κ. Δ. Σπινέλλη, ό. π. σ. 49-57, όπου και βιβλιογραφία.

21. Κ. Δ. Σπινέλλη, ό. π. σ. 56 έπ.

22. Τό ά. 44 ΚωδΜεΚ έχει ως έξης:

«1. Η θρησκευτική άγωγή είναι προαιρετική και περιλαμβάνει τó δικαίωμα του κρατουμένου να άσκει τά θρησκευτικά του καθήκοντα και να επικοινωνεί με ά-

καιώματα τών κρατουμένων, β) οί υποχρεώσεις τής πολιτείας, και γ) ό ρόλος τού ιερέα τής επικρατούσας θρησκείας. Οί ρυθμίσεις αυτές, φυσικά, κινούνται μέσα στα πλαίσια άφενός, τών ά. 13 και 9 τού Σ. και τής ΕϋρΣΔΑ, αντίστοιχα, και άφετέρου τών Εϋρωπαϊκών Σωφρονιστικών Κανόνων, οί όποιοί άποτελούν περιεχόμενο τής Σύστασης 87 (3) τού Συμβουλίου τής Εϋρώπης²³. Μετά τή διακήρυξη ότι ή θρησκευτική άγωγή είναι «προαιρετική» — έννοια πού είναι στενότερη αλλά σύμμορφη πρός τό άπαραβίαστο τής θρησκευτικής έλευθερίας τού ά. 13 τού Σ. — άξιοπρόσεκτη είναι ή άναφορά στα κατ' ιδίαν δικαιώματα τών κρατουμένων:

- να δηλώνουν, άν τό επιθυμούν, κατά τήν είσαγωγή τους στό ΚΚ τή θρησκεία ή τό δόγμα τους,
- να άσκούν τά θρησκευτικά τους καθήκοντα,
- να επικοινωνούν με άναγνωρισμένο εκπρόσωπο τού θρησκεύματος ή τού δόγματός τους,
- να παρακολουθούν, όσοι επιθυμούν, τή θεία λειτουργία ή άλλες άκολουθίες,
- να δέχονται τήν επίσκεψη ιερέα, όταν βρίσκονται σέ άπομόνωση ή άλλους ειδικούς χώρους κράτησης, και
- να συνομιλούν με τόν ιερέα χωρίς τήν παρουσία φυλακτικού ή άλλου προσωπικού.

Ή Πολιτεία, από τήν άλλη πλευρά, υποχρεούται:

- να κατασκευάζει σέ κάθε κατάσταση ναό ή να υπάρχει σέ κάθε κατάσταση τουλάχιστον κατάλληλος χώρος για να παρακολουθούν οί κρατούμενοι τή θεία λειτουργία ή άλλες άκολουθίες,
- να προβλέπει οργανικές θέσεις ιερέων, μισθοδοτούμενων, έπομένως, από τό Ύπουργείο Δικαιοσύνης,

ναγνωρισμένο εκπρόσωπο τού θρησκεύματος ή τού δόγματός του, με φροντίδα τού ιερέα ή τού διευθυντή τού καταστήματος.

2. Ο κρατούμενος κατά τήν είσαγωγή του στό κατάστημα δηλώνει, άν τό επιθυμεί, τό θρήσκευμα ή τό δόγμα στό όποίο άνήκει.

3. Σε κάθε κατάσταση υπάρχει ναός ή κατάλληλος χώρος σπών όποιο, όσοι από τους κρατουμένους επιθυμούν, παρακολουθούν τή θεία λειτουργία ή άλλες άκολουθίες πού τελούνται από τόν ιερέα τού καταστήματος ή έθελοντή ιερέα.

4. Κρατούμενοι, οί όποιοί βρίσκονται σέ ειδικούς χώρους κράτησης ή σέ θεραπευτικά καταστήματα, δέχονται τήν επίσκεψη τού ιερέα ή τού έθελοντή ιερέα για ένίσχυση και παρηγοριά.

5. Στις ιδιαίτερες συνομιλίες τού ιερέα με τόν κρατούμενο δέν παρευρίσκεται φυλακτικό ή άλλο προσωπικό κράτησης».

23. Σύσταση άρ. R (87) 3 τής Έπιτροπής Ύπουργών τών Κρατών - μελών τού Συμβουλίου τής Εϋρώπης, Κ. Δ. Σπινέλλη/Ν. Ε. Κουράκη, ό. π. σ. 422-466.

— να επιτρέπει σέ έθελοντή ιερέα να άσκει ποιμαντική μέριμνα ύπέρ τών κρατουμένων, και

— να διευκολύνει μέσω τού διευθυντή τού ΚΚ τους χριστιανούς όρθοδόξους, αλλά και τους έτερόθρησκους και άλλόδοξους κρατουμένους να άσκούν τά θρησκευτικά τους καθήκοντα και να επικοινωνούν με άναγνωρισμένο εκπρόσωπο τού θρησκεύματος ή δόγματός τους.

Τέλος, τó ούσιαστικό έργο τής Έκκλησίας, συνίσταται στό:

— να έχει μία δύναμη έθελοντών ιερέων για να έπανδρώνουν τά ΚΚ πού δέν έχουν ιερέα ή για να επικουρούν τόν ύπάρχοντα,

— να παρέχει τή δυνατότητα στούς χριστιανούς όρθοδόξους κρατουμένους να άσκούν τά θρησκευτικά τους καθήκοντα, και γενικώς να επικοινωνούν με ιερέα,

— να μεριμνά ώστε να τελούνται οί διάφορες άκολουθίες και ή θεία λειτουργία σέ ναό ή άλλο κατάλληλο χώρο σέ όλα τά ΚΚ τής χώρας,

— να μεριμνά ώστε ιερείς είτε τών ΚΚ είτε έθελοντές ιερείς να επισκέπτονται τους κρατουμένους πού βρίσκονται σέ ειδικούς χώρους ή σέ ειδικές καταστάσεις (άπομόνωση, θεραπευτήρια, άπεργία πείνας),

— να ύπάρχουν ιερείς οί όποιοί να είναι πρόθυμοί να επικοινωνούν με κρατούμενο με σκοπό τήν έξομολόγηση ή άπλώς τήν ψυχολογική στήριξη, χωρίς τήν παρουσία φυλακτικού ή άλλου προσωπικού κράτησης,

— να διευκολύνουν άλλόδοξους ή έτερόθρησκους να επικοινωνούν με εκπρόσωπο τού θρησκεύματος ή τού δόγματός τους.

(Συνεχίζεται)

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Έκ παραδρομής δέν έσημειώθη είς τόν κατάλογον τών συνέδρων («Έκκλησία» 1.3.1994, σελ. 143) ότι παρέστησαν και οί κάτωθι αντιπρόσωποι:

Ίερ. Παναγιώτης Παπουλάκος (Ί.Μ. Μονεμβασίας και Σπάρτης), Άρχιμ. Παρθένιος Μαχαριιώτης (Ί.Μ. Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως), Άρχιμ. Άθανάσιος Πεφάνης (Ί.Μ. Ν. Ίωνίας και Φιλαδέλφειας), Πρεσβ. Γεώργιος Γιάκαλης (Ί.Μ. Ν. Κρήνης & Καλαμαριάς), Άρχιμ. Συμεών Κούτσας (Ί.Μ. Ν. Σμύρνης), Άρχιμ. Χρυσόστομος Ντανάκας (Ί.Μ. Νικαίας), Πρωτοπρ. Κων/νος Κωσταρέλλος (Ί.Μ. Νικαίας), Πρωτοπρ. Νικόλαος Σκιαδαρέσης (Ί.Μ. Πατρών), Πρεσβ. Βασίλειος Πόπης (Ί.Μ. Πειραιώς), Άρχιμ. Χρυσόστομος Σαββάτος (Ί.Μ. Περιστερίου), Άρχιμ. Χαρίτων Μανιτάρας (Ί.Μ. Τρίκκης και Σταγών), Πρεσβ. Ίωάννης Σουλμινιώτης (Ί.Μ. Τριφυλίας και Όλυμπίας), Ίερομ. Ήσυχιος Πέππας (Ί.Μ. Ύδρας), Άρχιμ. Δανιήλ Σάπικας (Ί.Μ. Φθιώτιδος), Πρωτοπρ. Δημήτριος Βλασίου (Ί.Μ. Φωκίδος), Άρχιμ. Ίωάννης Θεοδωρακόπουλος (Ί.Μ. Χαλκίδος).

ΑΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ: ΠΗΓΗ ΖΩΗΣ

Τὸ κεντρικὸ γεγονός τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι ἡ διάβαση ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο στὴ γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Ἡ διάβαση αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸν τύπο ὀλοκλήρου τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οικονομίας. Ὅπως ὁ παλαιὸς Μωϋσῆς ἔτσι καὶ ὁ νέος, ὁ Χριστὸς, ἀνέλαβε νὰ ὀδηγήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα στὴν πραγματικὴ γῆς τῆς ἐπαγγελίας.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναλύοντας τὴν διήγηση τῆς Ἐξόδου βρῖσκει σὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες τοῦ ἰουδαϊκοῦ Πάσχα τὴν προτύπωση, δη-

Τοῦ πανοσ. Ἀρχιμανδριτοῦ
κ. Μακαρίου Φιλοθέου

λαδὴ τὴν προεικόνιση καὶ τὴν προετοιμασία τῆς ἀνθρωπότητας νὰ ζῆσῃ τὸ ἀληθινὸ Πάσχα, τὴν πραγματικὴ δηλαδὴ ἔξοδο τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴ χώρα τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴ διάβαση στὸ χωρὸ τῆς Βασιλείας. «Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σαρκωθεὶς σφαγῆσεται καὶ τὴν οἰκουμένην ἐλευθερώσει πᾶσαν καὶ δώσει καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τοῦ αἵματος ἀπογεύσασθαι τούτου καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνοίξει πᾶσι» (Χρυσοστ., Εἰς Α' Κορινθ. ὁμ. 34).

Ἡ ἀνθρωπότητα ὀδηγουμένη ἀπὸ τὸ νέο Μωϋσῆ, τὸν Χριστό, ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴ δουλεία τῆς νοητῆς Αἴγυπτου. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχηγὸς τῆς θυσιάζει τὴ ζωὴ Του καὶ προσφέρεται στοὺς ὑπόδουλους ὡς πασχάλιος ἄμνος, ὥστε μὲ τὸ αἷμα Του νὰ ἀποφύγουν τὸν πνευματικὸ θάνατο. Ἀναχωροῦν οἱ πιστοὶ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ μέσα ἀπὸ τὴν ἔρημο μποροῦν νὰ περάσουν στὴ χώρα τῆς κυριαρχίας τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴ τὴ διάβαση «ἐκ τοῦ παρόντος αἰῶνος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», παρήγγειλε ὁ Κύριος νὰ ἐνθυμούμεθα οἱ πιστοὶ, δηλαδὴ νὰ βιοῦμε, μέσα στὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ νὰ εὐχαριστοῦμε Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπραγματοποίησε.

Ἄν ὁμως ὁ Θεὸς μᾶς ὑποδεικνύη τρόπους γιὰ νὰ τοῦ ἐκφράξουμε τὶς εὐχαριστίες καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη μας, τὸ κάνει γιὰ τὸ δικό μας συμφέρον. Γιατὶ ἐπιθυμεῖ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὸν οὐρανό, γιὰ νὰ μετέσχουμε τῆς ἀγγελικῆς δοξολογίας τοῦ Ὀνόματός Του. Ἡ εὐχαριστία, «ἐκεῖνῳ

μὲν οὐδὲν προστίθῃσιν, ἡμᾶς δὲ οἰκειοτέρους αὐτῷ κατασκευάζει».

Ἀμέσως μετὰ τὴν πώση τῶν πρωτοπλάστων ἀπευθυνόμενος ὁ Θεὸς στὸ διάβολο ἀναγγέλλει τὴν ἔλευση τοῦ Λυτρωτοῦ. Ὁ ἐπαναστατήσας ἀνθρώπος ἀκούει τὸ εὐαγγέλιον τῆς «οἰκονομίας τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ αἰῶνων ἐν τῷ Θεῷ». Καὶ ἀπὸ τὴν στιγμή αὐτὴ στὸν ἀνθρώπο πὺ ἐπορεύθη στὴ χώρα τοῦ σκότους ὁ Θεὸς ἀποστέλλει ἀκτίνα θείας ἐλπίδας. Εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον πρὶν ἀπὸ τὴν σάρκωση τοῦ Λόγου. Στὸ παρελθὸν ζῆ πᾶ τὸ μέλλον.

Προαναγγέλει λοιπὸν καὶ προετοιμάζει τοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τῆς νέας πραγματικότητας. «Ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν» (Ρωμ. 15,4).

Μὲ τὴν ἐναθρόνηση τὸ φῶς πλημμυρίζει τὸν κόσμον. Ὁ Κύριος ἀναλαμβάνει τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ τὴν ἀποκαθιστᾷ στὸ ἀρχαῖον κάλλος. Ἀναλαμβάνει ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα. Τὴν ἀγιάζει καὶ τὴν κάνει καινούργια. «Ἴδου γέγονε καινὰ τὰ πάντα» (Β' Κοριν. 5,17). «Ἀντὶ τῆς κάτω Ἱερουσαλήμ ἐλάβομεν τὴν ἄνω Μητρόπολιν, καὶ ἀντὶ ναοῦ αἰσθητοῦ ναὸν εἶδομεν πνευματικόν, ἀντὶ πλακῶν λιθίνων σαρκίνας, ἀντὶ περιτομῆς Βάπτισμα, ἀντὶ τοῦ μάννα σῶμα Δεσποτικόν, ἀντὶ ὕδατος ἀπὸ πέτρας αἷμα ἀπὸ πλευρᾶς, ἀντὶ ράβδου Μωϋσέως ἡ Ἄραων τὸν Σταυρόν, ἀντὶ γῆς τῆς ἐπαγγελίας τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀντὶ μυρίων ἱερέων ἓνα Ἀρχιερεῖα, ἀντὶ ἁμοῦ ἀλόγου ἁμὸν πνευματικόν» γράφει χαρακτηριστικὰ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος.

«Ἐλθούσης τῆς χάριτος ἡ σκιά τοῦ νόμου παρήλθεν». «Ὁ Κύριος δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκούται ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου». Στὸ πρόσωπο τοῦ Θεοανθρώπου Λυτρωτῆ τὸ ἔργο τῆς θείας οικονομίας παίρνει τὴν ἀληθινὴν του μορφή καὶ τὶς πραγματικὲς του διαστάσεις.

Ὁ Χριστὸς ἀνακεφαλαιώνει στὸν ἑαυτό του τὰ πάντα καὶ τὰ ἀναφέρει στὸν Πατέρα. Ὁδηγεῖ τὸν ἀνθρώπο καὶ τὴν κτίση στὸ Θεό, πρᾶγμα πὺ ἀποτελεῖ τὸ ἀληθινὸ Πάσχα καὶ συνι-

στά στον πυρήνα του τὸ μυστήριο τῆς θ. Εὐχαριστίας, τῆς Ἁγίας Ἀναφορᾶς. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὸ μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας μὲ ἓνα ὑπερφυσικὸ τρόπο μᾶς ἐνώνει μὲ τὸν Θεὸ καὶ κατεργάζεται τὴν θέωσή μας. Τρέφει τὸν πιστὸ μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου. Τὸν ἐνισχύει καὶ τὸν προάγει. Τὸν συνενώνει στενὰ μὲ τὸν Σωτῆρα καὶ τὸν ὁδηγεῖ σταθερὰ στὴ θέωση. Ἡ Θεία Κοινωνία εἶναι μιὰ διαρκῆς παράσταση τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ μιὰ δυνατότητα συναντήσεως μὲ τὸν Χριστό.

Ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι ἀκόμα καὶ ἓνα Δείπνο. Οἱ μετέχοντες τοῦ Συμποσίου αὐτοῦ τῆς εὐχαριστίας λαμβάνουν μέσα τους τὴ Ζωὴ τοῦ Θεοῦ ποὺ ὁ ἴδιος τὴν προσφέρει σ' αὐτούς. Τεμαχίζει ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς τὸν Ἄρτον — τὸν ἑαυτὸν Του — καὶ τὸν δίνει σὲ μᾶς γιὰ νὰ ζήσουμε «ἐν Αὐτῷ». Ἀλλὰ καὶ σὰν Δείπνο ἡ εὐχαριστία εἶναι ταυτόχρονα καὶ μιὰ πανήγυρις, μιὰ γιορτὴ. Εἶναι ἡ «ἐορτὴ τῶν ἐορτῶν καὶ ἡ πανήγυρις τῶν πανηγύρεων», τὸ ἀληθινὸ Πάσχα, διότι μὲ αὐτὸ συντελεῖται ἡ διάβασή μας «ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν».

«Ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἰησοῦ παρησιαίαν ἔχομεν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Ἁγίων» (Ἐβρ. 10,19). «Τὸ αἷμα τῆς Καινῆς Διαθήκης μᾶς ἐγέννησεν εἰς τὴν ζωὴν τὴν Καινὴν. Μᾶς ὠδήγησεν ἐγγὺς εἰς τὸν Θεὸν» (Ἐφ. 2,13). Παίρνουμε μέσα στὸ πνεῦμα καὶ μέσα στὴν σάρκα μας τὸ Χριστὸ καὶ μεταμορφωνόμαστε σ' ἐκεῖνο ποὺ λαμβάνουμε. Πεθαίνουμε, ἐνταφιαζόμεθα καὶ ἀνασταινόμεθα μαζί μὲ τὸν Χριστό, γιατί δὲν εἴμαστε ἐκεῖνοι ποὺ μετατρέπουμε τὸν Χριστὸ στὴ δική μας οὐσία, ὅπως γίνεται μὲ τὴν φυσικὴ τροφή, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς εἶναι Ἐκεῖνος ποὺ μᾶς μετατρέπει καὶ μᾶς ἀναμορφώνει στὴ δική Του φύση.

Μετὰ τὸ πρῶτο Δείπνο, τὴν πρώτη κοινωνία, ὁ Κύριος ἔδωκε τὴν ἐντολὴ στους Δώδεκα: «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Ἐλαβεν ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Χριστὸ νὰ τελῆ τὴν θ. Εὐχαριστία «εἰς ἀνάμνησίν Του» μέχρι νὰ ἔλθῃ στὴ δόξα Του. Καὶ τελοῦμε τὴν πανήγυρη αὐτὴ τῆς εὐχαριστίας ἀναμνησκόμενοι τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἀχράντου Παναγίας καὶ τῶν θεοφόρων ἁγίων Πατέρων μας.

Ὅσα τελοῦνται μᾶς θυμίζουν τὸ ἔργο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἐνθυμούμενοι τὴν ἀγάπη αὐτὴ προσφέρουμε τὴν εὐχαριστία στὸ Θεό. Κατὰ τὴν προσφορὰ κατέρχεται ὁ Παράκλητος γιὰ νὰ μᾶς «ὑπομνήσῃ πάντα τὰ τοῦ Χριστοῦ» (Ἰωάν.

14,26). Μὲ τὴν κάθοδό Του ὁμῶς ἡ ἀνάμνηση καθαγιαίνεται, μετουσιώνεται σὲ παρουσία καὶ κοινωνία τοῦ ζώντος Θεοῦ. «Ὁ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθήμενος» βρίσκεται ἐνώπιόν μας, «ὁ ἀόρατος ὁράται, ὁ ἄυλος τεμαχίζεται καὶ προσφέρεται ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας».

Μετὰ τὴν συμμετοχὴ βεβαιούμεν ὅτι «εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον».

Χριστὸς ἐστὶ γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὁ Κύριος καθ' ἡμᾶς γὰρ πάλαι γενόμενος, ἀπαξ ἑαυτὸν τε προσάξας, ὡς προσφορὰν, Πατρὶ τῷ ἰδίῳ ἀεὶ σφαγιαίνεται, ἀγιαζὼν τοὺς μετέχοντας» (Τροπάριον Μεταλήψεως). Ἡ δεσποτικὴ αὐτὴ λειτουργία συνοψίζει ὁλόκληρο τὸ Μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας. Εἶναι ἡ ἐκπλήρωση ἀπὸ τὸ Χριστὸ τοῦ θελήματος τοῦ οὐρανοῦ Πατρός, δηλαδὴ τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου «ἐκ τῆς τοῦ Ἄδου τυραννίδος».

Μυστηριακὴ διαίωσις τῆς «δεσποτικῆς ἱερουργίας τῆς ἐν Σιών θεοφανῶς γεγεννημένης» ἀποτελεῖ ἡ τέλεση τῆς εὐχαριστιακῆς ἱερουργίας, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ «ἀεὶ» παρουσία τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ.

Στὴ Θεία Εὐχαριστία τὸ κλῶμενο σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ τὸ ἐκχυνόμενο αἷμα Του, προσφέρονται ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἱερέως «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον». Τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου εἶναι «ποτὸν νεκρῶσαι δυνάμενον τοὺς ἔνδον σκώληκας καὶ τοὺς ὄφεις. Καὶ εἰ μετὰ παρησιαίας ληφθεῖν, πᾶσαν νόσον σβέσαι δυνήσεται» (Χρυσόστ., Εἰς Ματθ. ὁμ. 4,9). Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἡ συμμετοχὴ τοῦ πιστοῦ χριστιανοῦ στὸ Μυστήριο, ἀποτελοῦν ἰσχυρὴ βοήθεια ἀνάλογη μὲ τὴν πίστη του καὶ τὴν ἐσωτερικὴ του καθαρότητα. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀπαλλάσσεται προοδευτικὰ ὁ πιστὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ προετοιμάζει τὴν εἴσοδό του στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Στὴ Θεία Λειτουργία ἡ Μεγάλῃ Εἴσοδος εἶναι ἡ εἴσοδος τοῦ θεανθρώπου στὴν Ἱστορία καὶ ἡ φανέρωσή του στὸν κόσμο. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τὸν ὑποδέχονται καὶ τὸν ἀκολουθοῦν στὴν πορεία του στὸ Γολγοθᾶ, εἰσοδεοῦν μαζί του τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, στὴ βασιλεία του. «Ἀποθέσαντες τὰς βιοτικὰς μέρμινας, ὑποδέχονται τὸν βασιλέα τῶν ὄλων. Κεκαθαμέναις διανοίαις συμπορεύονται καὶ συσταυροῦνται καὶ ἀποθνήσκουν οἱ πιστοὶ ἵνα συζήσωσιν αὐτῷ». Οἱ πιστοὶ ὀφείλουν νὰ ἀνυψώσουν τὶς καρδιές

τους για να μποῦν ἐκεῖ ὅπου ὁ «Υἱὸς συγκάθηται τῷ Πατρὶ». Ἡ ζωὴ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μιὰ συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπη πορεία πρὸς τὴν «οὐράνιον βασιλείαν». «Οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν» ἀλλὰ βαδίζουμε πρὸς τὴν μέλλουσα. Ἡ Θεία Εὐχαριστία κατὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι μιὰ ἱερὰ σύνοδος, δηλαδή μιὰ συμπόρευση γῆς καὶ οὐρανοῦ, ἀνθρώπων καὶ ἀγγέλων, ὑλικοῦ καὶ ἀύλου κόσμου, πρὸς τὸν τελικὸ σκοπὸ.

Σὲ κάθε σημεῖο τῆς ἡ Θεία Λειτουργία φωτίζει καὶ προβάλλει αὐτὴ τὴ μιὰ καὶ μοναδικὴ πραγματικότητα, τῆς ὁποίας πρέπει νὰ γίνουμε μέτοχοι: τῆς Βασιλείας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ Ὁρθόδοξη Λειτουργία ἀρχίζει μὲ τὴν ἱεροπρεπῆ δοξολογία: «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...». Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀναγγέλλεται ὁ προορισμός: ἡ πορεία μᾶς ὀδηγεῖ στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Πρὸς τὰ ἐκεῖ βαδίζουμε, ὄχι συμβολικά, ἀλλὰ πραγματικά, σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὁ Ἀλέξ. Σμέμαν. Κατὰ τὴν διάρκειά τῆς πορείας αὐτῆς τελεῖται ἡ θεία Εὐχαριστία, ποὺ γιὰ μᾶς εἶναι ἡ «Ὁδὸς καὶ ἡ Ζωή».

Στὴ σύναξη αὐτὴ ἀντιλαμβανόμεθα ἀμέσως ὅτι δὲν εἴμεθα μόνοι. Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας συμπορεύεται μᾶζι μας δορυφορούμενος ἀοράτως ἀπὸ τὶς οὐράνιες δυνάμεις. Ἡ Ἐκκλησία τότε μετατρέπεται σὲ ἐπίγειο οὐρανὸ «ἐν ᾧ ὁ ἐπουράνιος Θεὸς ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ». Ὁ οὐράνιος καὶ ὁ ἐπίγειος κόσμος σχηματίζουν μιὰ ἀδιάσπαστη ἐνότητα τῆς ὁποίας ζωτικὸ κέντρο καὶ ἐνωτικὸ δεσμὸ ἀποτελεῖ ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου.

Εἰκόνα τῆς πραγματικότητος αὐτῆς εἶναι ἡ διάταξη τῶν μερίδων στὸ Ἅγιο Δισκάριο. Γύρω ἀπὸ τὸν ἀμνὸ βρίσκεται ἡ μερίδα τῆς Παναγίας Μητέρα τοῦ Κυρίου, τῶν ἀγγέλων, τῶν ἁγίων, τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζώντων. Ἡ παρουσία τοῦ «Ἀμνοῦ τοῦ αἵροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, συνάγει εἰς ἓν τὰ πρὶν διεστῶτα».

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἰδιαίτερος τονίζει ὅτι ἡ τέλεση τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου εἶναι ἔργον ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, στρατευομένης καὶ θριαμβευοῦσης, ἐπιγείου καὶ οὐρανοῦ. Εἶναι παρὼν κατ' ἀρχὴν ὁ Κύριος: «Ὅταν τῇ ἱερᾷ Τραπέζῃ προσιέναι μέλλῃς νόμιζε ἐκεῖ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἀπάντων παρεῖναι». Ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου εἶναι ἀπόδειξη τῆς συγκαταβάσεως

του γιὰ μᾶς. «Τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ μεθ' ἡμῶν ἐορτάζει τὴν παρούσαν ἐορτήν... κοινὴ καὶ ἐκείνων ἢ ἡδονή. Αὐτὸς ὁ Δεσπότης αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν οὐκ ἐπαισχύνεται συνεορτάζειν. Ἐπιθυμία φησὶν ἐπεθύμησα τὸ Πάσχα τοῦτο μεθ' ὑμῶν φαγεῖν». Δὲν εἶναι ὅμως ἀπλῶς μόνο παρῶν ὁ Χριστὸς. Εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος παραθέτει τὴν ἱερὰν τράπεζαν. Εἶναι ταυτόχρονα «τροφεὺς καὶ τροφή, ποιμὴν καὶ ἀμνός. Εἶναι ὁ προσφέρων καὶ προσφερόμενος, ὁ προσδεχόμενος καὶ διαδιδόμενος». Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μυστηριακὰ μὲν ἀλλὰ πραγματικὰ ἡγεῖται τοῦ λαοῦ του, ἐνοποιῶν καὶ ἁγιάζων μὲ τὴν παρουσία του τὴν ἁγία Σύναξη.

Δεξιὰ τοῦ βασιλέα τῶν οὐρανῶν παρίσταται ἡ βασίλισσα «ἰματισμῶ διαχρυσῶ περιβεβλημένη πεποικιλμένη» (Ψαλμ. 44,10). Μὲ τὸ μυστήριο τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας στὸ ὁποῖο ἡ Παρθένος ἐξαιρέτως διηκόνησε, ἐγίνε δυνατὴ ἡ εὐχαριστιακὴ σύναξη. Γι' αὐτὸ «ἐξαιρέτως» συνεορτάζει μᾶζι μας στὸ Δεῖπνο τῆς βασιλείας. Παρόντες μὲ τὸν Δεσπότη Χριστὸ εἶναι καὶ ὁ ἄγγελος καὶ οἱ ἀρχάγγελοι συνδοξολογοῦντες μὲ τοὺς πιστοὺς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. Στὴν πανήγυρη αὐτὴ ἡ ὁποία συμπλέκει τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ, παρόντες εἶναι ἀκόμη ὅλοι οἱ «ἐν τῇ πίστει προαναπαυθέντες πατέρες ἡμῶν: «Προπάτορες, πατριάρχαι, προφῆται, κήρυκες, εὐαγγελισταί, μάρτυρες, ὁμολογηταί, ἐγκρατευταί». Συνεπῶς κάθε εὐχαριστιακὴ σύναξη ἀποτελεῖ μιὰ συλλειτουργία μετὰ πάντων τῶν ἁγίων». Γι' αὐτὸ καὶ «Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθέτουμε τὴ ζωὴ μας μετὰ τῆς Παναγίας Ἀχράντου καὶ πάντων τῶν ἁγίων». Μόνον «σὺν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις» μπορούμε νὰ εὐχαριστοῦμε «τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Μᾶζι μὲ τοὺς ἁγίους μας κατὰ τὴν σύναξη βρίσκονται καὶ ὅλοι οἱ κοιμηθέντες πατέρες καὶ ἀδελφοί μας. Ὅλα τὰ προσφιλῆ μας πρόσωπα. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τοὺς προσφέρουμε σημαντικὴ βοήθεια εὐχόμενοι ὑπὲρ αὐτῶν κατὰ τὴ θεία Εὐχαριστία. Τέλος καὶ ἡ κτίσις εἶναι παρούσα καὶ αὐτὴ μὲ τὸν ἄρτο καὶ τὸν οἶνο, μὲ τὸ θυμίαμα καὶ τὸ ζέον ὕδωρ. Μὲ τὴ Θεία Εὐχαριστία καθαγιαίνεται καὶ γίνεται «ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις» (Β' Κορινθ. 6, 17).

Ἔτσι λοιπὸν στὴ Θεία Εὐχαριστία ἔχομε τὴν σύνοδο τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ὁλόκληρη ἡ κτίσις, ὅλοι οἱ ἅγιοι, ὅλοι οἱ ζῶντες καὶ ὅλοι οἱ κεκοιμημένοι «συνέρονται ἐπὶ τῷ αὐτῷ». Ὁ

τόπος γύρω ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον «πληροῦται εἰς τιμὴν τοῦ τετιμημένου». Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι, οὐρανὸς καὶ γῆ συνδοξολογοῦν τὸν κοινὸν Πατέρα καὶ Δημιουργό. Ἡ εὐφρόσυνος αὐτῆ χοροστασία ἐγίνε δυνατὴ μόνο μετὰ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Γι' αὐτὴ τὴ μεγαλειώδη πραγματικότητα ἐκπληκτος ἀναφωνεῖ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Ὡ τῶν τοῦ Χριστοῦ δωρημάτων. Ἄνω στρατιαὶ δοξολογοῦσιν ἀγγέλων. Κάτω ἐν ἐκκλησίαις χοροστατοῦντες ἄνθρωποι τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἐκτιμούνται δοξολογίαν. Ἄνω τὰ Σεραφίμ τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναβοᾷ. Κάτω τὸν αὐτὸν ἢ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀναπέμπει πληθὺς. Κοινὴ τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων συγκροτεῖται πανήγυρις. Μία εὐχαριστία, ἐν ἀγαλλίαμα, μία εὐφρόσυνος χοροστασία. Ταύτην γὰρ ἡ ἄφραστος τοῦ Δεσπότης συγκατάβασις ἐκρότησε, ταύτην τὸ Πνεῦμα συνέπλεξε τὸ Ἅγιον, ταύτης ἡ ἁρμονία τῶν φθόγγων τῆ πατρικῆ εὐδοκία συνηρμόσθη. Ἄνωθεν ἔχει τὴν τῶν μελῶν εὐρυθμίαν καὶ ὑπὸ τῆς Τριάδος καθάπερ ὑπὸ πλήκτρου τινὸς κινουμένη, τὸ τερπὸν καὶ μακάριον ἐνηγεῖ τέλος, τὸ ἀγγελικὸν ἄσμα, τὴν ἄληκτον συμφωνίαν».

Ἡ εὐδοκία τοῦ Πατρὸς, ἡ συγκατάβασις τοῦ Υἱοῦ καὶ ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συγκροτοῦν τὴν πανήγυρη αὐτῆ τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων. Γι' αὐτὸ καὶ στὸ τέλος τῆς Εὐχαριστίας βεβαιοῦμεν ὅτι «εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον, εὐρομεν πίστιν ἀληθῆ», ὥστε νὰ προσκυνοῦμε τὴν ἀδιαίρετον Τριάδα διότι «αὕτη ἔσωσεν ἡμᾶς».

**«Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε, πηγῆς
ἀθανάτου γεύσασθε».**

Ὁ πιστὸς ποὺ συμμετέχει στὸ μεγάλο μυστήριον, μετέχει ἤδη, ἀπὸ τῆ ζωῆ αὐτῆ, τῆς ἀθανάτου Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, γιατί μετὰ τὴν μετάληψη τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Θεοανθρώπου ἐνσωματώνεται σ' Αὐτόν, ὁ ὁποῖος εἶναι πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας. Κοινωνεῖ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὸ Θεό. Ἐνώνεται μαζί Του καὶ κατὰ συνέπεια θεοποιεῖται, ἀγιάζεται καὶ λυτρώνεται. Μετὰ τὸ ἔλεός Του ὁ Θεὸς καταδιώκει τὸν ἀπομακρυνθέντα ἄνθρωπο γιὰ νὰ τὸν λυτρώσῃ ἀπὸ τὴ φθορά, τὸ ζυγὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸ θάνατο. Ὁ Κύριος συμπλέκεται κυριολεκτικὰ μετὰ τὸν ἄνθρωπο, γίνεται ἡ τροφή του γιὰ νὰ ὑπάρξῃ τέλεια ἔνωση μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Χαρακτηριστικὰ, σημειώνει τὰ ἐξῆς πάνω

στὸ θέμα ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Καὶ ἄνω σὲ ἔχω καὶ κάτω συμπλέκομαι σοι. Οὐχ ἀπλῶς μίγνυμαί σοι, ἀλλὰ συμπλέκομαι, τρώγομαι, λεπτύνομαι κατὰ μικρόν, ἵνα πολλὴ ἢ ἀνάκρισις γένηται καὶ ἡ μίξις καὶ ἡ ἔνωσις. Τὰ γὰρ ἐνούμενα ἐν οἰκείοις ἔστηκεν ὅροις. Ἐγὼ δὲ συνυφαίνομαι σοι. Οὐ βούλομαι λοιπὸν εἶναι τι μέσον ἐν εἶναι βούλομαι τὰ ἀμφοτέρωτα». Στὸν ἱερὸ ἀπόστολο Παῦλο οἱ πῶ πάνω σκέψεις συμπυκνώνονται μέσα σὲ τέσσερις μόνο λέξεις: «ἐν ἐμοὶ ζῆ Χριστὸς» (Γαλ. 2,20). Σύμφωνα δὲ μετὰ τοὺς λόγους τοῦ ἴδιου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ «ὁ τρώγων μου τὴν σὰρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καγὼ ἐν αὐτῷ (Ἰωάν. 6,56). Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων τονίζοντας ἀκριβῶς τὸ ἴδιο θέμα λέγει ὅτι οἱ μετέχοντες τῆς Θ. Εὐχαριστίας γίνονται «σύσσωμοι καὶ σὺναιμοι» αὐτοῦ, θέλοντας νὰ δεῖξει τὴ στενὴ ὄντολογικὴ ἐνότητα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τοὺς πιστοὺς ὅταν κοινωνοῦν τοῦ σώματος Του καὶ τοῦ αἵματός Του.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς μετὰ τὴν ἐνανθρώπησίν του δὲν ἀρκέστηκε μόνο νὰ ὁμοιωθῆ μαζί μας ἀλλὰ μᾶς προσφέρει τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό. Μᾶς δίνει «τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις», τὸ σῶμα Του καὶ τὸ αἷμα Του, γιὰ νὰ τὰ ἀγγίξουμε, νὰ τὰ γευθοῦμε, νὰ γεμίσουμε μετὰ αὐτὰ καὶ νὰ οἰκειοποιηθοῦμε ἔτσι ὅλους τοὺς καρποὺς τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ, ὥστε «νὰ τρεφόμεθα, νὰ ἀναφυρώθῃμα, γενόμενοι ἡμεῖς Χριστοῦ σῶμα ἐν καὶ σὰρξ μία». Μετὰ τὴν μετάληψη αὐτῆ τὰ πάντα ἀγιάζονται στὴ ζωὴ τοῦ πιστοῦ. Τὸ σῶμα, τὸ πνεῦμα, οἱ καθημερινὲς ἀσχολίες. Οἱ πιστοὶ «ζωὴν ἔχουσι καὶ περισσὸν ἔχουσι» γιατί αὐτὴ ἡ ἐν ἀφθονίᾳ ζωὴ εἶναι ὁ ἴδιος προσφερόμενος στὸ Μυστήριον.

Βέβαια δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι προϋπόθεση ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε «τὴν ἐν Χριστῷ» ἐνσωμάτωσίν μας, εἶναι ἡ μετὰ ἀπὸ σχετικὴ καὶ κατάλληλη προετοιμασία προσέλευσίν μας στὸ ποτήριον τῆς ζωῆς. «Προσερχώμεθα τοίνυν μετὰ πίστεως, ἔκαστος ἀσθένειαν ἔχων. Εἰ γὰρ οἱ τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἀπάμενοι τοσαύτην εἰλικυσαν δύναμιν, πόσῳ μᾶλλον οἱ ὅλον αὐτὸν κατέχοντες; Τὸ δὲ προσελθεῖν μετὰ πίστεως οὐ τὸ λαβεῖν ἐστὶ μόνον τὸ προκειμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ μετὰ καθαρᾶς καρδίας ἀψαθῆσαι...», ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ καθίσταται «ναὸς χριστοφόρος». Καὶ σύμφωνα μετὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου ὁ δεσμὸς ποὺ ἀναπτύσσεται μετὰ τοὺς πι-

στοὺς νὰ εἶναι ἀδιάρρηκτος: «ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧσι τετελειωμένοι εἰς ἓν». Αὐτὸ τὸν δεσμὸ ἰσχυροποιεῖ καὶ ἀναπτύσσει ἢ «μετὰ καθαρᾶς καρδίας» συμμετοχὴ μας στὴν «βασικὴν τράπεζαν».

Τὸ ἅγιο σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Λυτρωτοῦ ποὺ φανερώνεται στὴ Θ. Εὐχαριστία καὶ μέσα σ' αὐτὴ ἀγιάζεται καὶ διαδίδεται, ἀρδεύει τὶς ψυχὰς τῶν μετεχόντων, τὶς ἀγιάζει καὶ τὶς ὀδηγεῖ στὴν ἐν ἀγάπῃ ἐνότητα. Αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἔχει καὶ ὁλόκληρη ἡ Θ. Λειτουργία μὲ τὰ λεγόμενα καὶ τὰ τελούμενα: νὰ ὀδηγήσῃ στὴ ζῶσα ἐνότητα ὅλων τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸ Θεό. Ὅλα ἀποσκοποῦν στὴν τελεσιουργία τοῦ Μυστηρίου τῆς ἐνότητος ὥστε νὰ γίνουμε «λίθοι ζῶντες» μὲ τοὺς ὁποίους οἰκοδομεῖται «οἶκος πνευματικὸς, ἡ Ἐκκλησία» (Α' Πέτρο, 2,4).

Μέσα τὴν Ἐκκλησία μὲ τὸ ἱερὸ Μυστήριον ἐπιτυγχάνεται καὶ κάτι ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀγάπην. Ἡ ἐξάλειψη τῶν ἀνισοτήτων, ὥστε «οὐκ ἔστι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔστι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔστι ἄρσεν καὶ θήλυ· πάντες γὰρ εἰς ἓσμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3,28). Τὰ πάντα ζοῦν καὶ πορεύονται μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς «καινῆς κτίσεως». «Πλουσίῳ καὶ πένητι» γράφει ὁ ἱ. Χρυσόστομος, «ἢ αὐτὴ τράπεζα πρόκειται. Καὶ αὐτῷ τῷ τῷ διάδημα περικειμένῳ, καὶ τὴν ἄλουργίδα ἔχοντι, τῷ τὴν ἐξουσίαν τῆς οἰκουμένης ἀνηρημένῳ καὶ τῷ πτωχῷ τῷ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθημένῳ, μία τράπεζα πρόκειται... Μετὰ τῆς αὐτῆς παρησίας καὶ τιμῆς καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πτωχὸς πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν καὶ κοινωνίαν τῶν θείων τούτων μυστηρίων ὁρμῶσι».

Ἀκόμη πραγματοποιεῖται καὶ ὁ ἁγιασμὸς τοῦ πιστοῦ μὲ τὴν ἐνσωμάτωσίν του στὸ Λυτρωτὴ. Καθαίρεται ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ μὲ τὴ χάριν ποὺ μεταδίδεται μέσα ἀπὸ τὸ μυστήριον. Μὲ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου λέγει ὁ ἱ. πατὴρ ἡ «σωτηρία τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, τούτῳ λούεται ἡ ψυχὴ, τούτῳ καλλωπίζεται, τούτῳ πυροῦται, τούτῳ πυρὸς λαμπρότερον ἐργάζεται τὸν νοῦν τὸν ἡμέτερον, τούτῳ χρυσοῦ φαιδρύτεραν τὴν ψυχὴν ποιεῖ, τούτῳ ἐξεχύθη τὸ αἷμα, καὶ τὸν οὐρανὸν ἐποίησε βατόν».

Ἐπὶ πλέον οἱ πιστοὶ διὰ τοῦ μυστηρίου οἰκειούμεθα τὴ νίκη τοῦ Σταυροῦ κατὰ τοῦ κράτους τοῦ διαβόλου. Ἀναχωροῦμε ἀπὸ τὴν τράπεζα τοῦ Κυρίου «πῦρ πνέοντες... φοβεροὶ τῷ διαβόλῳ γινόμενοι». Ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατον νι-

κοῦν οἱ πιστοὶ καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὅταν παρακάθονται στὴν τράπεζα τῆς ζωῆς. Ἐχουν «ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον».

Ὁ Χριστὸς προσφέροντας τὸν ἑαυτοῦ Του, μᾶς μεταδίδει τὴν ἀληθινὴ, τὴν πραγματικὴ ζωὴ. Ὁ πιστὸς δὲν ἐλπίζει μόνο γιὰ τὴν αἰωνιότητα ἀλλὰ καὶ τὴ ζεῖ καὶ τὴ γεύεται ἀπὸ τώρα. Ἀπὸ αὐτὴ τὴ ζωὴ. Ἡ γῆ μετατρέπεται σὲ οὐρανὸ ὅπου «κατοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ» ὁ Θεός. Ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τοῦ ἀνθρώπου γίνεται οὐρανὸς καὶ θρόνος καὶ κατοικητήριον τοῦ Παμβασιλέως. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἐπίγειος ἄγγελος. Ζεῖ τὴν παρουσία τοῦ Θεανθρώπου, ὁ ὁποῖος «ἐγκαινιάζει ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν» (Ἐβρ. 10,20) μὲ τὸ αἷμα Του, ὥστε νὰ «έσρατάζει θανάτου τὴν νέκρωσιν, ἄδου τὴν καθαίρεσιν, ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου ἀπαρχῆν καὶ σικρῶν ὑμνεῖ τὸν Αἴτιον, γιὰ τὸν ἀξίωσε νὰ δεῖ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, νὰ λάβει τὸ πνεῦμα τὸ ἐπουράνιον, νὰ βρεῖ τὴν ἀληθινὴ πίστη καὶ νὰ προσκυνῆσει Τριάδα τὴν ἀδιαίρετη μὲ τὴ χάριν τῆς ὁποίας καὶ ἐσώθη. Παίρνει μέσα του τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Λυτρωτοῦ «εἰς κάθαρσιν καὶ ἁγιασμὸν ψυχῆς τε καὶ σώματος καὶ εἰς ἄρραβῶνα τῆς μελλούσης ζωῆς καὶ βασιλείας», τὴν ὁποία εἶθε, μὲ τὴ χάριν Του, νὰ ἀπολαύσουμε ὅλοι μας.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στὴ σειρά «Θεωρία καὶ πράξη»:

* Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ (Εἰσαγωγή στὴν Καινὴ Διαθήκη). Τοῦ Γεωργίου Π. Σωτηρίου. Ἀριθμὸς 5, σελίδες 144.

* ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. Συμβολὴ στὴν ποιμαντικὴ διακονία τῶν προσερχομένων στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Τοῦ ἀρχιμ. Ἱεροθέου Σ. Βλάχου. Ἀριθμὸς 6, σελίδες 214.

Στὴ σειρά «Φυλλάδια ἐπικαιρότητας»:

* Ο ΝΕΟΣ ΑΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΙΕΡΕΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΝΑΣ. Τοῦ ἀρχιμ. Νικ. Ἱ. Πρωτοπαπά. Ἀριθμὸς 32, σελίδες 48.

* ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΗΣΤΗ. Τοῦ ἀρχιμ. Γε. Ἰ. Ραπτοπούλου. Μία συγκινητικὴ καὶ διδακτικὴ ἱστορία ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀριθμὸς 33, σελίδες 40.

Ἐπίσης κυκλοφόρησε:

* ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΕΩΡΟΣ – Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἰδέα καὶ τὸ δράμα τῆς Εὐρώπης. Τοῦ πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού, Καθηγητοῦ. Μία σὲ βάθος θεώρηση τῆς ἱστορίας τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Σελίδες 380.

ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΟΥ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ

Λόγια καὶ ἐνέργειες τοῦ Λυτρωτῆ «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ»

Οἱ λόγοι – τὰ λόγια, πὺ εἶπε ὁ Λυτρωτῆς, ὄντας καθηλωμένος στὸν Σταυρό, ἀποτελοῦνταν εἴτε ἀπὸ μεμονωμένες λέξεις (βλ. μόνο δύο: «Διψῶ» καὶ «Τετέλεσται»), εἴτε ἀπὸ σύντομες καὶ περιεκτικὲς φράσεις (συνολικὰ πέντε). Ἐν ὄλῳ λοιπὸν οἱ λόγοι αὐτοὶ εἶναι ἑπτὰ, ἐνῶ συσχετίζονται μὲ ἀνάλογες ἐνέργειές Του.

Θὰ παραθέσωμε πρωτίστως τὰ λόγια, κατὰ τὴ σχετικὴ σειρὰ τους καὶ ἀκολουθῶς θὰ τὰ ἐ-

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΔΡΟΥΛΙΑ**

Καθηγητοῦ – Εἰδικοῦ Ἐπιστήμονος τῆς Φ.Ε.

πεξηγήσωμε, σχολιάζοντάς τα στὴ συνέχεια βάζοι προσωπικῆς μας ἐπεξεργασίας ἀπὸ προηγουμένη πολλαπλῆ παρατήρηση, μελέτη μας καὶ ἔρευνα.

Ὁ Θεάνθρωπος, ὅπως εἶναι γνωστό, εἶπε «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ»:

1ο. «πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. κγ' 34).

2ο. «Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου... Ἴδου ἡ μήτηρ σου» (Ἰωάν. ιθ' 26-27).

3ο. ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ» (Λουκ. κγ' 43).

4ο. «Θεέ μου Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες;» (Ματθ. κζ' 46, πρβλ. Μάρκ. ιε' 34).

5ο. «Διψῶ» (Ἰωάν. ιθ' 28).

6ο. «Τετέλεσται» (Ἰωάν. ιθ' 30).

7ο. «πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου» (Λουκ. κγ' 46)¹.

1. Τὰ καινοδιαθηκικά χωρία, πὺ καταχωρίζομε στὸ κείμενό μας εἶναι εἰλημμένα ἀπὸ τὰ ἀνάλογα Ἰπομνήματα τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ μας Παναγ. Τρεμπέλα. Σὲ ὠρισμένα σημεῖα παραπέμπομε σχετικὰ καὶ στὴν κριτικὴ ἔκδοση τοῦ Nestle, Greek New Testament, New York 1816 (Stuttgart 1936).

Βλ. πὺς «Ἐπτὰ λόγοι ἀναφέρονται λεχθέντες ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑπὸ τοῦ Κυρίου» Π. Τρεμπέλα, Ἰπομνήματα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, Ἀθήνα 1952, σ. 638 (34, 1 καὶ 32). – Τοῦ Ἰδίου, Ἰπομνήματα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, Ἀθήνα 1954, σ. 676-677 (30, 1). – Ἐπίσης βλ. τὸ «ἀξιόλογο» μουσικὸ ἔργο γιὰ «ἐκκλησιαστικὴ χρῆσις» τοῦ μεγάλου μουσικοῦ Franz Joseph Haydn (1732-1809), Die sieben Worte des Erlösers (1787). [= Οἱ ἑπτὰ λόγοι τοῦ Λυτρωτῆ]. H. Schnoor, Oper, Operette, Konzert, Bamberg 1960, σ. 277. – Πρβλ. παρεμφερῆ τίτλο σὲ φωνογραφικὸ δίσκο τοῦ μουσουργήματος αὐτοῦ «Die sieben letzten Worte unseres Erlösers» (= Οἱ ἑπτὰ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Λυτρωτῆ μας).

Πρὶν ἐπεξηγήσωμε, ἀναλυτικὰ σχολιάζοντας, ὄλα τὰ ἀνωτέρω λόγια - λέξεις ἢ φράσεις, θεωροῦμε ἐνδεδειγμένο καὶ ἀπαραίτητο νὰ προβοῦμε πρωτίστως σὲ συγκεκριμένες καὶ ἀνάλογες γενικὲς παρατηρήσεις, διαπιστώσεις καὶ διασαφήσεις, τὶς ἀκόλουθες (συμπωματικὰ πάλι ἐπτά²):

1η. Στὸ κάθε Εὐαγγέλιο δὲν ἀναγράφονται καὶ οἱ ἑπτὰ αὐτοὶ λόγοι ἐν συνόλῳ³.

Οἱ Εὐαγγελιστὲς Ματθαῖος καὶ Μάρκος ἀναφέρουν μόνο ἓναν λόγο, τὸ «Θεέ μου Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες;».

Ὁ Λουκᾶς παραθέτει τρεῖς λόγους⁴: α) «πάτερ, ἄφες αὐτοῖς...». β) «σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ...» καὶ γ) «πάτερ, εἰς χεῖράς σου...».

Ὁ Ἰωάννης προβάλλει τοὺς ὑπόλοιπους τρεῖς: α) «Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου... ἴδου ἡ μήτηρ σου». β) «Διψῶ» καὶ γ) «Τετέλεσται».

2η. Οἱ πέντε ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ αὐτοὺς λόγους - φράσεις ἀπευθύνονται σὲ πρόσωπα: Τρεῖς στὸν Θεὸ Πατέρα, ὁ 1ος, ὁ 4ος καὶ ὁ 7ος, ἐνῶ ἀνὰ ἓνας στὴ Θεομήτορα καὶ μαζὶ στὸν ἀγαπημένο Μαθητῆ (ὁ 2ος) καὶ μετὰ στὸν Ληστή (ὁ 3ος)⁵.

3η. Ὁ Ἐσταυρωμένος Κύριος ἀπευθυνόμενος τρεῖς φορὲς πρὸς τὸν Θεὸ - Πατέρα, ἀναφέρεται 1ο στοὺς σταυρωτὲς Του (βλ. «ἄφες αὐτοῖς»), 2ο στὴν ἐγκατάλειψή Του (βλ. «ἵνατί με ἐγκατέλιπες;») καὶ 3ο στὴν παράθεση⁶ - παράδοση^{6α} τοῦ πνεύματός Του (βλ. «εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι»).

2. Γιὰ τὸν ἀριθμὸ 7 γενικὰ καὶ ἰδίως στὴν Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη βλ. Μιχ. Ἰατροῦ, Ὁ ἀριθμὸς 7, Ἀθήνα 1965, σ. 38-52 (στὸν Ἑβραϊσμὸ καὶ Χριστιανισμὸ).

3. «Οἱ ἑπτὰ αὐτοὶ λόγοι συνάγονται καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων καὶ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἀναφέρει ὄλους μαζὶ τοὺς λόγους τούτους» Π. Τρεμπέλα, Ἰπομν. Λουκᾶν, σ. 638 (34, 1).

4. Πρβλ. Τοῦ Ἰδίου, ὁ.π. σ. 638 (32).

5. Πρβλ. πὺς στὰ πρόσωπα συμπεριλαμβάνονται, στοὺς τρεῖς Του πρώτους λόγους, οἱ ἐχθροί, ὁ ληστής καὶ ἡ Μητέρα μετὰ τὸν Μαθητῆ, πὺ ὄλοι αὐτοὶ τὸν περιστοιχίζουν. Τοῦ Ἰδίου, ὁ.π. σ. 638 (34, 1).

6. καὶ 6α. Τὴ λέξη παράθεση δανειζόμεσθε ἀπὸ τὴ φράσι τοῦ Κυρίου «παρατίθεμαι τὸ πνεῦμα μου» (Λουκ. κγ' 46), ἐνῶ τὴν παράδοση ἀπὸ τὸ «παρέδωκε τὸ πνεῦμα» (Ἰωάν. ιθ' 30). Ἀπὸ τὶς 11 ἔννοιες, πὺ ἔχει ἡ παράθεση, προσλαμβάνομε τὴν 4η (θῆτω τι ἐνώπιόν τινος, προσάγω, προσφέρω) καὶ ἀπὸ τὶς 7 σημασίες τῆς παράδοσης τὴν 1η (ἐγχειρίζω τι εἰς χεῖράς τινος). Βλ. Δ. Δημητράκου, Μέγα Λεξικὸν ὄλης τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, τόμ. 7ος, σ. 5428, 5431. Ἄλλωστε αὐτὲς εἶναι οἱ ἐπακριβεῖς ἔννοιες τῶν 2 ἀνωτέρω ἰ. κειμένων.

4η. Ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος λόγος, ποὺ συναποτελοῦνται ἀπὸ δύο φράσεις Του, ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Πατέρα Του: 1ος. «πάτερ, ἄφες αὐτοῖς» καὶ 2ος. «πάτερ, εἰς χεῖράς σου»⁷.

5η. Πέντε λόγοι τοῦ Σωτῆρος συναπαρτίζουσαν συγκεφαλαίωση⁸, θὰ λέγαμε, τῆς ὅλης θεανθρώπινης διδασκαλίας Του, καθὼς καὶ ἔμπρακτη ἐπακριβὴ ἐφαρμογὴ τῆς προσωπικῆς Του: 1ος. «πάτερ, ἄφες αὐτοῖς», 2ος. «Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου», 3ος. «μετ' ἐμοῦ ἔσῃ», 4ος. «Τετέλεσται» καὶ 5ος. «εἰς χεῖράς σου παρατίθεται».

6η. Στοιχεῖο ἀξιοπαρατήρητο ἀποτελεῖ ἀκόμη τὸ ὅτι ἐπὶ τρεῖς ὥρες συνεχῶς καθηλωμένος στὸν Σταυρό, ὁ Σταυρωμένος Χριστὸς πρόσφερε μόνον τὶς προαναφερθεῖσες λέξεις καὶ φράσεις. Στὸ τρίωρο ἐκεῖνο, ἀπὸ τὶς 12 ἢ ὥρα τὸ μεσημέρι, ποὺ Τὸν σταύρωσαν, μέχρι τὴν 3η μεταμεσημβρινή, ὅποτε Ἐκεῖνος ἐξέπνευσε, μόνον κατὰ μικρὰ χρονικὰ διαστήματα ἐμίλησε, διακόπτοντας τὴ σταυρικὴ σιγὴ Του⁹!

7η. Ἀξιοσημείωτο εἶναι ἐπίσης πὼς στὶς ὕβρεις, στοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ χλευασμοὺς σιωποῦσε ἐπάνω στὸν Σταυρό, ὅπως προηγουμένως κατὰ τὴ δίκη καὶ μετὰ κατὰ τὴν καταδίκη Του στοὺς προπηλακισμοὺς καὶ ἐξευτελισμοὺς στὰ ραπίσματα καὶ κολαφίσματα, καθὼς καὶ στὰ συναφῆ μαρτύρια¹⁰ ὅπου ὑποβλήθηκε «ἐτήρησε σιγὴν»!

7. Πρβλ. Π. Τρεμπέλα, ὁ.π. σ. 639 (34, 2).

8. Πρβλ. πὼς καὶ τοὺς ἐπτὰ λόγους θεωρεῖ (ὁ ἀοίδιμος Καθηγητῆς μας) ὅτι «ἀποτελοῦν μίαν ἀνακεφαλαίωση τῆς διδασκαλίας». Τοῦ Ἰδιοῦ, ὁ.π. σ. 639 (34,1).

9. Πρβλ. «Ὁ Σωτὴρ διήλθε τὸ πλεῖστον τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ μαρτυρίου του ἐν σιγῇ» Τοῦ Ἰδιοῦ, ὁ.π. σ. 639 (34, 1).

— Ὡς πρὸς τὸ τρίωρο ἐκεῖνο καὶ τὶς ὥρες βλ. «ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν... καὶ τῆ ὥρα τῆ ἐνάτῃ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς... ἄφεις φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσε» Μάρκ. ιε' 25, 34, 37. «Μόνος ὁ Μάρκος καθορίζει τὴν ὥραν τῆς σταυρώσεως, ὡς τρίτην ἤτοι 9 π.μ.» Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον, Ἀθήναι 1951, σ. 300 (25, 1), ὅπου καὶ σχόλια γὰρ διαφορὰς «ῥῶν» μετ' Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. — Οἱ ἐβραϊκῆς ὥρες (βλ. καὶ ρωμαϊκῆς ἐποχῆς) εἶναι 4: ἡ α' (1η) ἀντιστοιχεῖ μετ' τὴν 6η πρωινῆ, ἡ γ' (3η) μετ' τὴν 9η τῆ δικῆ μας, ἡ στ' (6η) μετ' τὴν 12η μεσημβρινῆ καὶ ἡ θ' (9η) μετ' τὴν 3η ἀπογευματινῆ. Βλ. Γεωργ. Μπεκατώρου, Ὁραϊ. Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια [Θ.Η.Ε.], τόμ. 12ος, στ. 570. — Ὁ Ἰησοῦς σταυρώθηκε συνελθὼς στὶς 12 τὸ μεσημέρι καὶ ἐξέπνευσε μετὰ τρίωρο, τὴν 3η μεταμεσημβρινῆ — ἀπογευματινῆ. — «Τὸ ἡμερινὸν 12ωρον ἀπὸ ὥρας 6ης π.μ. μέχρι 6ης μ.μ., διηρεῖτο εἰς τέσσαρα τρίωρα... (πρῶτῃ ὥρα (6-9 π.μ.), τρίτῃ ὥρα (9-12), ἔκτῃ ὥρα (12-3) καὶ ἐνάτῃ ὥρα (3-6 μ.μ.). Λεων. Φιλιππίδου, Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐξ ἐπόψεως παγκοσμίου καὶ πανθρησκειακῆς, Ἀθήναι 1958, σ. 284.

10. Τοὺς ἐμπαιγμοὺς βλ. Ματθ. κζ' 28-31, 41 καὶ βλασφημίας στίχ. 39, ὄνειδιμοὺς ἀπὸ ληστές στίχ. 44. — Μάρκ. ιε' 18-21, 29-33. — Λουκ. κβ' 63-66, κγ' 11, 35, 39. — Ἰωάν. ιθ' 5, γὰρ μαστίγωσι καὶ ραπίσματα στίχοι 1 καὶ 3.

Ἐπεξηγοῦμε ἐδῶ σχολιάζοντας τοὺς «ἐν λόγῳ» λόγους.

1ος λόγος τοῦ Ἐσταυρωμένου Θεανθρώπου

«πάτερ, ἄφες αὐτοῖς» οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιῶσι» (Λουκ. κγ' 34).

Στὴν κατ' οὐσίαν καὶ κυριολεξία θέσφατη αὐτῆ φράση, ὁ Θεάνθρωπος ἀρχικὰ ἀποκαλεῖ Πατέρα τὸν Θεό. Ἦδη βέβαια σὲ ποικίλες περιπτώσεις, καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς δημόσιας ζωῆς, δράσης καὶ διδασκαλίας Του, προσονομάζει τὸν Θεὸ «Πατέρα»¹¹. Ἰδίως κατὰ τὴν κυριολεκτικὰ δραματικὴ ἐκείνη κατάσταση, στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ, τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς Του, προσαγορεῖ Πατέρα τὸν Θεό, ἀραμαϊστὶ «ἄββα ὁ πατήρ»¹². Ἐκεῖ, στὸν κῆπο τῶν Ἐλαιῶν, τρεῖς φορὲς δεόμενος, παρεκάλεσε τὸν Πατέρα γὰρ τὸν Ἴδιο τὸν Ἐαυτό Του, λέγοντας «πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο». Ἐπιπροσθέτως, προφέροντας τὸ «πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ... γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου»¹³, ἡ ἀνθρώπινη θέληση τοῦ Θεανθρώπου εἶχε πάραυτα συναρμονισθεῖ ἀόλυτα μετ' τὸ πατρικὸ θεῖο θέλημα¹⁴. Στὸν Γολγοθά, ὄντας ἐπάνω στὸν Σταυρό, ὑπέβαλε παράκληση πρὸς τὸν Πατέρα νὰ συγχωρήσει τοὺς σταυρωτῆς «τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου»¹⁵, ἐνῶ Ἐκεῖνος, ἐξυπακούεται πὼς, εἶχε ἤδη παράσχει τὴ συγγνώμη Του στοὺς ἐγκληματίες. Τὸ ἐξόχως καταπληκτικὸ, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, εἶναι ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὄχι μόνον συγχωρεῖ αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ συνηγορεῖ «ὑπὲρ τῶν διωκτῶν» Του. Τὸ πιὸ ἐντυπωσιακὸ ὅμως καὶ σημαντικὸ συνίσταται στὸ ση-

11. Βλ. π.χ. «πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς... καὶ ὁ πατήρ» Ματθ. ια' 25, 26.

12. Μάρκ. ιδ' 36. — Γὰρ τὴν ἐτυμολογία καὶ ἐννοιολογία τῆς ἀραμαϊκῆς λέξης abba (ἄββα) βλ. Ἰωάν. Δροῦλια, Ἐτυμολογία καὶ ἐννοιολογία τῶν λέξεων πάπας καὶ παπάς, Ἀθήναι 1986, σ. 27-38.

13. Ματθ. κς' 39, 42, 44. — Στὴν προσαγόρευση «πάτερ μου» ἡ κτητικὴ αὐτῆ ἀντωνυμία «μου» δὲν ὑποδηλώνει ἐδῶ μόνον κτῆση, ἀλλὰ ὑπεμφαίνει ἀφοσίωση, στοργὴ καὶ ἐμπιστοσύνη, ὅπως ἐπίσης διαδηλώνει διαπροσωπικῆς σχέσεις ἀγάπης υἱικῆς καὶ πατρικῆς ἀμοιβαίως.

14. Πρβλ. «οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός» Ἰωάν. ε' 30. — Γὰρ «τὰ δύο θελήματα, τὸ ἴδιον δηλαδὴ [τοῦ Χριστοῦ] καὶ τὸ τοῦ Πατρός» βλ. Παναγ. Τρεμπέλα, Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1959, τόμ. 2ος, σ. 105-110. — Ἐξάλλου τὸ «γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου» μᾶς θυμίζει τὴν ἴδια ἀκριβῶς φράση τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς (Ματθ. ζ' 10, 2ο ἡμιστίχιο), ποὺ εἶχε ὑποδείξει ὁ Θεῖος Διδάσκαλος καὶ ἐδῶ ἐφήρμοσε κατὰ λέξη, ὅπως καὶ τοῦ μεθεπόμενου στίχου «ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφιέμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν» (βλ. παραπομπή μας 17).

15. Βλ. «ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» Ματθ. η' 20, ι' 23, ια' 19, ιβ' 8, 40, ιγ' 37, ιδ' 9, 12, 22, ιη' 11, ιθ' 28, κ' 18, κς' 2, 24.

μείο ὅτι ἐπιπλέον τοὺς δικαιολογεῖ, μεσιτεύοντας σὸν Πατέρα γιὰ τοὺς βασιανιστὲς «τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ»¹⁶. Πόση μεγαλοφυχία ἐπιδεικνύει ἔτσι ὁ Ἑστανρωμένος Λυτρωτὴς καὶ τι μακροθυμία ἐμφαίνεται στὴν ἐπιχειρηματολογία αὐτῆς τῆς συνηγορίας ἀπὸ μέρους τοῦ Σωτῆρος! Ὑπερασπίζοντας τοὺς «ἐχθρούς», διώκτες¹⁷, σταυρωτές Του, ἐπιμαρτυρεῖ πῶς ἀπὸ ἀγνοία τους ἐκτελοῦν τὴ θανάτωσή Του (βλ. λόγο Του «οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι»). Αὐτὴ ἡ ἀγνοία θὰ παραλληλιζόταν, ἀπὸ κάποια ἔποψη, πρὸς τὸ σωκρατικὸ «οὐδεὶς ἐκὼν κακὸς»¹⁸ καὶ τὰ πλατωνικὰ προσόμοια¹⁹.

Παρόμοια ἀπομίμηση αὐτῆς τῆς μεγαλόφυχης συμπεριφορᾶς τοῦ Θεοῦ Διδασκάλου, ὑπενθυμίζομε πῶς ὑπῆρξε ἀπὸ τὸν πρωτοδιάκονο καὶ πρωτομάρτυρα Στέφανο, ὁ ὁποῖος, καθικετεύοντας τὸν Κύριο γιὰ τοὺς λιθοβολοῦντες αὐτόν, εἶπε: «Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην»²⁰.

Ὁ Ἑστανρωμένος Κύριος, παραμερίζοντας τοὺς ἀφόρητους καὶ πολυμερεῖς πόνους Του καὶ παραθεωρώντας τὸν πάσχοντα ἑαυτὸ Του²¹, ἐν-

διαφέρθηκε γιὰ ἐκείνους ποὺ προκάλεσαν τὸ σταυρικὸ «μαρτύριό»²² Του. Ποιὰ ὑπῆρξε ἄραγε ἡ αἰτία καὶ ἡ ἀφορμὴ, ὁ «λόγος»²³ αὐτοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος; Μὰ τί ἄλλο παρὰ ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ πανανθρώπινη ἀγάπη τοῦ Θεανθρώπου, τὴν ὁποία προηγουμένως ἐπὶ τριετία ὁ Θεῖος Διδάσκαλος διεκήρυσσε κατὰ ὑποδειγματικὸ καὶ ἐμπρακτο τρόπο²⁴. Στὴ συνέχεια, ὁ ἀδίκως «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ» «πάσχω δίκαιος»²⁵, «ὁ ποιήσας καὶ διδάξας»²⁶ τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη, τί ἐπιτελεῖ σ' ἐκείνη τὴ μοναδικὴ περίπτωση τῆς ἐπίγειας βιοτῆς Του; Παραχωρεῖ ἄφεση ἁμαρτιῶν, συγχωρώντας (ὅπως εἶχε ἄλλοτε διδάξει) ὀλόφυχα ἀκόμη καὶ τοὺς σταυρωτές Του²⁷! (Συνεχίζεται)

22. Ἡ λέξη **μαρτύριο**, μεταξύ ἄλλων, σημαίνει τὸ βασανιστήριο, τὴν ταλαιπωρία τῆ σωματικῆ ἢ ψυχικῆ, τὸν βασανισμό — τὰ βασανιστήρια μέχρι θανάτου. Βλ. Δ. Δημητράκου, μνημ. Λεξικόν, τόμ. 5ος, σ. 4485 (ἔννοιες 2η καὶ 3η). — H. Liddell - R. Scott, Ἄ. Κωνσταντινίδου, Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, Ἐκδόσεις Ἑλληνικὰ Γράμματα, τόμ. 3ος, σ. 90 (II). — Ἰ. Δροῦλια, Ὁ μάρτυρας Μάμας, τὸ μαρτύριο τῆς Μόρφου καὶ ἡ μαρτυρία μας. Περιοδικὸ «Ἀπόστολος Βαρνάβας». Κύπρος Σεπτέμβρ. — Οκτώβρ. 1992, σ. 313 (17).

23. Ἡ λέξη «λόγος» στὴν Ἑλληνικὴ Γλώσσα γενικὰ ἔχει περισσότερες ἀπὸ 34 ἔννοιες. Στὴν ὡς ἄνω φράση μας προσοδίδομε τὴ σημασία τῆς αἰτίας (28η ἔννοια). Βλ. Δ. Δημητράκου, μνημ. Λεξικόν, τόμ. 5ος, σ. 4370.

24. Τὴν πανανθρώπινη ἀγάπη Του ἐπέδειξε καὶ ἀπέδειξε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀδιακρίτως φύλου, φυλῆς, γλώσσας καὶ θρησκείας, πίστεως ἢ ἀπιστίας, ιδίως πρὸς ἀσθενεῖς, ὁμόθρησκους ἢ ἀλλόθρησκους καὶ ἄλλοθνηεῖς. Τὸ αὐτὸ ἐφήρμοσε καὶ στὴ διδασκαλία Του «ἐν παραβολαῖς». Βλ. λ.χ. καλοῦ Σαμαρείτου ἢ διάλογο με Σαμαρείτιδα, θαύματα θεραπείας, π.χ. περίπτωση Χαναανίας, ἑκατοντάρχου, λεπροῦ Σαμαρείτου κ.ά.

25. «Ἐπὶ προσώπων» **δίκαιος** λέγεται (σὲ παλαιστ. συγγραφές) «ὁ τηρῶν τοὺς νόμους ἢ κανόνες τοῦ ὀρθοῦ καὶ πρέποντος, ἀκριβῆς εἰς ὅλα τὰ καθήκοντά του» Liddel - Scott, μνημ. Λεξικόν, τόμ. 1ος, σ. 624 (I 2). — Ἰωάν. Σταματάκου, Λεξικόν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσας, Ἀθήνα 1972, σ. 273. — Πρβλ. «ἐν δὲ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶς ἀρετὴ ἐστίν» (Θεόγνης ὁ Μεγαρεὺς) Ἀριστοτέλους, Ἠθικὰ Νικομάχεια E 1, 1129 β 37.

26. Πρβλ. «ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὗτος μέγας κληθήσεται...» **Ματθ.** ε' 19. — «ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν» **Πράξ.** Ἀποστ. α' 1. — Πρβλ. «λέγειν καὶ πράττειν» Ἰσοκράτους, Εὐαγόρας (λα') 77. — «ποιῶν καὶ διδάσκων» Πλάτωνος, Ἀπολογία Σωκράτους (ἠθικός) 23 D. — «ποιεῖν καὶ λέγειν» 38 D. — «Ὅς, πρότερον μὲν λόγοις διδάσκων, ὕστερον δὲ καὶ ἔργοις ὑποδεικνύς» 1η Εὐχὴ Ἀκολουθίας τῆς Γονυκλισίας.

27. Δὲν μποροῦμε ἐδῶ νὰ μὴν ὑποσημειώσωμε ἕνα ἀντίστοιχο σχόλιο γιὰ τὴν ἀνάλογη διαφορὰ τοῦ Σταυρωμένου Ἰησοῦ με τὸν σοφάτατο τῶν ἀνθρώπων Σωκράτη. Ἐνῶ ὁ Θεάνθρωπος ὄχι μόνο συγχωρεῖ ἀλλὰ καὶ δικαιολογεῖ, συνηγορώντας «μεσιτεύοντας» «ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν» Του, ὁ σοφὸς εἶπε, μεταξύ ἄλλων, γιὰ τοὺς κατηγοροῦντες του καὶ τὰ ἐξῆς: «οὐχ ὄρας τοῖτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὐτελεῖς...; ...Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀναδικεῖν ... οὔτε κακὸς πάσχοντα ἀμείνεσθαι ἀντιδρώντα κακῶς ... οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπειν» Πλάτωνος, Κριτῶν (ἢ περὶ πρακτεῦ, ἠθικός) 45 A, 49 C, D, 51 A. Δὲν ἐμφαίνεται πάντως στοὺς σωκρατικοὺς λόγους συγχώρηση καὶ συνηγορία στὴν προσωπικὴ του τραγικὴ περίπτωση τῆς καταδίκης του «ὑπὲρ τῶν ἀδικούντων» αὐτόν, ἀλλὰ μόνο μὴ ἀντιδικία, καθὼς καὶ ὄχι αὐτοχειρία.

16. Πρβλ. «οὐδὲς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος» **Ματθ.** ις' 16. — «ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ» **Ματθ.** κς' 63.

17. Βλ. «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν ... ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς» **Ματθ.** ε' 44. — «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε» **Λουκ.** ζ' 35. — Πρβλ. «καὶ ἐν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστίν.» **Λουκ.** ζ' 33. — «ἡμεῖς ἀφιέμεν τοῖς ὀφειλέταις ὑμῶν» **Ματθ.** ζ' 12.

18. Βλ. «κακὸς μὲν γὰρ ἐκὼν οὐδεὶς ... ὁ κακὸς γίγνεται κακὸς» Πλάτωνος, Τίμαιος (ἢ περὶ φύσεως φυσικός) 86 E.

19. Βλ. «οὐδεὶς ἐκὼν πονηρὸς» Πλάτωνος, Περί δικαίου 374 A. — «ἐκὼν μηδὲν κακὸν ποιῆ» Πλάτωνος, Πρωταγόρας 345 D. — «πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες ἄκοντες ποιοῦσι» 345 E. — «οὐ γὰρ ἐκὼν ἁμαρτάνει» Πλάτωνος, Πολιτεία Θ' 589 C. — «πᾶς ὁ ἀδίκος οὐχ ἐκὼν ἀδικός. τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμῶ οὐδὲν ἐκὼν κερτήτο ἂν ποτε» Πλάτωνος, Νόμοι E' 737 C. — «ὁ δὲ κακὸς ἄκων τοιοῦτος ... ἄκωντας ἀδικεῖν πάντας ... ἄκωντας μὲν ἀδίκους εἶναί φησιν, ἀδικεῖν μὴν ἐκόντας πολλοὺς» Νόμοι Θ' 860 D, E. — «βούλεται δ' οὐδεὶς ὁ οἶεται εἶνα κακὸν» Ἀριστοτέλους, Ἠθικὰ Εὐδήμεια 1223 β 9. — Πρβλ. «ὁ μισῶ τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός. νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία ... οὐ γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω» **Ρωμ.** ζ' 15-18, 19.

20. **Πράξ.** Ἀποστ. ζ' 10. — «Ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος προσηυχῆθη κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὄχι καὶ με τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς λέξεις» Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμν. Λουκᾶν, σ. 640 (34, 6).

21. Πρβλ. «ἀρχεται ἐπιτελῶν τὸ ἀρχιερατικὸν του ἔργον μεσιτεύων πρὸς τὸν Πατέρα του ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν του ... Ὁ Κύριος λησιμονεῖ ἐξ ὀλοκλήρου ἑαυτὸν καὶ τὸ πάθημά του. Λησιμονεῖ τοὺς πόνους του καὶ τὴν ἀγωνίαν του. Καὶ ἐνῶ δὲν ζητεῖ ἀνακούφισιν τινα δι' ἑαυτόν, ἀπασχολεῖται ... ὑπὲρ τῶν σταυρωσάντων. Πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀγάπη του, ἡ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἐπιλημοσύνη τοῦ ἑαυτοῦ του!» Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμν. Λουκᾶν, σ. 639 (34,3).

Οἱ Παιδομάρτυρες τῶν Πατρῶν Ἀναστασία καὶ Χριστόδουλος*

Ἀγιολογικὴ εἰσαγωγή καὶ σχόλιον εἰς τὴν ἀσματικὴν ἀκολουθία αὐτῶν
ποιηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου

Μὲ διαφεύγει, ἀνακράζει ὁ Γιουσοῦφ, πλησίασον, δυστυχῆ υἱὲ τοῦ ἱερέως, εἶπε πρὸς τὸν νεαρὸν Χριστόδουλον· ὁ Προφήτης μου ἐπάταξεν ἤδη, ὅπως καὶ σὺ αὐτὸς παρετήρησας, δυστυχῆ τινα, ἥτις δὲν ἐφοβήθη βλασφημῆσασα κατὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ! Τρέμε, μὴ καὶ σὺ ὑποστής τὴν τύχην αὐτῆς, καὶ ἐπανάλαβε μετ' ἐμοῦ ΘΕΟΣ ΕἶΝΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΜΟΥ, Ο ΔΕ ΜΩΑΜΕΘ ΕἶΝΑΙ Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΑΥΤΟΥ.

Ἐπειδὴ ὁ νεαρὸς Ἕλλην ἀπεκρίθη πρὸς τὸν

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ Φ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ,**
Λυκειαρχοῦ Ἀρσακείου Πατρῶν

πασσᾶν διὰ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ, οἱ παρευρισκόμενοι στρατιῶται ὤρμησαν μανιωδῶς κατ' αὐτοῦ, ὅτε ὁ πασσᾶς διατάσσει νὰ φεισθῶσι τοῦ Χριστοδούλου, ὃν ὅμως καταδικάζει εἰς πεντακοσίους ραβδισμούς, τοὺς ὁποίους ἔμελλε νὰ ὑποστῆ ἐκ διαλειμμάτων ἐν διαστήματι δέκα τεσσάρων ἡμερῶν, διότι ἦγε τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

Ἀμέσως ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὴν πρώτην ποιήν, καὶ παροτρύνουσι ν' ἀπαρηθῆ τὸν Χριστόν, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀποκρίνεται εὐλογῶν τὸν Κύριον. Τὸ μαρτύριον ἐπανελήφθη τῇ ἐπαύριον καὶ ἐπὶ δέκα τέσσαρας συνεχεῖς ἡμέρας. Ἐν τούτοις ὁ νεαρὸς Ἕλλην δὲν ἔπαυσε λέγων εἰς τοὺς δημίους· τὸ σῶμα μου ἀνεί εἰς ὑμᾶς, ἀλλ' ἡ ψυχὴ μου εἰς τὸν Θεόν, ὃν οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψω ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν Παρθένον Μαρίαν. Περαιτωθέντος τοῦ χρόνου μετὰ τῆς ποινῆς, ὁ Γιουσοῦφ ἀπεδίωξε τὸν μάρτυρα περιφρονητικῶς. Ὁ Μωάμεθ, εἶπεν εἰς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ, δὲν θέλει τὸν χριστιανὸν τούτον κύνα, ἢ ἀντίστασις, τὴν ὁποίαν προέβαλεν, εἶναι ἀρκοῦσα τούτου ἀπόδειξις· ἄς ἀφήσωμεν αὐτὸν ἡσυχον ν' ἀπέλθῃ τάχιστα! ...καὶ ἀπεσύρθη ἀποκομίζων τὰ βεβαμμένα διὰ τοῦ αἵματος πολλῶν μαρτύρων ράκη, τὰ ὁποῖα ἐγένοντο διὰ τοὺς χριστιανοὺς θαυματουργὰ φυλακτήρια».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 218 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

γ) Ἡ Ἀσματικὴ Ἀκολουθία (Ποίησι Μητροπολίτου Πατρῶν Νικοδήμου Βαλληνδρά)

Στὴ σειρὰ τῶν ὑμολογικῶν καὶ ἀγιολογικῶν ἔργων, ποὺ ἔχουν ἐκδοθῆ μέχρι σήμερα ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, προσετέθη καὶ ἡ νέα ὑμνογραφικὴ ἐργασία του, ἡ ὁποία φέρει τὸν τίτλον: «Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τῶν ἐν Πάτραις μαρτυρησάντων Ἁγίων Παίδων Χριστοδούλου καὶ Ἀναστασίας». Ἐν Ἀθήναις 1993, σσ. 46.

Ἐξ ὧν γνωρίζω πρόκειται γιὰ τὴν πρώτην Ἀσματικὴν Ἀκολουθία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀναφέρεται ἐξ ὀλοκλήρου σὲ μιὰ νέα, ἰδιαίτερη τάξι ἁγίων καὶ μαρτύρων τῆς πίστεως, στοὺς Παιδομάρτυρες, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ὁμολογία καὶ τὸ μαρτύριό τους κατέκτησαν τὴν αἰωνιότητα καὶ «κατήρτισαν» τὸν ὠραιότερον αἶνον πρὸς τὸν Δημιουργόν. Ἀκριβῶς δὲ στὸ σημεῖον αὐτὸ ἐπικεντρώνεται ἡ πρωτοτυπία καὶ τῆς ἐν λόγῳ Ἀκολουθίας.

Ἀκάματος καὶ ταλαντούχος συνεχιστὴς τῆς πλουσίας ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς ὑμνογραφικῆς παραδόσεως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικόδημος, μὲ τὸ πρόσφατο ὑμνογραφικὸ του δημιούρημα, ζωντανεῖ μὲ τρόπο ἀριστοτεχνικὸ τὴν προσωπικότητα τῶν Παιδομαρτύρων τῶν Πατρῶν Χριστοδούλου καὶ Ἀναστασίας καὶ καταγράφει μὲ πολλὴ δεξιότητα τὰ ἰδιαίτερα εἰδοποιὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων Παίδων. Τὸ ἐπιτυγχάνει δὲ αὐτὸ μὲ μεγάλη ἄνεσι, γιὰτι διαθέτει ὅλες ἐκεῖνες τὶς προϋποθέσεις καὶ τὰ ἀπαραίτητα προσόντα, ποὺ πρέπει νὰ ἔχει ὁ ἀσχολούμενος μὲ τὴν ὑμνογραφία, ὅπως γλώσσα ὑψηλὴ καὶ ρέουσα, ἀριστη γνῶσι τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς πατερικῆς διδασκαλίας, νὰ ἔχη εἰσδύσει στὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, νὰ γνωρίσῃ τὰ δόγματα καὶ τὶς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας²⁹

29. Γερασ. Μικραγιαννανίτου, Ἡ ὑμνογραφία ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, Ἀθήναι 1966, σ. 76. Πρβλ. Γεωργ. Δ. Μαριτζέλου, Ὁ ὑμνογράφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας..., περ. Ἐρηγόριος Παλαμάς», τευχ. 745 (1992), σ. 1293.

καὶ νὰ χρησιμοποιῆ ἐπιδεξιῶς τὰ ὑμνογραφικὰ μέτρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως. Ἡ γνώσις ὄλων αὐτῶν, μαζί μὲ τὴ πηγαία ποιητικὴ πνοὴ καὶ ἔμπνευσι πού τὸν διακρίνουν, τοῦ ἔδωσαν τὴν κατάλληλη ὑποδομὴ καὶ γιὰ τὸ νέο ὑμνογραφικὸ ἔργο του.

Ὅ,τι καθιστᾷ ἰδιαίτερος ἀξιοπρόσεκτη τὴν Ἀκολουθία εἶναι τὸ ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς δὲν εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ ἀνατρέξῃ σὲ ἄλλες γραπτὲς πηγὲς καὶ ἀσφαλεῖς εἰδήσεις, ἢ νὰ ἐρευνήσῃ ζῶσα παράδοσι περὶ τῶν Παιδομαρτύρων στὸν εὐρύτερο Ἀχαικὸ χῶρο, ἐκτὸς ἐκείνης τοῦ Rouquerville, διότι ἀτυχῶς τέτοια πληροφορικὰ στοιχεῖα δὲν ὑπῆρχαν. Παρὰ ταῦτα, οἰστορηλατούμενος ὁ Μητροπολίτης ἀπὸ πηγαία ποιητικὴ διάθεσι καὶ μὲ τὴν ἐπικουρία γόνιμης φαντασίας, κατάρθωσε νὰ συνθέσῃ ἀξιόλογο ὑμνογραφικὸ ἔργο μὲ ἔντονο θρησκευτικὸ παλμό.

Καὶ ἡ νέα Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τῶν ἁγίων Παιδομαρτύρων Χριστοδοῦλου καὶ Ἀναστασίας εἶναι πλήρης. Περιλαμβάνει δηλαδὴ «Μικρὸν» καὶ «Μέγα» Ἑσπερινόν, μὲ ἐπιτυχῶς ἐπιλεγμένα ἁγιογραφικὰ ἀναγνώσματα, «Λιτὴν», πού ψάλλεται συνήθως τὸ πρωῒ, μετὰ τὸν Ν' Ψαλμόν, τὴν «Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου» μὲ τὰ «Καθίσματα» καὶ τὸν «Κανόνα» σὲ ἦχον πλαγ. τοῦ Δ' «οὐ ἢ Ἀκροστιχίς Παιδομάρτυρας ὑμῶ Πατρῶν Νικοδήμου». Μετὰ τὴν Σ' ὠδὴ τοῦ Κανόνος, ἀκολουθοῦν τὸ «Κοντάκιον», ὁ «Οἶκος» καὶ τὸ «Συναξάριον» τῶν ἁγίων Παίδων, τοῦ ὁποῦ προτάσσονται οἱ συνήθεις συναξαριστικοὶ στίχοι:

*«Χριστῶ δουλεύων ὁ στερρὸς νεανίας
Χριστόδουλος ξίφει τελειούμενος πίπτει.
Ἀναστάσεως κλήσιν κεκτημένη ὁμῆλιξ
τὸν σταυρὸν ἀραμένη ἤθλει Ἀναστασία...».*

Μετὰ τὰ δύο «Ἐξαποστειλάρια» καὶ τὸ «Θεοτοκίον» ἔπονται τὰ τέσσερα προσόμοια τῶν Αἰνῶν, σὲ ἦχο πλαγ. Δ', πρὸς τὸ «Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος» καὶ τὸ «Δοξαστικὸν» στὸν αὐτὸν ἦχο. Τέλος ἡ Ἀκολουθία κατακλείεται μὲ τὴν στιχουργία δύο «Μεγαλυναρίων» καὶ τὸ ἀκόλουθο δίστιχο:

*«Ἐξυμνήσαντος ἄθλους τῆς ὑμῶν ξινοῦριδος
μνημονεύειν αἰτοῦμαι Νικοδήμου, γενναῖοι.»*

Κυρίαρχο χαρακτηριστικὸ στὴν Ἀκολουθία εἶναι τὸ ἔντονο ὑμνητικὸ καὶ ἐγκωμιαστικὸ στοιχεῖο μὲ τὸ ὁποῖο ἐξαιρεται ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως καὶ τὸ μαρτύριο τῶν «νεοφανῶν ἁγίων»

τῆς χριστιανικῆς πίστεως Χριστοδοῦλου καὶ Ἀναστασίας, προῖόν τῆς βοηθείας καὶ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στὴ ζωὴ τους. Εἶναι ἰδιαίτερος εὐρηματικὸς ὁ ὑμνογράφος σὲ ἐγκωμιαστικὲς λέξεις καὶ ἐκφράσεις, ὅπως καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο προβάλλονται οὔτοι ὡς θαυμαστὰ πρότυπα καὶ παραδείγματα γιὰ τὴν ἑλληνορθόδοξη ἀγωγή, ἀφοῦ ἡ ἡρωϊκὴ τους ὁμολογία συνδυάζει ἀρμονικῶς τὸ ἀξιολογικὸ καὶ τὸ ὄντολογικὸ στοιχεῖο, δοθέντος ὅτι στὴν προσωπικότητά τους τὰ ὑψίστα ιδεώδη τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ ἔγιναν ζωντανὴ πραγματικότητα³⁰.

Εἰδικώτερα: α) Ὁ δόκιμος κάλαμὸς τοῦ ἐξυμνεῖ τοὺς ἁγίους Παιδομάρτυρας ὡς «τῶν Πατρῶν ἐγκαλλωπίσματα» (α' τροπ. μικροῦ ἔσπερινοῦ), «γενναίους τῆς πίστεως ἀθλητὰς» (α' στιχηρὸ μέγαλο ἔσπερινοῦ), «πρόβατα τίμια Θεοῦ τυθέντα ἄμφω διὰ τὴν δόξαν» Αὐτοῦ (δοξαστ. ἔσπερινοῦ), «νεόφυτα Χριστοῦ - μάρτυρες τῆς πίστεως» (α' τροπάρ. Λιτῆς), «ἱερὰν ξινοῦριδα» (α' στιχηρ. ἀποστίχων), «παιδιά χριστόλεκτα» (β' στίχ. ἀποστίχων). Ἀποκαλοῦνται οὔτοι «ἄθλοφόροι τοῦ Χριστοῦ» (α' κάθισμα), «δυσὸς καλλίνικος παιδομαρτύρων» (κάθισμα), «τῷ πνεύματι ζέοντες» (α' τροπαρ. δ' Ὁδῆς), «παίδων ἀώρων δυσὸς, τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσα» (α' στιχηρ. τῶν αἰνῶν) κ.λπ.

β) Ἐξαιρεῖ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας τῶν Παιδομαρτύρων, τὴν ἀγάπη τους γιὰ τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς προβάλλει ὡς θαυμάσια ἠθικὰ πρότυπα καὶ παραδείγματα γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους νέους: «Τῆς τῶν πιστῶν νεολαίας καλῶς ἠγούμενοι» (δ' τροπάρ. μικροῦ ἔσπερ.), «τῶν παίδων ἀροθίνιον καὶ τῶν ἀνήβων ἀγλαΐσμα, τῆς νεότητος σέμνωμα, σωφροσύνης ἰνδάσματα» (ε' στιχηρ. ἔσπερινοῦ), «χριστοκήρυκες γενόμενοι καὶ τῆς νεότητος ὁδηγοὶ εἰς εὐσέβειαν» (α' τροπάρ. Λιτῆς), «ἐκφυγόντας ἐκ νεότητος τῆς ἐν ἐπιθυμῖα φθορᾶς καὶ Χριστῶ ἀκολουθήσαντας ἐν πίστει» (β' τροπάρ. Λιτῆς), «ἐκ παίδων ἀνατραφέντες ἐν νοθεσίᾳ πολλῇ ...καὶ Χριστὸν ἀγαπήσαντες» (α' στιχηρ. ἀποστίχων), «Χριστὸν ἀγαπήσαντες ἐκ πρώτης νεότητος ...ὑπόδειγμα τοῖς νέοις καλὸν διδόντες εἰς μίμησιν» (ἀπολυτίκιον), «ἀγλαΐσμα τῆς νεότητος ...παιδίων ὑπογραμμὸς» (γ' τροπάρ. Σ' Ὁδῆς), «Νεανίσκων καὶ παρθένων σεμνώματα» (κοντάκιον), «ἐναθλήσαντες γενναίως, οὐδενὶ τῆς νεότητος αὐτῶν καταφρονεῖν ἐπέτρεψαν» (δοξαστ. Αἰνῶν).

30. Πρβλ. Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Οἱ νεομάρτυρες εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀγωγῆς, ὁ.π. σ. 318.

γ) Συνδέει ἐντέχνως τὸ μαρτύριο τῶν δύο Παίδων μὲ τὸ αἷμα τοῦ πρωτοκλήτου μαθητοῦ τοῦ Κυρίου, τὰ ἴχνη τοῦ ὁποίου «ἐνζήλως ἠκολούθησαν» οὗτοι. Ἰδιαίτερος ἐνδεικτικὸς τὸ γ' στιχηρὸ τῶν ἀποστίχων τοῦ μικροῦ Ἑσπερινοῦ σὲ ἦχο β' πρὸς τὸ «οἶκος τοῦ Ἐφραθά».

*«Χαίρε ἡ εὐκλεῆς τοῦ πρωτοκλήτου χώρα
τοῖς ἴχνεσιν ἐκείνου
νεομαρτύρων ἄθλοι
ἐνζήλως ἠκολούθησαν».*

Ῥσαύτως καὶ τὸ β' τροπάριον τῆς α' Ὠδῆς τοῦ κανόνος:

*«Αἱμάτων σεπτῶν ἀποστολικῶν, τὸ ρεῖθρον
ἀρδεύει τὸν θεμέλιον τὸν στερρόν, τῆς ἐν Ἀ-
χαΐα Ἐκκλησίας, νεομαρτύρων τε ρύσις τούτοις
συμμίγνυται».*

δ) Ὅπως ἐμφαίνονται καὶ προηγούμενες ὑμνογραφικὲς συνθέσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν, ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Πατερικὴ διδασκαλία ἀπετέλεσαν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν κύρια πηγὴ τῆς ποιητικῆς του ἐμπνεύσεως. Ῥσαύτως καὶ ἡ παρούσα διανθίζεται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀπὸ τὸν θεόγραφο ἀγιογραφικὸ καὶ λειτουργικὸ λόγο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος ἀναδεικνύει καὶ τὸ νέο ὑμνογραφικὸ ἔργο, κείμενο ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ ἀξίας. Δείγματος χάριν μεταφέρω ἐδῶ τὸ δ' τροπάριον τῆς Λιτῆς, ὅπου φραστικὰ καὶ νοηματικὰ ὁ ὑμνογράφος κινεῖται σὲ ἓνα καθαρὰ βιβλικὸ πεδίο:

*«Ἀμαρτίας νεότητος καὶ ἀγνοίας μὴ μνησθῆ-
ναι Κύριον, αἰτήσασθε, ἅγιοι Μάρτυρες, τῶν ὀ-
μηλικῶν ὑμῶν. Παιδιόθεν γὰρ ἡ διάνοια ἐπὶ τὰ
πονηρὰ ἐγκείται. Διὸ αἰτήσασθε πλησθῆναι δυ-
νάμεως παρὰ Κυρίου καὶ χάριτος τοῦ πορευέ-
σθαι τὰ διαβήματα αὐτῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
καὶ εἰς ὁδὸν ἀπάγουσαν πρὸς ζωὴν αἰώνιον».*

Τέλος οἱ ὕμνοι τῆς Ἀκολουθίας διακρίνονται καὶ ἀπὸ ἀπόψεως μελωδίας καὶ μουσικῆς. Καὶ τοῦτο διότι ὁ ὑμνογράφος Μητροπολίτης δὲν θεραπεύει ἐπιτυχῶς μόνον τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὑμνογραφία, ἀλλὰ, λόγῳ καὶ τῆς ἐγνωσμένης μουσικῆς του παιδείας, καλλιιεργεῖ παραλλήλως καὶ τὴν Μουσικὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν Βυζαντινὴν, τῆς ὁποίας εἶναι ἄριστος γνώστης. Διακονεῖ, δηλαδή, μὲ μεγάλη δεξιότητα δύο οὐσιώδεις λειτουργικὲς τέχνες, πού ἔχουν μεταξύ τους μεγίστη συνάφεια καὶ ἄρρηκτο δεσμό. Παρρησιοῦμε, λοιπόν, ὅτι στὸ τέλος τῆς Ἀκολουθίας τῶν Παιδομαρτύρων δημοσιεύονται, μελοποιημένα ὑπὸ τοῦ ἰδίου, τὰ δοξαστικὰ τοῦ ἔσπερινου καὶ τοῦ ὄρθρου, γεγονὸς πού ἀναδεικνύει τὸν Μητροπολίτη Πατρῶν ὄχι μόνον γόνιμο ὑμνογράφο, ἀλλὰ καὶ ἄριστο μελωδῶ.

Σὲ γενικὴ θεώρησι ἡ ὑπ' ὄψιν Ἀσματικὴ Ἀκολουθία εἶναι ἐκκλησιαστικὸ ποιητικὸ κείμενο ἀξίας, ἀκολουθεῖ τὴν ὑμνογραφικὴ καὶ λειτουργικὴ μας παράδοσι, ἔχει πρωτοτυπία, πηγαία ἐμπνευσι καὶ δύναμι ἐκφράσεως, μὲ οὐσιαστικὴ ἀγιογραφικὴ ἐπιχειρηματολογία. Ἀσφαλῶς θὰ καλύψη βασικὴ λειτουργικὴ ἀνάγκη τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν, μετὰ τὴν ἀναγνώρισι τῶν Παιδομαρτύρων Χριστοδοῦλου καὶ Ἀναστασίας ὡς ἁγίων καὶ θὰ τοὺς καθιερώσῃ, ὡς περισσότερο οἰκείους, στὸ βιωματικὸ κύκλω τῶν πιστῶν τῆς Ἀχαΐας, ὅπου ἔζησαν καὶ ὑπέστησαν τὸ μαρτύριο χάριν τῆς πίστεως γιὰ νὰ τιμῶνται ἐιλικρινῶς καὶ καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὸν αἰῶνα...

δ) Ἐκδηλώσεις πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων Παιδομαρτύρων ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν

Οἱ Νεομάρτυρες εἶναι οἱ νέοι ἀθληταὶ τῆς πίστεως καὶ ἀνήκουν στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Εἶναι οἱ φορεῖς καὶ οἱ συνεχισταὶ τῆς ἀκατάβλητης πνευματικῆς δυνάμεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καί, ὅπως προελέχθη, ἔχουν ὡς κοινὸ γνώρισμά τους τὸν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως μαρτυρικὸ θάνατο. Οὗτοι «ἐνσαρκώνουν πληρέστερα ἀπὸ τοὺς Ἐθνομάρτυρες τὴν ἑλληνορθόδοξη παράδοσι, διότι διακρίνονται ὄχι μόνον γιὰ τὸν ἡρωϊσμό, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀγιότητα - πνευματικότητα, πού ἀναδεικνυόταν μὲ τὰ θαύματα, πού συνόδευαν τὸ μαρτύριο τους»³¹. Ἀληθῶς οἱ Νεομάρτυρες «ὡς ἦλοι λαμπροί, ἐν νυκτὶ τῆς δουλείας, ὡς ἄγκυραι στερραῖ, ἐν καιρῷ τρικυμίας, ἐδείχθησαν τοῖς πέρασιν ...ὑπανάπττοντες πιστοὺς πρὸς θεῖαν ἀγάπην καὶ στηρίζοντες σαλευομένας καρδίας, πρὸς πίστιν τὴν ἔνθεον» κατὰ τὸν ἅγιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην³². Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔχουν ἀναγνωρισθῆ ὡς ἅγιοι, γεγονὸς πού ἔδωσε ἀφορμὴ ὄχι μόνον νὰ ἐμπλουτισθῆ ὁ ὑμνογραφικὸς ἀμθητὸς τῆς Ἐκκλησίας μὲ νέες ἀντίστοιχες ἀσματικὲς Ἀκολουθίες, ὅπως ἐν προκειμένῳ μὲ τοὺς Παιδομάρτυρες τῶν Πατρῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνεγερθοῦν παραλλήλως καὶ νέοι περικαλλεῖς ναοὶ τιμῶμενοι ἐπ' ὀνόματι των, ἐντὸς τῶν ὁποίων πραγματοποιοῦνται ποιικίλες λειτουργικὲς καὶ λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις.

Τοιοτοτρόπως, εὐθύς μετὰ τὴν καταρτίθμησι τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῆς Ἀχαΐας στὸ χορὸ τῶν

31. Πρωτοπρ. Γεωργ. Δ. Μεταλληνού, ὁ.π. σ. 187.

32. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον, Ἀθῆναι 1961³, σ. 266.

Ἁγίων, προγραμματίστηκαν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν ποικίλες ἐκδηλώσεις πρὸς τιμὴν αὐτῶν, τὴν ὀργάνωσι τῶν ὁποίων ἐσχάτως ἀνέλαβε, κατ' ἐντολὴν τοῦ Μητροπολίτου, ὁ αἰδεσιμολογ. πρωτοπρεσβύτερος κ. Νικόλαος Σκιαδαρέσης, ἱερατ. προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ ἁγίας Τριάδος Ζαρουχλεϊκῶν καὶ Διευθυντῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου. Γιὰ νὰ ἔχη μάλιστα οὐσιαστικώτερο χαρακτήρα ὁ ἑορτασμός τῶν νεοφανῶν τούτων Ἁγίων καὶ νὰ εἶναι ἀντάξιος τοῦ γεγονότος, διεμορφώθη ἐγκαίρως στὸ χῶρο τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Νεότητος τῆς ὡς ἂν ἐνορίας ἁγίας Τριάδος περικαλλῆς ναυδριον, τὸ ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς μὲν προεβλέπετο ἀπὸ τὸ ἀρχιτεκτονικὸ σχέδιον, ἀκολούθως δὲ ἀπεφασίσθη νὰ ἀφιερωθῆ εἰς τιμὴν τῶν εἰρημένων Παιδομαρτύρων, μετὰ τὴν ἀναγνώρισί των ὡς ἁγίων, προκειμένου νὰ παραμένουν οὗτοι ἐσαεὶ, ὄρατὰ πρότυπα πίστεως, ὄχι μόνον γιὰ τοὺς πιστοὺς τῆς ἐνορίας, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐρύτερας περιοχῆς τῶν Πατρῶν, ὡς «ὑπόδειγμα τοῖς νέοις καλὸν διδόντες». Ὁ ναὸς ἔχει διακοσμηθῆ μὲ ὡραίους βυζαντινοὺς εἰκονογραφικοὺς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀποπνέουν τὸν γενικώτερο πνευματικὸ καὶ θεολογικὸ χαρακτήρα τῆς ὀρθοδόξου εἰκονογραφίας καὶ τὸν καθιστοῦν ἰδιαιτέρως κατασκευαστικὸ. Πολὺ παραστατικὴ εἶναι ἡ φορητὴ εἰκόνα τῶν Παιδομαρτύρων, ἔργο ἁγιογράφων μοναχῶν ἱερᾶς Μονῆς Ξενοφώντος ἁγίου Ὁρους. Οἱ ἅγιοι εἰκονίζονται κατὰ τὸν καθιερωμένον εἰκονογραφικὸν τύπον σὲ αὐστηρῶς μετωπικὴν στάσι, μὲ ἐνδυμασίαν ἐποχῆς, μὲ τὴν ἀγνότητα ζωγραφισμένην στὸ πρόσωπό τους, μὲ τὸν φωτισμένον τῆς ἀγιότητος, ἐνῶ μὲ τὸ δεξιὸ χεῖρ κρατοῦν Σταυρὸν, σύμβολον τοῦ μαρτυρίου των.

Μὲ ἐπίκεντρο, λοιπόν, τὸ ναυδριον τοῦτο προγραμματίστηκαν γιὰ τὴν 21ην Νοεμβρίου 1993 οἱ ἐκδηλώσεις, οἱ ὁποῖες ἀπετέλεσαν μέρος τῶν γενικωτέρων πνευματικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τῶν «Πρωτοκλητείων», πού πραγματοποιεῖ κατ' ἔτος ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν πρὸς τιμὴν τοῦ πολιούχου τῆς ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐκδηλώσεων, παρὰ τὴν λιτότητά του, ὑπῆρξε τελετουργικῶς ἄρτια. Ὡς κυρία ἐκδήλωσι προέβλεπε σὺν ἄξει τῶν πιστῶν ἐντὸς τοῦ ναυδρίου, ὅπου πράγματι, τὸ ἑσπέρας τῆς 21ης Νοεμβρίου 1993, σὲ ἀτμόσφαιρα πραγματικῆς θρησκευτικῆς ἐξάρσεως ἐτελέσθη μέγας κατασκευαστικὸς ἀρχιερατικὸς ἑσπερινὸς μὲ ἀρτοκλασία, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου

Πατρῶν κ. Νικοδήμου, πλαισιουμένου ὑπὸ ἱερατείου τῆς πόλεως. Κατ' αὐτὸν ἐψάλη, γιὰ πρώτη φορά, μέσα στὸ φυσικὸ τῆς χῶρου καὶ στὸ λειτουργικὸ τῆς πλαίσιου, ἡ Ἀκολουθία τῶν Παιδομαρτύρων ἀπὸ τὸν ὑμνογράφο καὶ μελωδὸν Μητροπολίτη, τὸν ὁποῖον συνώδευσε ὁ ἄρτια κατηχησιμὸς βυζαντινὸς χορὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου. Ἐπικαίρως ὠμίλησε, μὲ εὐλογία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, ὁ προϊστάμενος τοῦ ναοῦ αἰδεσιμολογ. κ. Νικόλαος Σκιαδαρέσης, ὁ ὁποῖος μὲ σαφήνεια καὶ λόγο γλαφυρὸν, ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Οἱ Πατρινοὶ Παιδομάρτυρες Χριστόδουλος καὶ Ἀναστασία καὶ τὰ μηνύματά τους στὸ σήμερον».

Εὐθύς μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ὁ Μητροπολίτης ἐτέλεσε, μὲ ἰδιαίτερη ἱεροπρέπεια, τὰ «θυρανοΐξια» τοῦ ναοῦ καὶ τὸν ἀγιασμὸν διὰ τοῦ ὁποῖου ἐραντίσθη ὁ ναός. Ἐπισημαίνεται ἰδιαιτέρως ὁ πλοῦτος τῶν εὐχῶν καὶ τῶν ἀναγνωσμάτων πού ἠκούσθησαν, κατὰ τὴν τελετουργικὴν ἐκείνην πράξι, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε ἀτμόσφαιρα πραγματικῆς ἐξάρσεως στοὺς ἐκκλησιαζομένους πιστοὺς. Ἠκολούθησε ἱερὰ ἀγρυπνία, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐψάλη καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ ὀρθρου τῶν Παιδομαρτύρων, ὡς ἄμεσος προπαρασκευὴ καὶ προετοιμασία τῆς προσφορᾶς τῆς ἀναμιάκτου Θυσίας, ἡ ὁποία ὑπῆρξε τὸ ἀποκορύφωμα τῶν ἐκδηλώσεων καὶ ἀποτελεῖ τὸ ὑψιστὸ μέσον προσεγγίσεως καὶ κοινωνίας τῶν πιστῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὅλες τὶς λατρευτικῆς αὐτῆς ἐκδηλώσεις παρεκολούθησε, μὲ ἰδιαίτερη κατάνυξι, πλῆθος πιστῶν, πού ἀπέδειξε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, πόσο βαθύρριζα εἶναι τὰ θρησκευτικὰ βιώματα, πού διακρίνουν τὸν ὀρθόδοξον λαὸν τῶν Πατρῶν.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἐτιμήθησαν στὴν Πάτρα τελετουργικῶς, γιὰ πρώτη φορά, οἱ ἅγιοι Παιδομάρτυρες, μὲ κύριον γνώρισμα τῆς σεμνῆς λαμπρότητος, τὴν εὐπρέπεια, τὴν κατάνυξι καὶ τὴν ἰδιαιτέρως ἐπιμελημένην ψαλμωδίαν. Ἐκτοτε οἱ ἅγιοι προβάλλονται ὡς πολύτιμον πνευματικὸν θησαύρισμα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ παραμένουν αἰώνια πρότυπα ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας χάριν τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀξιών τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως καὶ παραδείγματα ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὁποῖον μὲ παρηγορία διεκήρυξαν ἐνώπιον τῶν δυνάμεων τῆς πλάνης καὶ τοῦ σκότους καὶ ὑπέστησαν μαρτύριο γιὰ τὸ ἅγιον ὄνομά Του. (Τέλος)

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821*

Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος πολ-
λάκις ἐγκατέλειπεν τὴν οἰκογενειακὴν ἐστίαν
καὶ τὸ θυσιαστήριον, τόσον ὅτε εὐρίσκετο εἰς
τὴν Θεσσαλίαν, ὅσον καὶ τώρα εἰς τὴν Μακεδο-
νίαν, ὅπου παρέμεινεν δύο ἔτη, μεταβαίνων ἀπὸ
πόλιν εἰς πόλιν καὶ ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον, δι-
δάσκων «ὡς ἐν Ἑπιρῳ ὁ Κοσμάς (ὁ Αἰτωλός)

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ**

τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν ἐμμονὴν εἰς τὰ
πάτρια, καθ' ὃν χρόνον ἡ τυραννία τοῦ ἀνθρω-
πομόρφου θηρίου Ἀλῆ πασᾶ, ἐτυροῖνε τοὺς
Ἕλληνας. Ἡ διέλευσις ἐκ τῶν πόλεων καὶ χω-
ρίων τοῦ αἰοιδίμου ἀνδρός ἦτο δρόσος τοῦ Ἀερ-
μῶν⁴⁰ ἢ εὐλογία τοῦ Οὐρανοῦ, διότι ἡ ἔξοχος
αὐτοῦ ρητορεία καὶ πολυμάθεια καὶ δὴ ἡ ἀκρά-
δαντος πίστις εἰς τὸν Χριστὸν συνεκίνουν καὶ
ἐθέρμαινον τὸν τυραννόμενον ὀρθόδοξον
λαόν»⁴¹.

Δὲν πρέπει νὰ διαφεύγη τῆς προσοχῆς μας,
ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα, ἀπὸ τῆς πρώτης διώ-
ξεως τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἐν συνεχείᾳ
τῆς ἀπειλῆς περὶ νέας συλλήψεως καὶ φυλακί-
σεως τοῦ καὶ τῆς ἐκ ταύτης ταλαιπωρίας του εἰς
τὴν Μακεδονίαν, συνέβαλον εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσῃ
ὁ Κ. Οἰκονόμος τὴν πρώτην οὐσιαστικὴν πικρὰν
ἐμπειρίαν τῶν θηριωδιῶν τῶν Τούρκων καὶ τῶν
δεινῶν τὰ ὁποῖα ὑφίστατο ὁ Ἕλληνισμὸς ὑπὸ
τὴν δεσποτείαν των.

Τοῦτο διαφαίνεται ἐντονώτατα εἰς τοὺς λό-
γους του τοὺς ἐκφωνηθέντας εἰς τὴν Ὀδησσὸν
καὶ μάλιστα εἰς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἀνα-
φέρεται εἰς τὰς θηριωδίας τῶν Τούρκων καὶ τὴν
δεσποτείαν αὐτῶν.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἐνῶ
ἀνέμενε νὰ εὔρη τὸν κατάλληλον χρόνον διὰ νὰ
ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του⁴², τὴν Τσαρσιτά-

νην, δέχεται πρόσκλησιν τοῦ Κ. Κούμα ἀπὸ τὴν
Σμύρνην τὸ 1809, διὰ τῶν Ἐπιτρόπων τῆς Σχο-
λῆς τῆς Σμύρνης⁴³, προκειμένου νὰ διδάξῃ εἰς
τὸ νέον Σχολεῖον⁴⁴.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος, ἀποδεχθεὶς τὴν πρόσκλη-
σιν, μετέβη εἰς τὴν Σμύρνην, ὅπου ἀνέπτυξε
σπουδαιότατην ἐκκλησιαστικὴν, κοινωνικὴν καὶ
κυρίως ἐκπαιδευτικὴν δραστηριότητα, ἡ ὁποία
τὸν ἀνέδειξε μίαν τῶν σημαντικωτέρων προσωπι-
κοτήτων, τῶν ὁποίων ἔργον ἦτο ὁ φωτισμὸς τοῦ
Γένους. Ἡ θαυμαστὴ αὐτῆ προσφορὰ τόσον διὰ
τῆς διδασκαλίας του, ὅσον καὶ διὰ τῶν συγγρα-
φῶν του⁴⁵, αὐτῆς τῆς ἐποχῆς (1809-1819)⁴⁶, ἀνα-
δεικνύουν τὸν Κ. Οἰκονόμον ὡς τὸν μέγαν
προστάτην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς ὅ-
λης πνευματικῆς κινήσεως πρὸς διαμόρφωσιν
τῆς ταυτότητος τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ.

Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος καὶ οἱ
ἄλλοι Διδάσκαλοι τοῦ Γένους, ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ
ὁποῖοι ἔρριψαν τὴν ιδέαν τῆς ἐπαναστάσεως, μὲ

43. Τοῦτο φαίνεται, τόσον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς 21 Ἰου-
νίου 1809, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς 28 Αὐγούστου τοῦ
ἰδίου ἔτους, διὰ τῆς ὁποίας καλεῖται ὁ Κ. Οἰκονόμος «νὰ
παραδίδῃ εἰς αὐτὴν (τὴν Σχολὴν) τὸν τε ἑλληνα λόγον, καὶ
ἄλλης ιδέας μαθήματα...». Πρβλ. *Κώστα Λάππα - Ρόδης
Σταμούλη, Ἀλληλογραφία...*, ἐνθ' ἄνωτ., σ. λγ' καὶ 313 κα-
θὼς καὶ τὰς ἐπιστολάς, ἀρ. 81 καὶ 83.

44. Τὸ νέον τοῦτο Σχολεῖον ἐλειτούργει ὡς ἰδιωτικόν,
συντηρούμενον ἐξ ἐράνων προαιρετικῶν, ἐκ δανείων καὶ ἐξ
ἐπιχορηγήσεων ναῶν καὶ τοῦ κοινοῦ τῆς Σμύρνης. Ὠνομά-
σθη «Νέα Δημοσία Σχολή», βραδύτερον δὲ «Φιλολογικὸν
Φροντιστήριον» καὶ «Φιλολογικὸν Γυμνάσιον» ὀνομασία ἡ
ὁποία ἐπεκράτησε τῶν ἄλλων. Περὶ τοῦ Φιλολογικοῦ Γυμνα-
σίου ἰδ. *Χρήστου Σωφ. Σολομωνίδη, Ἡ Παιδεία στὴ Σμύρ-
νη, Ἀθήνα 1961*, σ. 41 κ.ἐξ. *Ἰωάννου Δ. Μπουγάτσου, Ἀλλη-
λογραφία...*, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 79 σημ. 1 ὅπου παρέχεται πλού-
σια βιβλιογραφία.

45. Ἀναφέρομεν τὰ ἑξῆς:

I. Τέχνης Ρητορικῆς βιβλία τρία, εἰς χρῆσιν τοῦ αὐτοῦ
Γυμνασίου, Βιέννη αωιγ' (1813).

II. Κατήχησις ἢ ὀρθόδοξος διδασκαλία τῆς χριστιανικῆς
πίστεως, ἐν Βιέννῃ 1813.

III. Ἐξηγταβελόνης (ὁ Φιλάργγυρος τοῦ Μολιέρου), ἐν
Βιέννῃ 1816.

IV. Γραμματικῶν ἢ ἐγκυκλίων παιδευμάτων βιβλία Δ',
ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας 1817.

V. Αὐτοσχέδιος διατριβὴ περὶ Σμύρνης, περ. «Ἐρμῆς ὁ
Λόγιος» 1817, σ. 520-536, 549-567. Ἀργότερον εἰς αὐτοτελεῖς
ἐκδόσεις.

46. Ἰδ. Ἰωάννου Δ. Μπουγάτσου, Ἀλληλογραφία..., ἐνθ'
ἄνωτ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 216 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

40. Ψαλμ., 132, 3.

41. *Πολυκάρπου Συνοδινού, Κωνσταντίνος Οἰκονόμος ἐξ
Οἰκονόμων*, περ. «Ἐκκλησ. Φάρος, τ. ΣΤ' (1910), σ. 461-462.

42. Πρβλ. *Κώστα Λάππα - Ρόδης Σταμούλη, Ἀλληλο-
γραφία...*, ἐνθ' ἄνωτ., σ. λγ' καὶ ἐπιστ. 62, ὅπου ἐκφράζεται
ἡ εὐχὴ «νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ γλιτώσῃτε ὀγλίγωρα ἀπὸ αὐτοῦ,
νὰ ἐλθῆτε διὰ νὰ στολίσητε τὴν πατρίδα σας πρὸς εἰδικὸν
μας καύχημα».

τὸν τρόπον των, εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἑλληνοπαίδων, οἵτινες ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν τοῦ μεταγενεστέρου Ἀγῶνος⁴⁷. Τοῦτο, μεταξύ ἄλλων, ἐπεσήμανε καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Τισχεντόρφος (Tischendorf)⁴⁸ λέγων ὅτι μὲ τὴν ἑναρξιν τῆς ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὁ Κ. Οἰκονόμος «εἶδεν ὦριμον τὸν καρπὸν τῶν ἀγῶνων του, ὃν περιεποιήθη τόσον εὐγενῶς, συσπειρῶν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας, διὰ τῆς σπουδῆς τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἣν ἐνεψύχου καὶ συντηροῦ διὰ Δημοσθενείου εὐγλωττίας»⁴⁹.

Παραμείνας εἰς τὴν Σμύρνην, ὡς Διδάσκαλος καὶ Σχολάρχης τοῦ Φιλολογικοῦ Γυμνασίου μέχρι τὸ 1819, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ διάλυσις τοῦ ἐν λόγῳ Γυμνασίου, ἀποτέλεσμα ἐρίδων ἀντιμαχομένων μερίδων, μελανὸν σημεῖον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς παιδείας τοῦ Γένους μας, ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐκλήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου διωρίσθη Γενικός Ἱεροκῆρυξ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου.

Εἰς τὸ σχετικὸν Πατριαρχικὸν συνοδικὸν Γράμμα⁵⁰ περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ Κ. Οἰκονόμου ὡς Γενικοῦ Ἱεροκῆρυκος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ Κ. Οἰκονόμος ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀνὴρ «διασημότητος, οὗ οἱ λόγοι παντὸς εἴδους ἐπιστημῶν καὶ σοφίας τὸ γνῶρισμα, θεοσεβεία μὲν ἀρεταῖς προσωκειωμένον, θεωρία, δ' ἀπάσαις περιηρησιζόμενον ταῖς χάρισιν' ἐνθέοις τε καὶ ὑψηλοῖς πεπυκνωμένον νοήμασι, πολυπειρία τε καὶ πολυμαθεία τῶν τε τοῦ πνεύματος λόγων καὶ ὅσοι τῶν θύραθεν καθηρησιζόμενον ἐντελῶς σφόδρα τε τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐκείνης εὐγενεοῦς ἡχοῦς ἀντεχόμενον, ἐμβριθεῖαν τε καὶ εὐροῖαν νοῦ καὶ γλώττης πλουτοῦντα ...καὶ ἐνὶ λόγῳ, τῇ μὲν Ἐκκλησίᾳ χρήσιμον, τοῖς δὲ φιλομαθέσι τοῦ γένους ἀναγκαῖον...» Ἐκ πάντων τούτων «ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς...ἵνα ὁ ἐν ἱεροδιδασκά-

λοις πρεσβύτερος κύριος Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος... ὑπάρχη τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται, οὐ μόνον σχολάρχης, ...ἀλλὰ καὶ γενικὸς ἱεροκῆρυξ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτου πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου, σεμνολογούμενος οὕτω καὶ φημιζόμενος παρὰ πάντων»⁵¹.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος, ἀρνούμενος τὴν μεγάλην αὐτὴν τιμὴν, ἰσχυρίσθη ὅτι «ἐὰν ἐγίνετο καλὸν τι εἰς τοὺς ὁμογενεῖς δι' ἐμοῦ, τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν οὐράνιον τῶν ἀγαθῶν θησαυρὸν καὶ εἰς τὰς εὐχὰς τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας» διὰ τὴν παρακαλῆσιν ἐν συνεχείᾳ «δέομαι Παναγιώτατε Δέσποτα καὶ ἀγία ἱερὰ Σύνοδος, πάνυ δέομαι, μὴ ἐπιφορτίσθητε εἰς ἐμὲ τὸν ἀσθενῆ τὴν μεγάλην εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν διακονίαν τοῦ κηρύγματος. Ἄλλον προεχειρίσασθε ἱκανὸν νὰ βαστάσῃ τὸ βάρος τοῦ ἐπαγγέλματος. Εἰς τὴν θεόδομητον οἰκίαν ὑπάρχουσι σκευὴ πολλὰ ὄχι μόνον χάλκινα καὶ ὀστράκινα, ὅποιος εἴμ' ἐγώ, ἀλλὰ καὶ ἀργυρὰ καὶ χρυσά. Ἐν ἐκ τῶν τοιούτων προβάλλετε».

«Τοῦ δὲ Οἰκονόμου ταῦτα εἰπόντος» σημειοῖ ὁ υἱὸς τοῦ Σοφοκλῆς Οἰκονόμος, «αὐτίκα ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν οἱ ἅγιοι Ἀρχιερεῖς μετὰ τῆς αὐτοῦ Παναγιότητος διωχυριζόμενοι ὅτι τοῦτο ἀδύνατον ἐστὶ γενέσθαι... Καὶ ἐνέδωκε μὲν, τέλος, ὁ Οἰκονόμος, συγκατένευσε δὲ ἡ Σύνοδος, ἵνα ἱεροκηρύτῃ ὅταν θέλῃ καὶ ἐπιτρέπῃ αὐτῷ τοῦ σώματος τὸ φιλάσθενον. Διετέλει δὲ ὁ Οἰκονόμος ἔκτοτε ἐν Κωνσταντινουπόλει οὐ μόνον εὐαγγελιζόμενος τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἀλλὰ καὶ ...κοινωνῶν ...ἐν ταῖς Συνοδικαῖς συνεδριάσεσι... καὶ διαφωτίζων πολλὰ σπουδαῖα ζητήματα... καὶ παροτρύνων εἰς πολλὰ κοινωφελῆ ἔργα... καὶ συντρέχων τοῖς περὶ τῆς παιδείας ἀγωνιζομένοις.»⁵².

Ὁ δὲ Κ. Σιβίνης ἀναφερόμενος εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ Κ. Οἰκονόμου ἐν Κωνσταντινουπόλει σημειοῖ: «Μὲ φαίνεται νὰ βλέπω τοὺς ἀπὸ πρωΐας συρρέοντες ἐκ διαφόρων μερῶν πρὸς ἀκρόασιν τῶν ἐκφωνουμένων ὑπὸ τοῦ μεγάλου διδασκάλου λόγων τὴν σεβασμίαν ἐκείνην καὶ περιφανῆ ὁμήγουριν πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, ἱε-

47. Πρβλ. ἐφημ. «Αἰὼν» 1503/ 11-3-1857. «...Ὁ Οἰκονόμος, ἐξέχων ἐν τῇ χορείᾳ τῶν θείων ἐκείνων ἐργατῶν, οἵτινες προητοίμασαν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἰς τὴν ἀγίαν ἐπιχείρησιν τοῦ 1821· ὁ Οἰκονόμος, διατρέπων ἐν τοῖς νέοις ἀποστόλοις τοῦ Γένους συγκεφαλαιοὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ σύστημα καὶ περιόδοι ὀλόκληρον». Ἀχ. Γ. Λαζάρου, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 113.

48. Πρβλ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνῶ, Κωνσταντῖνου Οἰκονομοῦ τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Ἐπιστολὴ πρὸς Constantin Tischendorf, Ἀθήναι 1981.

49. Ἰδ. «Αἰὼν» 1516/22.4.1857.

50. Ἰδ. Γ. Π. Ἀγγελόπουλου, Τὰ κατὰ τὸν ἀοίδιμον .... Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριον τὸν Ε', ἐν Ἀθήναις 1865, σ. 105- 107.

51. Αὐτόθι. Πρβλ. Κ. Οἰκονόμου, Τὰ Σωζόμε. Φιλολ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. λβ'-λγ'. Πολυκάρπου Συνοδικοῦ, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐκκλησι. Φάρος», τ. Ζ' (1911), σ. 26-27 καὶ «Γρηγ. Παλαμάς», τ. 7 (1923), σ. 4-7.

52. Ἰδ. Κ. Οἰκονόμου, Τὰ Σωζόμε. Φιλολ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. λγ'-λδ'.

ρέων, ιεροδιακόνων, μοναχῶν ἔτι δὲ μεγάλων διερμηνέων, προϋχόντων καὶ λογίων τοῦ γένους καὶ μεγαλεμπόρων, πάσης ἐν ἐνὶ λόγῳ τάξεως καὶ ἡλικίας οἵτινες ὑπὸ τῆς φήμης καὶ τῆς δόξης τοῦ ἀνδρὸς συνωθούμενοι σπεύδουσι ν' ἀκούσωσι τὸ μελίρρυτον αὐτοῦ στόμα»⁵³.

Ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Κ. Οἰκονόμου, ὡς Γενικοῦ Ἱεροκήρυκος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐκ ταύτης μεγάλην δραστηριότητα αὐτοῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ ὁποία ἐπέφερον τὴν ἔτι πλέον αὔξησιν τῆς φήμης του ὡς ἐπιλέκτου μέλους τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενῶν, κατέστη ἀπαραίτητος προκειμένου νὰ διαφανῇ ἡ ἀναγκαιότης τῆς ἐκ νέου, ὡς λέγεται⁵⁴, συστάσεως τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' πρὸς ἐγκατάλειψιν τοῦ τόπου διαμονῆς του καὶ φυγὴν του εἰς τὴν Ὀδησσόν. Καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ὁ τύραννος μόλις ἀντελήφθη τὰς κινήσεις τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των, ἔκρινεν καλὸν καὶ συμφέρον νὰ καταστρώσῃ τοὺς ὑπερέχοντας στάχεις τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους καὶ μάλιστα τοὺς εὐφυεῖς καὶ πολιτικούς, τὰ δύο ἐξέχοντα τάγματα, καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς ἐν ἄλλαις ἐπαγγελίαις πρωτεύοντας καὶ πλουσιωτέρους, ὥστε νὰ διασπείρῃ πανταχοῦ τρόμον καὶ φρίκην καὶ νὰ συντρίβῃ προκαταλαβῶν τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων⁵⁵. Τὴν τακτικὴν ταύτην τῶν Τούρκων ἐγνώριζεν καλῶς ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε', ὡς ἐφάνη καὶ ἐκ τῆς περιφρονησεως τῆς ζωῆς τοῦ Κ. Οἰκονόμου. Διασώσας τοῦτον ἀπὸ τὰς φυλακὰς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τὸ πρῶτον, τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν Μακεδονίαν⁵⁶, διὰ νὰ μεταβῇ ἐν συνεχείᾳ ὁ Κ. Οἰκονόμος εἰς τὴν Σμύρνην ὅπου ἀνεδείχθη μέγας διδάσκαλος καὶ συγγραφεὺς ἔργων πρὸς φωτισμὸν τοῦ Γένους. Ἀφοῦ καὶ ἐκεῖ τὸν ἐπροστάτευσεν, ὄχι τόσον ἀπὸ τὰ βέλη τῶν Τούρκων, ὅσον ἀπὸ τὰ βέλη τῶν ὁμογενῶν, τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ νὰ τὸν συμβουλευσῇ ἀκολούθως, εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμήν, νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ὀδησσόν. Ὁ Κ. Οἰκονόμος, ἀποφεύγων ἐγκαίρως τὴν θηριωδίαν τοῦ δυνάστου, μετέβη εἰς Ὀδησσόν, ὅπου ἀνεδείχθη ὁ θεωρητικὸς τοῦ Ἀγῶνος, ὁ προστάτης καὶ μεσίτης, ἐνώπιον τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἐποχῆς,

τῶν δεινοπαθόντων ὁμογενῶν, ὁ ὑποστηρικτῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐναντι τῶν ἐπιδιωκόντων τὴν παραφθορὰν αὐτῆς, διὰ τῶν σπουδαίων ἐπιστημονικῶν του συγγραφῶν⁵⁷ καὶ ὕστερον εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ὁ θεματοφύλαξ τῶν πατριῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κατὰ παντὸς νεωτερισμοῦ. Οὕτω ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' ἐδικαιώθη ἐκ δευτέρου ὡς πρὸς τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως ἰδιαίτερος, περιφρούρησιν τῆς ζωῆς τοῦ Κ. Οἰκονόμου.

(Συνεχίζεται)

57. Ἴδ. Κ. Οἰκονόμου, Δοκίμιον περὶ τῆς πλησιεστάτης συγγενείας τῆς Σλαβονο-Ρωσικῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, ἐν Πετρούπολει 1828. Σύγγραμμα τρίτον, ἑλληνιστὶ καὶ ρωσιστὶ, γεγραμμένον ἐντολῇ τοῦ τσάρου Ἀλεξάνδρου Α', εἰς τὸ ὅποιον ἀναπτύσσεται ἡ ὑπάρχουσα συγγένεια τῆς Σλαβονορωσικῆς γλώσσης πρὸς τὴν ἑλληνικὴν καὶ δὴ πρὸς τὸ αἰολοδορικὸν ἰδίωμα. Ὁ α' τόμος περιέχει τὸ γραμματικὸν μέρος, οἱ δὲ β' καὶ γ' τὸ λεξικολογικόν. Ἀφιερῶ δὲ τοῦτο «τῷ Εὐσεβεστάτῳ καὶ Θεοσεπτῷ Αὐτοκράτορι πασῶν τῶν Ρωσσιῶν Νικολάῳ Παυλίδῃ τῷ πρώτῳ».

Κ. Οἰκονόμου, Περὶ τῆς γνησίας προσφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐν Πετρούπολει ΑΩΛ' (1830), δαπάνη τῆς Ἀδελφότητος τῶν Ζωσιμαδῶν. Σύγγραμμα γεγραμμένον πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἐρασματικῆς προσφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀφιερῶ δὲ «τοῖς φιλογενεστάτοις καὶ ἀοιδίμοις αἰταδέλφοις Ζωσιμάδαις, Ἀναστασίῳ καὶ Θεοδοσίῳ καὶ Ζῳῇ καὶ Μιχαήλῳ καὶ τῷ περιόντῳ Νικολάῳ...».

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἔχει καὶ τὴν ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ τῶν βιβλίων:

★ ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ περὶ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ, με στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξιν εἰς κάθε κεφάλαιον. Προνοία τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν Σεργίου.

★ Η ΖΩΗ ΕΚ ΤΑΦΩΝ. Αὐθεντικὴς μαρτυρίαις τῆς θαυμαστῆς φανερώσεως τῶν ἀγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης. Τοῦ Μητροπ. Γουμένισσης Δημητρίου.

★ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΞΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ἡ πὼς οἱ ἐξελικτικοὶ ἐλίσσονται γὰρ νὰ πείσουν ὅτι τὰ εἶδη ἐξελίσσονται. Τοῦ Γιάννη Κωστώφ, φυσικοῦ.

★ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΙΧΗ: ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ Α' Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ. Τοῦ διατελ. Καθηγητοῦ Ἀθαν. Δεληκωστοπούλου.

★ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ, Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ. Τοῦ ἰδίου.

★ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΙΕΡΩΣΥΝΗ (ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως τῶν δέκα πρώτων αἰώνων μ.Χ.). Τοῦ ἐπισκόπου Κατάνης Ἰακώβου (Πηλῆλη).

★ Ο ΘΕΟΣ (κατὰ τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν Ἀγ. Γραφὴν καὶ τὴν Χριστιανικὴν Θεολογίαν). Τοῦ ἰδίου.

★ Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ (Φύσις καὶ σημασία, Ἱστορία καὶ Φιλολογία, Θεολογία καὶ Ἑσχατολογία, Φιλοσοφία καὶ Ἠθική, Κανονικότης καὶ περιγραφή περιεχομένων). Τοῦ ἰδίου.

53. Ἴδ. Κ. Σιβίνη, Ὑπόμνημα..., ἐνθ' ἀνωτ., σ. 28.

54. Ἴδ. ἀνωτ. σμ. 26.

55. Πρβλ. Κ. Οἰκονόμου, Λόγοι ἐκκλησιαστικοί, ἔκδοσις Ἰωάννου Π. Βόζου, ἐν Βερολίῳ ΑΩΛΓ' (1833), σ. 50.

56. Ἴδ. ἀνωτ. σμ. 33.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἡ ἐπανεκδόσις τοῦ περιοδικοῦ «Ὁρθοδοξία»

Μετὰ μεγίστης χαρᾶς τὸ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθόδοξον Χριστεπώνυμον πλήρωμα ἐπληροφορήθη τὴν ἐπανεκδόσιν τοῦ ἐπισήμου ἠθικοθρησκευτικοῦ τριμηνιαίου περιοδικοῦ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἤτοι τοῦ περιοδικοῦ «Ὁρθοδοξία» (Orthodoxia), τοῦ ὁποῖου ἡ ἐκδόσις εἶχε διακοπῆ μετὰ λαμπρὰν σταδιοδρομίαν 38 ἐτῶν.

Συμφώνως πρὸς ἀπόσπασμα τοῦ Διοικητικοῦ Πρακτικοῦ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱεράς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (τῆς 8.6.1993), ὡρίσθη, ὅπως «τὸ περιοδικὸν "Ὁρθοδοξία" ἐπανεκδόθη ὑπὸ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν». Ἡ εὐθύνη τῆς Διευθύνσεως τῆς συντάξεως αὐτοῦ ἀνατίθεται τῷ Πανιερ. Μητροπολίτῃ Σεβαστείας κ. Δημητρίῳ μετὰ βοηθοῦ παρ' αὐτῷ τοῦ Ἱερολ. Διακόνου κ. Ἀθηναγόρου Χρυσάκη...».

Τὸ Α' τεύχος τῆς νέας Β' Περιόδου ἐκδόσεως τοῦ ἐν λόγω περιοδικοῦ εἶναι καλλιτεχνικῶς τετυπωμένον εἰς 320 σελίδας ἐπὶ ἀρίστου χάρτου μετὰ ἐγχρώμων φωτογραφιῶν καὶ παρουσιάζει τὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Δημητρίου καὶ τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου· τὰ κύρια ἐκκλησιαστικὰ γεγονότα (Σύναξιν Ὁρθοδόξων Προκαθημένων, Σύναξιν Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου· Ἐπισήμους Ἐπισκέψεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος· Μείζονα καὶ Ὑπερτελῆ Σύνοδον)· τὰς Κανονικὰς Πράξεις τῆς Πατριαρχίας Βαρθολομαίου· τὸν Καθαγιασμὸν τοῦ Ἁγίου Μύρου· τὰς Πατριαρχικὰς Ἀποδείξεις καὶ τὰ ἐπίσημα Πατριαρχικὰ Μηνύματα· τὰς Ἐπισήμους Ἐπισκέψεις πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον· τὰ ἐπίσημα Πατριαρχικὰ Ἀνακοινωθέντα καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην ἐπανεκδόσιν ὀφείλονται εὐχαριστίαι καὶ συγχαρητήρια εἰς τὸν σχόντα τὴν σχετικὴν πρωτοβουλίαν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον, εἰς τὸν παρὰ τῇ Ἱ. Συνόδῳ εἰσηγηθέντα σχετικῶς Σεβ. Μητροπολίτην Πέργης κ. Εὐάγγελον, ὅστις εἶναι καὶ μέλος τῆς Ἐποπευούσης τὸ περιοδικὸν Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς τὰ λοιπὰ μέλη αὐτῆς Σεβ. Μητροπολίτας Δέρκων κ. Κωνσταντίνον καὶ Ἡλιοπόλεως καὶ Θείρων κ. Ἀθανάσιον, εἰς τοὺς μνημονευθέντας ἡδη Διευθυντὴν Συντάξεως καὶ τὸν Γραμματέα - Βοηθὸν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Ὑπεύθυνον ἐκδόσεως τοῦ Περιοδικοῦ Διευθυντὴν τοῦ Πα-

τριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν καὶ διακεκριμένον Καθηγητὴν Πανεπιστημίου κ. Ἰωάννην Φουντούλην.

Ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται, ὅπως τὸ λαμπρὸν τοῦτο περιοδικὸν συνεχίσῃ ἀπροσκόπτως τὴν ἐκδόσιν του πρὸς προβολὴν καὶ δόξαν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἣτις ἐμψυχούται ὑπὸ τῆς Πρωτοθρόνου ἐν αὐτῇ Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων.

«Συντονιστικὴ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων εὐθύνη»

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ προβληθῇ ἡ σημασία καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ γεγονότος τῆς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπανεκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «Ὁρθοδοξία». Τὴν σημασίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα ταύτην προβάλλει ἡ λίαν εὐγλωττος Πατριαρχικὴ Ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἀπέστειλε πρὸς τὸν Διευθυντὴν Συντάξεως τοῦ περιοδικοῦ «Ὁρθοδοξία» Μητροπολίτην Σεβαστείας. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, λέγονται τὰ ἐξῆς:

«Καίτοι ἡ πολλαπλὴ σπουδαιότης τοιοῦτου ἐκδοτικοῦ ὀργάνου ἀπὸ τοῦ ἐν Φαναρίῳ Ἱεροῦ Κέντρου τυγχάνει προφανῆς διὰ τοὺς εἰδόμενους, ὀφείλομεν νὰ ὑπενθυμίσωμεν, χάριν τοῦ εὐρυτέρου κοινού, διὰ συντόμων ἐναυθὰ παρατηρήσεων, τοὺς λόγους οἵτινες κατέστησαν τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτακτικὴν τὴν ἐπανεκδόσιν, ὅσον καὶ ἐὰν αἱ πρὸς τοῦτο προϋποθέσεις, τεχνικαὶ καὶ ἄλλαι, οὔτε κατὰ τὴν παρούσαν ὥραν ἀτυχῶς τυγχάνουν ἐπαρκῶς δεδομένα.

»α) Ἡ συντονιστικὴ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων εὐθύνη τῆς Πρωτοθρόνου ταύτης ὅσον καὶ μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡσκήθη, ὡς γνωστόν, ἐπὶ τὸ δραστηριώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον κατὰ τὸ β' ἡμῖσι τοῦ ἐκπνέοντος 20οῦ αἰῶνος, καὶ δὴ κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας δεκαετίας αὐτοῦ. Οὕτως, αἱ μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν σχέσεις κατέστησαν πλέον ἐναργεῖς καὶ δημιουργικαί, πάντα δὲ ταῦτα ἔδει, ὡς εἰκός, οὐ μόνον νὰ ἀντικατοπτρίζονται ὑπευθύνως ἐν περιοδικῇ ἐκδόσει κεντρικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου, ἀλλὰ καὶ νὰ προάγωνται περαιτέρω δι' ἀναλόγων ἐπιλέκτων κειμένων.

»β) Διὰ τῆς ὁλονέν καὶ περισσότερον ἐνεργοῦ συμμετοχῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἐν γένει Οἰκουμενικὴν Κίνησιν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, καὶ διὰ τῆς ἀποδύσεως εἰς ἐπισήμους διμερεῖς Θεολογικοὺς Διαλόγους, παράγεται ὅπωςδῆποτε ἱστορικὸν ἔργον ἐπικοινωνίας, προσεγγίσεως καὶ βαθ-

μιαίας καταλλαγής μεταξύ τῶν συγχρόνων χριστιανῶν ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου, καθ' ὃ μέτρον ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐλικρίνεια τῶν διαλεγομένων ἐπιτρέπουν. Πάντως, τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι μία πραγματικότης, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται τις νὰ ἀγνοῇ, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἐπιτρέπεται νὰ κρίνῃ ἄνευ ἀναλόγου τεκμηριώσεως. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν ἐν λόγῳ δραστηριοτήτων τῆς συνόλου Ὁρθοδοξίας ἐκτιθέμεθα ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης, ἀνάγκη ὅπως τὰ σχετικὰ ἐκτίθενται ἐν ἀναλόγῳ ἐκκλησιαστικῶ ὀργάνῳ, ἀντικειμενικῶς καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσω κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἐπερίσσευσεν ἀτυχῶς ἡ ἀνεύθυνος καὶ ἐνίοτε ἀθεόφοβος παραπληροφόρησις, ἀκόμη καὶ ἐν ἐκκλησιαστικοῖς δημοσιογραφικοῖς ὀργάνοις κατὰ τόπους, ἐπὶ ἀνιέρῳ κατασπιλώσει θεσμῶν καὶ προσώπων, ὧν ὡς μόνον «ἐγκλημα» στερεοτύπως καταγγέλλεται, ὡς γνωστόν, ἢ ἔμπρακτος εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ὑπακοῇ διὰ τιμῶν εἰρηνοποιῶν καὶ δημιουργικῶν ἐνεργειῶν εἰς τὰς πρὸς τοὺς οἰουσδήποτε ξένους σχέσεις.

» γ) Αἱ διὰ τῶν συγχρόνων μέσων γενικῆς ἐπικοινωνίας ἀντιδόσεις καὶ διασταυρώσεις ἰδεῶν καὶ λοιπῶν πληροφοριῶν κατέστησαν τὸν πολυπαθῆ πλανήτην ἡμῶν ἀληθῶς ἀκοίμητον ὀρχήστραν 24 ὥρῶν, διὸ καὶ ἡ ἐπίσημος φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς παλαιάτου ταύτης σκοπιᾶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἐκπροσωπῆται ἐν τούτῳ δι' ἀναλόγου ὀργάνου, ἐπὶ παντὸς καιρίου θέματος, ἐφ' ὅσον μάλιστα, ὡς κατὰ κόρον λέγεται ἐπ' ἐσχάτων, ὁ «ρόλος» τῆς Ὁρθοδοξίας, λόγῳ τῶν προσφάτως ἀνακυβασῶν κοινωνικο - πολιτικῶν ἀνακατατάξεων, ἀναμένεται ἀποφασιστικώτερος».

«Ἀκρίτας τῆς Ρωμιοσύνης»

Μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως ὁ Ὁρθόδοξος Ἑλληνισμὸς ἐπληροφορήθη καὶ παρηκολούθησεν εἴτε ἐκ τοῦ σύνεγγυς, εἴτε ἀπὸ τοῦ Ραδιοφώνου καὶ τῆς Τηλεοράσεως, εἴτε ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἐφημερίδων τὰ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας καὶ τῆς κηδεῖας τοῦ ἀειμνήστου Χριστοῦ Ἀρχοντῶν, πατρὸς τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου. Τὴν ἐξόδιον Ἀκολουθίαν ἐτέλεσεν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίας Τριάδος Χαλκηδόνας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας κ. Ἰωακείμ, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἰμβρου καὶ Τενέδου κ. Φωτίου καὶ Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, συμπροσευχομένων καὶ τῶν λοιπῶν παρὰ τῷ Οἰκουμεικῷ Θρόνῳ Σεβασμιωτάτων καὶ Πανιερωτάτων Ἱεραρχῶν. Τὸ γεγονός ἐπεσημάνθη ἰδιαίτερος διὰ τῆς ἐξ Ἀμερικῆς ἀφίξεως τοῦ Σεβ.

Ἀρχιεπισκόπου Γέροντος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου, ὅστις λίαν συγκεκινημένος ἐτέλεσε τὸ Τρισάγιον ἐν τῷ Νεκροταφειακῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου.

Πολλὰ δημοσιεύματα ὑπέμνησαν τὴν προσωπικότητα καὶ τὰς πνευματικὰς συναρτήσεις τοῦ ἐκλιπόντος ἐκλεκτοῦ τέκνου τῆς Ἰμβρου μετὰ δύο διακεκριμένων Ἐκκλησιαστικῶν Ἡγετῶν τῶν ἡμερῶν μας. Οὕτω λ.χ. εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ἐξῆς ἀποσπάσματα ἄρθρου ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος:

«Ἡ βαρεῖα σκιὰ ποὺ συννέφιαζε τὸ γαλήνιο μέτωπο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου τοῦ Α' ὅλο αὐτὸν τὸν καιρὸ ἐγίνε λυγμὸς καὶ δάκρυα. Χθὲς τὸ ἀπόγευμα ἐγίνε ἡ κηδεῖα τοῦ πατέρα του, τοῦ σεβάσμιου Χριστοῦ Ἀρχοντῶν, ὁ γδόντα πέντε ἐτῶν, με καταγωγή ἀπὸ, καὶ μόνιμη κατοικία, τὴν Ἰμβρο... Ἐτάφη με χῶμα καὶ λουλούδια ἀπὸ τὴν Ἰμβρο. Ἦταν προσωπικὴ παράκληση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου πρὸς τὸν Μητροπολίτη Ἰμβρου καὶ Τενέδου Φώτιο: «νὰ φέρεις χῶμα ἀπὸ τὸν κήπο τοῦ πατρικοῦ σπιτιοῦ στὴν Ἰμβρο καὶ ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ πάππου Ἀρχοντῶν», τὸν ὁποῖο, ἐπίσης, ὁ Βαρθολομαῖος ὑπεραγαποῦσε. Ἔτσι καὶ ἐγίνε. Ὁ Φώτιος μετέφερε τὸ χῶμα μαζί με λουλούδια ἀπὸ τὴ γῆ τῆς Ἰμβρου. Καὶ χθὲς ἡ σορὸς παρεδόθη στὸ χῶμα, ἐνῶ ὁ Πατριάρχης, βαθιὰ συγκινημένος, ἔρρανε με χῶμα καὶ ἄνθη τὸ φέρετρο. Εἶχαν μαζέψει ἀνοιξιὰτικα λουλούδια καὶ ἀπὸ τὸν κήπο τῆς, κλειστής πιά, Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, ὅπου ὁ Χρῆστος Ἀρχοντῶν ἄγαπούσε νὰ πηγαίνει καὶ νὰ περπατᾷ... Ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὄρος ἦλθαν οἱ ἡγούμενοι Βασίλειος τῆς Μονῆς Ἰβήρων καὶ τῆς Ξενοφώντος Ἀλέξιος» (οἱ ὁποῖοι συμμετέσχον εἰς τὴν τέλεσιν τῆς Ἐξοδίου Ἀκολουθίας).

Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρονται εὐγλώττως τὰ ἐξῆς ἐν τῷ μνημονευθέντι ἄρθρῳ: «Πρέπει νὰ σημειωθεῖ πὼς ὁ πατέρας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰακώβου, ἐπίσης Ἰμβριος, εἶχε τὸ καφενεῖο στοὺς Ἁγίους Θεοδώρους, τὸ ὁποῖο πῆρε μετὰ ὁ Χρῆστος Ἀρχοντῶν. Τὸν δὲ Βαρθολομαῖο εἶχε βαπτίσει ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἰακώβου, ἡ Χρυσάνθη. Σὲ ἡλικία 17 ἐτῶν, ὁ Χρῆστος Ἀρχοντῶν πῆγε ἀπὸ τὴν Ἰμβρο στὸ Ἅγιον Ὄρος γιὰ νὰ μάθει τέχνη. Ἀφοῦ ἔμεινε στὴ Μονὴ Ἰβήρων γιὰ μερικὸς μῆνες, πῆγε, στὴ συνέχεια, στὴ Θεσσαλονίκη ὅπου ἔμαθε τὴν τέχνη τοῦ κουρέα. Γύρισε ὅμως πίσω στὴν Ἰμβρο γιὰ νὰ ἐγκαταστήσει κουρεῖο καὶ καφενεῖο στὸ ἀγαπημένο νησί. Στὴ Μονὴ Ἰβήρων ἐπέστρεψε τὸ 1992, μαζί με τὸν γιό του, Οἰκουμεικὸ Πατριάρχη, πλέον...

Τώρα, ὁ Βαρθολομαῖος ὁ Α', Οἰκουμεικὸς Πατριάρχης καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς Ἰακώβος,

γιοὶ βιοπαλαιστῶν ποὺ πίστεψαν στὴ μόρφωση, στὴν οἰκογένεια καὶ πάνω ἀπ' ὅλα στὴν Ἑλλάδα, κρατοῦν στὴν καρδιά τους τὴν ἀγάπη τῆς Ἰμβρου, σὰν ἀνοιξιὰτικο λουλούδι ποὺ πάντα ἀνθεῖ, σὰν τὴν ἐλπίδα...». (Τήλεφος, «Ἡ Καθημερινή», 6 Ἀπριλίου 1994).

«Μὲ ἔργα καὶ ὄχι μόνο μὲ τύπους καὶ λόγια»

Ὁ διακρινόμενος διὰ τὸ ἀγωνιστικὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἔθναρχικὸν φρόνημά Του Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, ἐν Μηνύματι Αὐτοῦ πρὸς τοὺς νέους τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου, ὅπερ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ «Παρεμβολή», τονίζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἐξῆς: «Μόνον ἂν ἡ νεότητά μας ἐνταχθεῖ πράγματι στὴν παράταξη τοῦ Χριστοῦ καὶ ζῆ τὴν χριστιανικὴ ζωὴ, ὅπως τὴν εἶπεν ὁ Κύριος, θὰ μπορέσωμε καὶ ὡς ἔθνος καὶ ἰδιαίτερα καὶ ὡς Κύπρος – ἐδῶ ποὺ ἀντιμετωπίζομε θανάσιμον κίνδυνον ἀπὸ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή – νὰ κατορθώσωμε νὰ ἐπιβιώσωμε. Πρὸς τοῦτο χρειάζεται ἡ καλὴ μαρτυρία ἀπὸ ὅλους μας. Ἡ σταθερότητα πίστεως τόσο εἰς τὰς χριστιανικὰς μας ἀρχὰς ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν μας καταβολή. Εἰς τὴν πατροπαράδοτη σταθερότητά μας τόσο διὰ τὴν ἐπιβίωσή μας ὡς Ἑλλήνων καὶ ὡς Χριστιανῶν πάνω στὴ Γῆ ποὺ μᾶς κληροδότησαν οἱ πατέρες μας.

»Εκεῖνο στοὸ ὁποῖο ἰδιαίτερα θὰ ἠθέλαμε νὰ καλέσωμε τοὺς νέους μας, τοὺς ἀδελφούς νέους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ τοὺς νέους τῆς Κύπρου, εἶναι νὰ μείνουν σταθερὰ πιστοὶ στοὺς Χριστὸ καὶ στὴ διδασκαλία Του, καὶ νὰ μαρτυροῦν αὐτὴ τὴ διδασκαλία μὲ ἔργα ἀγάπης. Ἔργα χριστιανικά, γιατί ἡ καλὴ καρποφορία, εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τοῦ πραγματικοῦ χριστιανοῦ, εἶναι ποὺ θὰ μᾶς καταστήσει πολῖτες τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀφήνωμε τὸν καιρὸν μας νὰ παρέρχεται χωρὶς ἔργα ἀγαθὰ, χωρὶς ἐκδηλώσεις ἐνεργου καὶ ζωντανῆς χριστιανικῆς πίστεως. Εἶναι πολὺτιμον πρᾶγμα ὁ χρόνος στὴν παρούσα ζωὴ. Καὶ ὅταν τὸν σπαταλῶμε ἀκάρπως καὶ ὅταν ἀδυνατοῦμε νὰ τὸν καθιστοῦμε εὐεργετικὸν μὲ τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ Χριστοῦ μέσα μας, τὸν κατασιπλῶνομε μὲ τὰ ἀμαρτωλά μας ἔργα ἢ τὸν ἀφήνωμε νὰ διέρχεται ἀπαθῆς, τότε καθιστάμεθα ὄχι εὐεργετες ἀλλὰ ἐπιβλαβεῖς ἄνθρωποι στὴν κοινωνία στὴν ὁποία ζοῦμε. Γι' αὐτὸ, καλοῦμε τοὺς νέους, τοὺς χριστιανούς νέους, νὰ ἀποβάλλουν τὴ νωθρή, τὴν ἀδρανῆ, τὴν ἀκαρπῆ, τὴν παθητικὴν θρησκευτικότητα. Μὲ ἔργα καὶ ὄχι μόνο μὲ τύπους καὶ μὲ λόγια. Νὰ ἀποδεικνύουν τὴν προσήλωσή τους στὶς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου».

Ὁρθοδοξία καὶ ἀνθρώπινα δικαιώματα

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Τυράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν πανηγυρικὴν ὑποδοχὴν Του ὡς Ἀντεπιστέλλοντος Μέλους αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ τιμᾶ οὐ μόνον Αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν καθ' ὅλου Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀνέπτυξεν ἐν τῇ ἐπισήμῳ ὁμιλίᾳ του, ἣτις δημοσιεύεται εἰς ἄλλας σελίδας τῆς «Ἐκκλησίας», τὸ θέμα «Παράδοση καὶ ὄραμα εἰρηνικῆς συνυπάρξεως τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων στὴν Ἀλβανία».

Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ ἐξήρθη ἰδιαίτερως ὁ ἐνοπιῶς ρόλος τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὡς ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, «μέσα στὰ ἀλλεπάλληλα ρήγματα ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες διχοστασίες ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ συνεχίσει ἀδιάκοπα, σὲ κάθε τόπο καὶ χρόνο, τὴν διακονία τῆς «καταλλαγῆς» (2 Κορ. 5:18-20), αὐτὴ τὴ συμφιλίωση, παγκοσμίων διαστάσεων, ποὺ πραγματοποιήσῃ ὁ Χριστός. Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ζώντας τὸ μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ Σωτηρίας, τῆς Σαρκώσεως τοῦ Λόγου, τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως, διακηρύσσοντας τὴν ἀνεξιχνίαστη, «τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 3:19), ἔχει πάντοτε ὑπογραμμίσει τὴν ἱερότητα τοῦ κάθε ἀνθρωπίνου προσώπου, ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, ἐθνικότητος, θρησκείας, ἐνοχῆς ἢ ἀρετῆς. Καὶ κυρίως ἔχει τονίσει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀγαπήσῃ καὶ νὰ ἀγαπηθεῖ, διότι ἐστὶ μόνον ὀλοκληρώνεται. «Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ» (1ω. 4:16). Γι' αὐτὸ ἡ κεντρικὴ ὀπτικὴ γωνία, ἀπὸ τὴν ὁποία βλέπει τὴν εὐθύνην του ὁ χριστιανὸς στοὺς τοπικὸ ἢ παγκόσμιον ἐπίπεδο, ἢ βασικὴ πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ ἐνεργείας παραμένει ἡ ἀγάπη μὲ τὶς ἀπροσμέτρητες διαστάσεις τῆς, ὅπως τὴν ἀποκαλύπτει ἡ μορφή τοῦ Χριστοῦ στὴν Ἁγία Γραφή, στὴ χριστιανικὴ θεολογία καὶ ζωὴ».

Τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου «κοινὴ ὀρθόδοξη συνείδηση» ὡς προσέθεσεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Τυράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος, συνῶψισεν εὐγλώττως τὸ 1986. Διακήρυξις τῆς Γ' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐτονίσθησαν τὰ ἐξῆς: «Οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ ζῶμεν κάθε ἡμέραν τὴν θεῖαν συγκατάβασιν, μαχόμεθα ἐναντίον κάθε φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν. Ἐπειδὴ διακηρύσσομε συνεχῶς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπερασπιζόμεθα τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα δι'

όλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅλους τοὺς λαούς. Ἐπειδὴ βιοῦμεν τὴν θεϊὰν δωρεὰν τῆς ἐλευθερίας μὲ τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ, δυνάμεθα νὰ προβάλωμεν πληρέστερον τὴν καθολικὴν ἀξίαν τῆς διὰ κάθε ἀνθρώπου καὶ λαόν».

Χριστιανικὴ Ἀλληλεγγύη

Ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου π. Κωνσταντίνου Ἀνδρουλάκη δρώσα Ὑπηρεσία τῆς «Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης», ἥτις προῦθει ὅλον ἐν καὶ περισσότερον τὸ ὄργανωμένον προνοιακὸν ἔργον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, παρουσίασε ἐσχάτως καὶ νέα δείγματα τῆς ἀξιεπαίνου δραστηριότητός της.

Ἐν πρώτοις εἶναι ἀξίον μνείας ὡραιότατον καλλιτεχνικὸν φυλλάδιον μετὰ πολλῶν ἐγχρῶμων φωτογραφιῶν, ὅπερ προβάλλει τὰ ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ λειτουργοῦντα Κέντρα Ἐνοριακῆς Ἀγάπης (= Κ.Ε.Α.), τὰ ὁποῖα, ἀνερχόμενα εἰς πενήτηντα πέντε, «προσφέρουν (τὸ χρόνο μαζί μὲ τὶς ΣΤΕΓΕΣ) 650.000 μερίδες σπιτικοῦ φαγητοῦ σὲ 1771 περιπτώσεις, ἀξίας 650.000.000 δρχ.».

Ἐπειτα ἰδιαίτερος πρέπει νὰ ἐξαρθοῦν ἀφ' ἑνὸς ἢ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς «Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης» τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν συγκέντρωσις γαλακτος ὑπὸ τῶν παιδιῶν τῶν σχολείων διὰ τὰ παιδιά τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Σερβίας, ἀφ' ἑτέρου ἢ ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας ταύτης φιλοξενία ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας 60 παιδιῶν ἐκ Σερβίας καὶ τρίτον ἢ ὑπ' αὐτῆς παράδοσις εἰς ἐκπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν Σερβίας καὶ Ἀλβανίας φαρμάκων ἀξίας δύο περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἡ δαπάνη διὰ τὰ φάρμακα αὐτά, ὡς ἀναφέρεται ἐν σχετικῷ δελτίῳ τῆς Γεν. Διευθύνσεως τῆς «Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης», «εἶναι μέρος τοῦ ἐσόδου τοῦ περιφερθέντος κατὰ τὴν 25ην Μαρτίου 1994 δίσκου εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κατόπιν σχετικῆς ἐντολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφεῖμ». Ἐξ ἄλλου «ἐν τῷ μεταξύ ἔχουν δοθῆ παραγγελίες γιὰ παιδικὰς τροφὰς μὲ πληρωμὴ ἀπὸ τὸ ἴδιο ἔσοδο».

Αἱ δειγματοληπτικῶς μνημονευθεῖσαι ἐκδηλώσεις χριστιανικῆς ἀγάπης, εἰς τὰς ὁποίας προστίθενται παρόμοιοι ἀξιόλογοι δραστηριότητες τοῦ θαυμασίως ὄργανωμένου προνοιακοῦ ἔργου πολλῶν Ἱ. Μητροπόλεων, καθιστοῦν φανερόν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, συνεχίζουσα τὴν πρωτοχριστιανικὴν καὶ βυζαντινὴν παράδοσιν, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τεράστιον φιλανθρωπικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπρεπε κάποτε νὰ προβληθῆ ἐν λευκώματι καὶ ἐν εἰδικῇ συγκεντρωτικῇ συγγραφῇ.

Ε.Θ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 393
 ΔΙΕΚΠ. 136

Ἀθήνησι τῇ 7ῃ Φεβρουαρίου 1994

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὴν παράγραφον 2 τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» Κληρικῶν, προταθέντων διὰ τὴν ἐγγραφὴν των εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων καὶ ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τὴν παράγραφον 2 τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν. 590/1977, κατὰ τῆς ἐγγραφῆς ὑποψηφίου τινὸς ἐκ τῶν κατωτέρω προτεινομένων, δύναται νὰ ἀσκηθῆ παρ' οἰουδήποτε κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ, ἔνστασις, ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὁ προτεινόμενος δὲν διαθέτει τὰ πρὸς Ἀρχιερατεῖαν οὐσιαστικὰ ἢ τυπικὰ προσόντα.

Ἡ ἔνστασις αὕτη δύναται νὰ ὑποβληθῆ εἴτε πρὸς τὸν οἰκείον Μητροπολίτην εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιεραματεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
 ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ
 ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
 ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

1.	Ἀρχιμ. Χρυσ. Εὐστρατίου	Ἱ.Μητροπ. Ἀττικῆς
2.	» Ἰω. Θεοδορακόπουλος	Ἱ.Μητροπ. Χαλκίδος
3.	» Δαμασκ. Καρπαθάκης	Ἱ.Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν
4.	» Νικ. Κατσαφαρόπουλος	Ἱ.Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν
5.	» Χαρίτων Μανιτάρης	Ἱ.Μ. Τρίζικης
6.	» Νεκτ. Μαρκόπουλος	Ἱ.Μ. Ἀλεξ/πόλεως
7.	» Βησ. Μπλέτσας	Ἱ.Μ. Λαρίσης
8.	» Καλλίνικος Πουλῆς	Ἱ.Μ. Κερκύρας
9.	» Χρυσόστ. Σκλήφας	Ἱ.Μ. Μαντινείας
10.	» Ἀλέξιος Σοφιάς	Ἱ.Μ. Νικαίας
11.	» Ἰωάννης Τασιᾶς	Ἱ.Μ. Θεσσαλονίκης
12.	» Δανὺδ Τζιουμάκας	Ἱ.Μ. Θεσσαλονίκης

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιεραματεὺς
 Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου

Τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας πανδήμως ἡ Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου ἐώρτασεν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῆς Παναγίας Τριάδος Μυρινῆς. Κατὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν προσέστη καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον ὁ Σεβασμιώτατος κ. Ἱερόθεος, ὁ ὁποῖος, ὅπως καθιέρωσεν ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του εἰς τὴν νῆσον, ἐτέλεσε καὶ τὸ μνημόσυνον τῶν προκατόχων του Ἀρχιερέων ἐν οἷς καὶ ὁ Ἐθνομάρτυς Μητροπολίτης Ἰωακείμ ὁ Γ'.

Τὴν Κυριακὴν 27ην Μαρτίου εἰς τὸ κεντρικὸν Κινηματοθέατρον «ΜΑΡΟΥΛΑ» ἡ Ἱερά Μητρόπολις, ὑπὸ τὴν προσωπικὴν ἐποπτεῖαν καὶ ὀργάνωσιν τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἐπραγματοποίησεν ἀντιαιρετικὴν σύναξιν τοῦ λαοῦ τῆς Λήμνου, μὲ ὀμιλητὴν τὸν Γραμματέα τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Αἱρέσεων, Πρωτοπρ. κ. Ἀντώνιον Ἀλεβιζόπουλον καὶ θέμα τοὺς χλιαστάς.

Ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς Λήμνου ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ μαζὶ μὲ τὸν Ἐπαρχὸν Λήμνου, τὴν Δήμαρχον Μυρινέων καὶ τοὺς Στρατιωτικοὺς Διοικητάς, ἔδωκε τὸ δυναμικὸν του παρὸν καὶ ἐνημερώθηκε περὶ τῆς χλιαστικῆς προπαγάνδας.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱ. Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Στὶς 11 Μαρτίου ἔγιναν σὲ πανηγυρικὴ ἀτμόσφαιρα τὰ θυρανοίξια τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Διακόνου καὶ Ἀποστόλου Φιλίππου μέσα στὸν Σιδηροδρομικὸ Σταθμὸ τῆς Θεσ/κης ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιο.

Ὁ νέος αὐτὸς Ἱ. Ναὸς εἶναι ὁ πρῶτος –σὲ ὀλόκληρη τὴν Ἑλλάδα– ποὺ λειτουργεῖ μέσα σὲ Σιδηροδρομικὸ Σταθμὸ καὶ ἔχει σὰν σκοποὺς: τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐργαζομένων στὸν Ο.Σ.Ε. καθὼς καὶ τῶν χιλιάδων διερχομένων κατ' ἔτος ἀπὸ τὸν χώρον αὐτό, τὴν προβολὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπην ἀφοῦ ὁ Σιδηροδρομικὸς Σταθμὸς τῆς Θεσ/κης ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τὶς κυριώτερες εἰσόδους στὴν χώρα μας, τῶν ταξιδευόντων Εὐρωπαίων, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τῶν –κατὰ κανόνα– ὁμοδόξων λαῶν τῆς Βαλκανικῆς, τὴν ἀναβάθμισιν τοῦ χώρου ὁ ὁποῖος μέχρι πρότινος ἦταν σημεῖο συγκέντρωσης περιθωριακῶν καὶ ἀστέγων. Ἡ μέριμνα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή τους σὲ συνεργασία μὲ τὴν Κοινωνικὴ Πρόνοια, τὰ ἐνοριακὰ συσσίτια, τὰ ἐνοριακὰ ἰατρεῖα, τὸν ἐφημέριο ποὺ θὰ ὑπηρετεῖ στὸν Ἱ. Ναὸ θὰ ἀποτελέσῃ μιὰ οὐσιαστικὴ συμβολὴ στὴν

ἐμπρακτὴ δημιουργία τῆς λεγομένης ποιμαντικῆς τῶν προβληματικῶν καταστάσεων.

Τὴν ὅλη πρότασιν γιὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νέου Ἱ. Ναοῦ ἀποδέχθηκε πρὶν ἀπὸ ἕνα χρόνον ἡ Διοίκηση τοῦ Ο.Σ.Ε. μὲ τὴν παράκλησιν ὁ νέος Ναὸς νὰ τιμηθῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγ. Διακόνου Φιλίππου τὸν ὁποῖον καὶ ἀποδέχεται ὡς προστάτη Ἁγιο τῶν Σιδηροδρομικῶν ἔχοντας ἤδη ἀποστείλει πρὸ καιροῦ καὶ στὴν ἀρμοδίᾳ Συνοδικῆ Ἐπιτροπῆς αἴτημά του γιὰ ἐπίσημη καθιέρωσιν.

Ἐντονο ἔξ ἄλλου ἐνδιαφέρον ἔδειξαν: ὁ τομέας Κοινωνιολογίας τοῦ τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. καθὼς καὶ τὸ Δικαστικὸ Σῶμα Θεσ/κης (ποὺ συμμετεῖχε καὶ ὑλικῶς στὴν προσπάθεια), ἐνῶ εὐαισθητοποιήθηκαν τὰ Μέσα Μαζικῆς Ἐνημερώσεως ποὺ προέβησαν τὴν κοινὴ καὶ γόνιμη αὐτὴ προσπάθεια τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως καὶ τοῦ Ο.Σ.Ε.

Κατὰ τὴν τελετὴν τῶν θυρανοίξων παρέστησαν ὁ Πρόεδρος τοῦ Ο.Σ.Ε. κ. Γ. Πέτσος, οἱ Πολιτικὲς καὶ Στρατιωτικὲς Ἀρχὲς τῆς πόλεως, ὁ Κοσμητὼρ καὶ Καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ., Δικαστικοί, ἐκπρόσωποι τῶν ἐργαζομένων στὸν Ο.Σ.Ε. καὶ πλῆθος λαοῦ ἀπὸ ὅμορες ἐνορίες.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἀναφερθεὶς στὸ ἱστορικὸ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ εὐχαρίστησε τὴν Διοίκηση τοῦ Ὁργανισμοῦ γιὰ τὴν εὐγενῆ παραχώρησιν, καθὼς καὶ ὅλους ὅσοι συνετέλεσαν στὴν δημιουργία τοῦ νέου Ἱ. Ναοῦ.

Στὴν συνέχεια ὁ Πρόεδρος τοῦ Ο.Σ.Ε. εὐχαρίστησε τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιο γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ ὑπεσχέθη κάθε δυνατὴ βοήθεια γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ναοῦ (ἀγιογραφίες κ.λπ.) καθὼς καὶ τὴν συνολικὴ ἀναβάθμισιν καὶ τοῦ χώρου τῆς αἰθούσης Β (ἀναμονῆς) ποὺ ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸν Ναὸ, πάντα σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἱ. Μητρόπολη.

π. Ν. Κ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Εὐχαριστήριον

Ἀπὸ τὸν ἅγιον χώρον τῆς Ἱεραποστολῆς μας, τοῦ μικροῦ Ποιμνίου, τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ μας, τοῦ Ἐλληνορθοδόξου Πατριαρχείου μας, τῶν Ἀφρικανῶν μας, ἔχω χρέος νὰ εὐχαριστήσω ὅλους ὅσους μοῦ εὐχήθηκαν γιὰ τὴν ὀνομαστικὴ μου ἐορτὴ, τῆς 7 Φεβρουαρίου τοῦ 1994.

Τοὺς εὐχομαι ὅλα τὰ καλὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐλογίαν Του εἰς τὸν καλὸν τους ἀγῶνα καὶ τὴν ἀποστολὴν των στὴ ζωὴν των.

Τοὺς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσουν, ποὺ δὲν μπορῶ νὰ εὐχαριστήσω τὸν καθένα χωριστὰ καὶ τοὺς ἐκφράζω τὴν ἀγάπην μου καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Εὐχαριστῶ τὴν Α. Θειοτάτην Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον, τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην τῆς Ρωσίας, τὸν Μ. Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου, τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν, τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλῆν, τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος κ. Ἄνδρ. Παπανδρέου, τοὺς ἀδελφούς μου Ἀρχιεπισκόπους, Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους τῶν Πατριαρχείων μας, τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου καὶ Ἑλλάδος, τοὺς Ἱερεῖς καὶ Πρεσβυτέρους, τοὺς Διακόνους, τοὺς Ὑπουργούς, τοὺς Προέδρους τῶν Κοινοτήτων μας εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀφρικὴν, τὰ Διοικητικὰ Συμβουλία των, τοὺς Αἰγυπτιώτας Ἑλληνας τῆς ἀπανταχοῦ γῆς, τὸν Σύνδεσμον τῶν Ἑλλήνων Αἰγυπτιωτῶν εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸν Σύλλογον τοῦ Ἁγίου Μάρκου εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν Συντονιστικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Αἰγυπτιωτικῶν Σωματείων μας καὶ ὅλους καὶ ὅλες ποὺ μοῦ ἔστειλαν τίς εὐχὰς των, γυναῖκες, ἄνδρες καὶ παιδιὰ.

Ὁ Θεὸς νάναί μαζί σας. Μὲ πολλὴν ἀγάπην

† Ὁ Ἀλεξανδρείας ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ

Ναῖρόμπι, 7 Μαρτίου 1994

Ἱερὰ Μητρόπολις Λεοντοπόλεως

Ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τῶν Θεοφανείων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως κ. Τίτος, εἰς τὴν ἔδραν αὐτοῦ Ἰσμαηλίαν, ἐλειτούργησεν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ Μητροπολιτικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, ἐτέλεσε τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ μετὰ τοῦ ἐκκλησιασματος, ἀδεία τῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν, μετέβη ἀπὸ τοῦ Ναοῦ εἰς τὸν Ἰσθμόν, ἐνθα ἠγίασε τὰ ὕδατα κατὰ τὴν ἐκपालαί παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦσαν τάξιν.

Ἐπινεύσει καὶ εὐλογία τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κ. Παρθενίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως κ. Τίτος, ἐπεσκέφθη τοὺς τρεῖς Ἑλληνας ναυτικούς οἱ ὅποιοι κρατοῦνται εἰς τὰς φυλακὰς Ζαχαζίκ. Ἐπὶ τέσσερα καὶ ἡμισυ ἔτη τὸ Πατριαρχεῖον, διὰ τοῦ Σεβ. Λεοντοπόλεως, δίνει τὴν παρουσίαν του. Παρηκολούθησε ὅλας τὰς δίκας καὶ παραστάσεις ποὺ ἐγένετο ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων Ἀρχῶν.

Ἐπὶ τῆ μνήμῃ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὁ Σεβ. Λεοντοπόλεως κ. Τίτος, ἐτέλεσεν ἐν τῷ ἐν Ζαχαζικίῳ φερωνύμῳ Ναῷ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τὴν θείαν λειτουργίαν. Προσῆλθον προσκυνηταὶ ἀπὸ Ἀλεξανδρείαν, Κάϊρον καὶ τὰ πέριξ χωρία καὶ ἐκοινώνησαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κοινωνικοῦ ὠμίλησεν σχετικῶς ὁ Σεβ. κ. Τίτος. Ἄμα τῷ πέρατι τῆς Θείας Μυσταγωγίας ὁ Σεβασμιώτατος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Καῖρω Πανεπιστημίου καὶ

πολυτίμου συνεργάτου τούτου κ. Ἰωάννου Ἀγιάνου, ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν τοὺς τρεῖς κρατουμένους Ἑλληνας ναυτικούς, εἰς τοὺς ὁποίους μετέφερε τὰς πατρικὰς εὐχὰς τοῦ Σεπτοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κ. Παρθενίου, μετὰ τῆς συστάσεως ὅπως ἐγκαρτεροῦν εἰς τὴν δοκιμασίαν των, ἀποδεχόμενοι τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Ἐν ἀγάπῃ τοὺς προσέφερον ἄφθονα δῶρα.

Ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Χαλαμπους τοῦ Θαυματουργοῦ, ὁ Σεβ. Λεοντοπόλεως, ἐνώπιον τοῦ μικροῦ ποιμνίου, ἐτέλεσεν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ Ἰσμαηλίας τὴν Θείαν Λειτουργίαν. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κοινωνικοῦ ὠμίλησεν πρὸς τὸ θεοσεβὲς ἐκκλησιασμα, καλέσας πάντας εἰς ἐνότητα καὶ ἀγάπην κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἑορτῆς.

Ὁ Σεβ. Λεοντοπόλεως, κ. Τίτος πρὸ τῆς ἐνάρεξως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, μετέβη εἰς Σουέζ, ἐλειτούργησε, προσῆλθον ἀρκετοὶ καὶ ἐκοινώνησαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Κοινωνικοῦ ὁ Σεβασμιώτατος ὠμίλησεν ἐπικαίρως περὶ τῆς μεγάλης ἀρετῆς τῆς νηστείας.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

* ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ. Τοποθεσίες, εἰσρήματα, γεγονότα.

Μία μνημειώδης ἔκδοσις τῆς Ἀπ. Διακονίας, ἀληθινὸς πανδέκτης πληροφοριῶν θρησκευτικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὅ,τι ἔχει σχέση με πρόσωπα, τόπους καὶ γεγονότα τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐξ ὁλοκληροῦ τυπωμένο σὲ χαρτὶ ἰλλουστρασιῶν καὶ τετραχρωμίας. Κατάλληλο γιὰ παιδιά, μαθητῆς, καθηγητῆς καὶ ἱστορικούς. (Σχῆμα 24X29 ἐκ., σελ. 200).

* Ἀρχμ. Εὐσεβίου (Βίττη), ΜΙΚΡΗ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ. Πρόκειται γιὰ μεταφορὰ στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα ἐκλεκτῶν φιλοκαλικῶν κεμένων κατ' ἐπιλογὴν, ποὺ σκοπὸ ἔχει τὴν ἀμεση ἐπαφὴ τοῦ νεοελλήνα ὀρθόδοξου πιστοῦ μετὰ τὴ σκέψη καὶ ἐμπειρία τῶν μεγάλων ἀσκητικῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας. (Σχῆμα 14X21 ἐκ., σελ. 304).

* Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, ΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΘΕΟ. Χριστιανικὴ ἀγωγή προσχολικῆς ἡλικίας. Βοήθημα γιὰ Γονεῖς καὶ Ἀναδόχους (Σειρὰ Α', 0-2 ἐτών).

Εἶναι τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ 4 χρήσιμα βοηθήματα ποὺ θὰ διευκολύνουν τοὺς Γονεῖς καὶ Ἀναδόχους στὴ σωστὴ χριστιανικὴ ἀγωγή τῶν βρεφῶν καὶ τῶν νηπίων (ἔως 5 ἐτών), κατάλληλο ἀκόμη καὶ γιὰ Βρεφοκόμους, Παιδοκόμους, Νηπιαγωγούς. (Σχῆμα 21X28 ἐκ., σελ. 84).

* Τοῦ ἰδίου, ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΟ. (Σειρὰ Β', 3-4 ἐτών).

Τὸ δεύτερο τῆς Σειρᾶς βοήθημα, γιὰ Γονεῖς, Ἀναδόχους καὶ Νηπιαγωγούς. Σὲ μέγα σχῆμα 21X28 ἐκ., μετὰ πολλὰς τετραχρωμίας καὶ σχέδια γιὰ νὰ χωματιστοῦν ἀπὸ τὰ νήπια. Σελ. 96.

Γράψατε Ἰασιῶν 1 - 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 722.8008.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 68/1994

Περὶ λειτουργίας τοῦ «Γραφείου Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως».

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 9 παράγρ. 4 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὴν ἀπὸ 1.3.1994 γνωμάτευσιν τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας.

3. Τὴν ἀπὸ 2.3.1994 ἀπόφασιν αὐτῆς,

Ψηφίζει

Τὸν ὑπ' ἀριθμ. 68/1994 Κανονισμόν αὐτῆς ἔχοντα οὕτω:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 68/1994

Περὶ λειτουργίας τοῦ «Γραφείου Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως».

Ἄρθρον 1

Παρὰ τῆ Ἱερᾷ Συνόδῳ συνιστᾶται «Γραφεῖον Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως», τελοῦν ὑπὸ ἑπταμελῆ Συντονιστικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου αὐτῆς.

Ἄρθρον 2

Ἡ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ διορίζεται ὑπὸ τῆς Δ. Ι. Σ. ἐπὶ τριετῆ θητεία. Ἡ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ προεδρεύεται ὑπὸ ἓν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτου καὶ μέλη αὐτῆς ὀρίζονται κληρικοὶ ἢ λαϊκοί, διαθέτοντες εἰδικὰς γνώσεις περὶ τὰ εὐρωπαϊκὰ θέματα.

Ἄρθρον 3

Ἡ ὑπευθυνότης τῆς λειτουργίας τοῦ Γραφείου καὶ ἡ ἐν γένει ὀργάνωσις αὐτοῦ ἀνατίθεται εἰς τὸν Γραμματέα τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς.

Γραμματεὺς διορίζεται γλωσσομαθῆς κληρικὸς ἢ λαϊκὸς πτυχιούχος Θεολογικῆς, μετεκπαιδευθεὶς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅστις καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τῆς Ἀρχιγραμματείας.

Ἄρθρον 4

Τὸ γενικὸν πλαίσιον τῶν σκοπῶν καὶ ἐπιδιώξεων τοῦ Γραφείου, ὡς οὗτοι ἔχουν καθορισθῆ ὑπὸ τῆς Δ.Ι.Σ., εἶναι:

α) Ἡ συνεργασία μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ πάσης ἄλλης ὁμοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς καὶ μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν τῶν κρατῶν - μελῶν τῆς Ε. Ε., πρὸς συντονισμόν τῶν δραστηριοτήτων των, ὡσάκις παρίσταται ἀνάγκη πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐπιτυχίας τῶν τεθειμένων στόχων.

β) Ἡ στενὴ ἐπικοινωνία μετὰ τὰ θεσμικὰ ὄργανα τῆς Ε. Ε. πρὸς ἀμοιβαίαν ἐνημέρωσιν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν ἐκατέρωθεν πληροφοριῶν ἐπὶ συζητούμενων θεμάτων κοινού ἐνδιαφέροντος τόσον ἐκκλησιαστικοῦ, ὅσον καὶ κοινωνικοῦ χαρακτῆρος.

γ) Ἡ συνεργασία μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου ἐπὶ θεμάτων μορφωτικῶν, πολιτιστικῶν καὶ κοινωνικῶν, ἢ συμμετοχῆ εἰς τὴν διαμόρφωσιν καὶ ἐφαρμογὴν ἀναλόγων κοινοτικῶν προγραμμάτων καὶ ὁ συντονισμὸς ἐφαρμογῆς των εἰς περιφερειακὸν ἐπίπεδον, διὰ μέσου τῶν Ἱ. Μητροπόλεων.

δ) Ὁ γενικὸς συντονισμὸς τῶν φορέων τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἐν γένει, καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν θρησκευτικῶν δραστηριοτήτων τῶν ἐν Ἑλλάδι ἰδιωτικῶν φορέων πρὸς ἀποτελεσματικὴν ὑποβολὴν τῶν ὑπευθύνων προτάσεων των πρὸς τὴν Ε. Ε.

Ἄρθρον 5

Αἱ ἀποφάσεις τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐγκρίσιν τῆς Δ.Ι.Σ. ἢ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου Αὐτῆς, ὅστις κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν αὐτῆς ἐνημερώνει σχετικῶς τὸ Σῶμα.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφασιζομένων διενεργεῖται ὑπὸ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἄρθρον 6

Ἡ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Γραφείου συνεδριάζει ἐπὶ τῆ βάσει Ἡμερησίας Διατάξεως μετὰ πρόσκλησιν τοῦ Σεβ. Προέδρου τουλάχιστον ἄπαξ τοῦ μηνός. Ἐκτακτοὶ συνεδρίαὶ δύνανται νὰ ὀρίζωνται παρὰ τοῦ Σεβ. Προέδρου εἴτε κατὰ τὴν κρίσιν του, εἴτε κατόπιν αἰτήματος τριῶν τουλάχιστον μελῶν. Αἱ προσκλήσεις διὰ τὰς τακτικὰς συνεδρίας ἀποστέλλονται πρὸς τὰ μέλη τουλάχιστον 3 ἡμέρας πρὸ τῆς συνεδρίας.

Τῶν συνεδριάσεων τηροῦνται Πρακτικὰ παρὰ

τοῦ Γραμματέως, τὰ ὅποια ἐπικυροῦνται κατὰ τὴν ἀμέσως προσεχῆ συνεδρίαν ἢ καὶ αὐθημερόν.

Τὸ Γραφεῖον τηρεῖ πρωτόκολλον ἀλληλογραφίας, ἀρχεῖον καὶ βιβλία διὰ τὰ Πρακτικά. Εἰς τὰ πρόσωπα τοῦ Γραφείου ἀνατίθεται ἡ ὑπεύθυνος τήρησις τῶν ὡς ἄνω βιβλίων ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 7

Ἡ Δ.Ι.Σ. τῆ προτάσει τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς δύναται νὰ προσλαμβάνῃ τὸ κατάλληλον προσωπικὸν πρὸς διεκπεραιώσιν τῶν ἐκάστοτε ἀναφωμένων ἀναγκῶν τοῦ Γραφείου.

Τὸ πάσης φύσεως προσωπικὸν ἐκτελεῖ ἄνευ ἀντιλογίας τὰς ἀνατιθεμένας αὐτῷ ἐκάστοτε ὑπηρεσίας μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ καὶ ἐν ἐπιγνώσει τῶν εὐρύτερων ὑποχρεώσεων του ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΥΡΟΥ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

α) Τὴν εὐθύνην τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν παντὶ τρόπῳ διαφύλαξιν καὶ χριστιανικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν νέων, καὶ δὴ τῶν μακρὰν τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν πατρίδος φοιτῶντων εἰς Ἀνωτέρας καὶ Ἀνωτάτας Σχολὰς τοῦ Κράτους.

β) Τὰς ἀνάγκας τοῦ πληρώματος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως Σύρου καὶ δὴ τῶν νέων σπουδαστῶν κατὰ τὴν εἰς Ἀθήνας μετάβασίν των δι' εὐρύτερας σπουδᾶς.

γ) Τὸ ἄρθρον 1 § 4 τοῦ Ν. 590/77 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

δ) Τὸ ἄρθρον 20 § 2 τοῦ Κανονισμοῦ 1/969 τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ὄργανισμοῦ Διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σωματίων καὶ Ὄργανων».

ε) Τὴν ἀπὸ 3-3-1994 ἐγκριτικὴν ἀπόφασιν τῆς Δ.Ι.Σ.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝ

Τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν Ἀχαρνῶν 303 (Κάτω Πατήσια) ἰδιόκτητον οἰκόπεδον τοῦ Ἱεροῦ Μετοχίου τῆς Ἱεράς ἡμῶν Μητροπόλεως, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὁσίας Ξένης, Κυκλαδικῆς Φοιτητικῆς Ἐστίας Ἀρρένων, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ΚΥΚΛΑΔΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΑΡΡΕΝΩΝ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΥΡΟΥ».

Ἡ διοίκησις, ὀργάνωσις καὶ λειτουργία τῆς Ἐστίας καθορισθῆσονται δι' εἰδικοῦ Κανονισμοῦ.

Ἐν Ἐρμούπολει τῆ 19ῃ Φεβρουαρίου 1994

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Σύρου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἄρθρον 8

Ὁ παρῶν Κανονισμὸς ἐγκρίνεται ὑπὸ τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ ἐφαρμόζεται ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Γραφείου, τροποποιεῖται δὲ ἀποφάσει τῆς Δ. Ι. Σ.

Ἄρθρον 9

Κάλυψις δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ προσδιοριστεῖ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 2.3.1994

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

«ΚΥΚΛΑΔΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΑΡΡΕΝΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΥΡΟΥ»

Ἄρθρον 1

Ἰδρύεται ἐν Ἀθήναις, ἐν τῷ ἰδιοκτήτῳ οἰκοπέδῳ τοῦ Ἱεροῦ Μετοχίου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως Σύρου, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὁσίας Ξένης (Ἀριθ. 5835/76/254/9-2-1977 Ἀποφάσεως τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), παρὰ τὴν ὁδὸν Ἀχαρνῶν, ἀριθμ. 303, Φοιτητικὴ Ἐστία Ἀρρένων, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΚΥΚΛΑΔΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΑΡΡΕΝΩΝ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΥΡΟΥ».

Ἄρθρον 2

Σκοποὶ τῆς Ἐστίας εἶναι:

α) Ἡ ἄσκησις πνευματικῆς καὶ ποιμαντικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς σπουδάζοντας εἰς Ἀθήνας Κυκλαδίτας νέους.

β) Ἡ περιφρούρησις καὶ διαφύλαξις τῶν ψυχῶν τῶν Κυκλαδιτῶν φοιτητῶν καὶ σπουδαστῶν ἐκ τῶν κινδύνων οἱ ὅποιοι ἐλλοχεύουν εἰς τὴν θορυβώδη καὶ πολυτάραχον πλέον πόλιν τῶν Ἀθηνῶν.

γ) Ἡ παροχὴ βοηθείας καὶ προστασίας, εἰς τοὺς ἐκ τῶν Κυκλαδιτῶν νέων ἀπόρους καὶ οικονομικῶς ἀδυνάτους, διὰ τὴν συνέχισιν εὐρύτερων σπουδῶν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν πνευματικῶν των δυνατοτήτων.

Ἄρθρον 3

Ὄργάνωσις - Διοικήσις.

α) Ἡ Ἐστία διοικεῖται ὑπὸ πενταμελοῦς Ἐπιτρο-

πής υπό την εποπτεία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σύρου.

β) Πρόεδρος είναι ο εκάστοτε Μητροπολίτης Σύρου. Τα λοιπά τέσσερα Μέλη (άνδρες ή και γυναίκες), διορίζονται υπ' αυτού διά τριετή θητεία.

γ) Το αξίωμα των Μελών είναι τιμητικόν και άμισθον.

δ) Είς την κρίσιν του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου έναπόκειται ή αντικατάστασις Μέλους ή Μελών των του Συμβουλίου πρό τής λήξεως τής θητείας, ή και επαναδιορισμού τινος ή ολοκλήρου του Συμβουλίου μετά την έκπνοήν τής τριετίας.

ε) Το Διοικητικόν Συμβούλιον συγκροτούμενον εις σώμα εκλέγει εν συνεδρία 'Αντιπρόεδρον, Γεν. Γραμματέα και Ταμίαν.

Άρθρον 4

Το Διοικητικόν Συμβούλιον έχει τας κατωτέρω αρμοδιότητας:

α) 'Αποφασίζει διά τόν διορισμόν του άπαραίτητου προσωπικού διά την εύρυθμον και άριστην λειτουργία τής 'Εστίας.

β) Φροντίζει διά την καλύτεραν επίλυσιν των άναφυομένων εκάστοτε θεμάτων, τα όποια άφορούν εις την επιτυχία του επιδιωκομένου σκοπού.

γ) Μεριμνά διά την εξεύρεσιν οικονομικών πόρων.

δ) 'Ελέγχει την διαχείρισιν και ψηφίζει τόν προϋπολογισμόν και άπολογισμόν.

ε) Καταρτίζει κατ' έτος και εις την άρχην τής σχολικής περιόδου, τόν ήμερήσιον πρόγραμμα λειτουργίας τής 'Εστίας.

στ) Συνέρχεται τακτικώς ανά δίμηνον ή όσάκις παραστή ανάγκη εκτάκτως, μετά από πρόσκλησιν του Σεβασμιωτάτου Προέδρου.

Άρθρον 5

Το Συμβούλιον εύρίσκειται εν άπαρτία όταν παρίστανται τρία τουλάχιστον Μέλη αυτού. Αί άποφάσεις του λαμβάνονται κατά πλειονοψηφία των παρόντων μελών, εν ίσοψηφία ύπερισχυούσης τής ψήφου του Προέδρου.

Άρθρον 6

Δικαιώματα και ύποχρεώσεις των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

1. Ο Πρόεδρος έχει την εύθύνην κάθε εκδηλώσεως τής 'Εστίας και συντονίζει τα Μέλη διά την ύλοποίησιν των σκοπών του.

2. Εκπροσωπεί την 'Εστίαν ενώπιον πάσης 'Αρχής και εις όλας τας σχέσεις της με άλλα ιδρύματα, οργανισμούς και ιδιώτας.

3. Λαμβάνει γνώσιν όλων των εισερχομένων και

εξερχομένων έγγραφων και συνυπογράφει με τόν Ταμίαν τα έγγραφα οικονομικής φύσεως και με τόν Γεν. Γραμματέα την άλληλογραφία.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

'Αναπληροί τόν Πρόεδρον, κωλυόμενον, και ενεργεί μετά από έγγραφην εξουσιοδότησιν ή έντολήν του Προέδρου.

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Συντάσσει και συνυπογράφει μετά του Προέδρου όλα τα έγγραφα, είναι υπεύθυνος τής άλληλογραφίας και ενημερώνει τόν Πρόεδρον δι' αυτήν, φυλάσσει την σφραγίδα του 'Ιδρύματος και μεριμνά διά την εύρυθμον λειτουργία τής γραμματείας.

Ο ΤΑΜΙΑΣ

Εύθύνεται διά την τήρησιν των διαχειριστικών βιβλίων, των φακέλλων, άποδείξεων και ένταλμάτων, την φύλαξιν των χρημάτων και συνυπογράφει μετά του Προέδρου τα έγγραφα οικονομικής διαχειρίσεως.

Το τυχόν χρηματικόν πλεόνασμα τής διαχειρίσεως κατατίθεται εις ειδικόν λογαριασμόν εις ύποκατάστημα τής ΕΤΕ, ή οίασδήποτε άλλης νομίμως συσταθείσης και άναγνωρισμένης Τραπέζης.

Άρθρον 7

Το Διοικητικόν Συμβούλιον διαχειρίζεται την περιουσία του 'Ιδρύματος και τηρεί τα κεκανονισμένα βιβλία, ήτοι:

1. Βιβλίον Πρωτοκόλλου.
2. Βιβλίον 'Αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.
3. Βιβλίον 'Εσόδων και 'Εξόδων.
4. Στέλεχος διπλοτύπων άποδείξεων εισπράξεων.
5. Στέλεχος διπλοτύπων άποδείξεων πληρωμών.
6. Βιβλίον Σπυδαστών.
7. Ημερολόγιον.

Άρθρον 8

Διευθυντής

Ο Διευθυντής τής 'Εστίας επιλέγεται υπό του Μητροπολίτου. Δύναται να είναι κληρικός ή λαϊκός ή Καθηγητής Πανεπιστημίου εκ των διακρινομένων εις την κατηχητικήν και ποιμαντικήν εμπειρία, ως και εις εκ των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Συμμετέχει εις τας συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, άνευ ψήφου (έκτός εάν προέρχεται εκ των Μελών αυτού) και έχει την εύθύνην τής εφαρμογής του υπό του Διοικητικού Συμβουλίου καταρτιζομένου ήμερησίου προγράμματος λειτουργίας τής 'Εστίας.

Άρθρον 9

Περιουσία και πόροι του 'Ιδρύματος είναι:

α) Ἐπιχορήγησις ἐκ τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρύματος Εὐαγγελιστρίας Τήνου.

β) Πάσαι αἱ ὑπὸ τοῦ Κράτους χορηγίαι ὑπὲρ τῆς Ἑστίας.

γ) Οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου.

δ) Ἐπιχορήγησις ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ὁσίας Ξένης.

ε) Προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ ἰδιωτῶν.

ς) Αἱ εἰσφοραὶ Δήμων καὶ Κοινοτήτων ἢ ἄλλων ὀργανισμῶν τῆς Μητροπολιτικῆς ἡμῶν Περιφερείας.

ζ) Εἰσφοραὶ Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐγγραφόμεναι ὑπὸ τῶν οἰκείων Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων κατ' ἔτος καὶ ἐγκρινόμεναι ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

η) Κληρονομίαι, κληροδοσίαι, δωρεαὶ ὑπὲρ τοῦ Ἱδρύματος.

θ) Μηνιαία εἰσφορὰ τῶν τροφίμων, ὀριζομένη δι' ἕκαστον ἔτος ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 10

Δεκτοὶ εἰς τὴν Ἑστίαν γίνονται νέοι, ἄρρηνες, προερχόμενοι ἐκ τῶν νήσων τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφερείας τῆς Ἐπαρχίας Σύρου, φοιτηταὶ ἢ Σπουδασταὶ, διακρινόμενοι διὰ τὸ ἦθος των, κατόπιν αἰτήσεώς των, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς σχολικῆς περιόδου, ἐπὶ τῇ προσκομίσει βεβαιώσεως τοῦ οἰκείου ἐφημερίου καὶ πιστοποιητικοῦ ὑγείας.

Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑστία ἔχει τὴν δυνατότητα, δύναται νὰ φιλοξενήσῃ καὶ νέους προερχομένους καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐτέρων δύο Κυκλαδικῶν Ἐπαρχιῶν, Παροναξίας καὶ Θήρας, τηρουμένων τῶν ὡς ἄνω προϋποθέσεων.

Ἐπὶ τούτοις, μετ' ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, εἶναι δυνατόν νὰ γίνονται δεκτοὶ καὶ φοιτηταὶ ἢ σπουδασταὶ καὶ ἐξ ἄλλων περιοχῶν τῆς ἡμεδαπῆς ἢ ἀλλοδαπῆς, ἐφ' ὅσον ἔχουν συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου καὶ πιστοποιητικὸν ὑγείας.

Ἄρθρον 11

Οἱ τρόφιμοι τῆς Ἑστίας ὑποχρεοῦνται νὰ σέβωνται τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὴν Ἑστίαν καὶ νὰ πειθαρχοῦν εἰς τὸ ἡμερήσιον πρόγραμμα.

Νὰ συμμετέχουν εἰς τὰς λειτουργικὰς, λατρευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἱδρύματος.

Νὰ ἀποδίδουν εἰς τὴν Σχολὴν τὴν ὁποίαν φοιτοῦν, διακρινόμενοι διὰ τὴν πρόδοόν των.

Νὰ τηροῦν καθαριότητα εἰς τοὺς κοιτῶνας καὶ τοὺς κοινοχρήστους χώρους.

Νὰ τηροῦν αὐστηρῶς τὸ ὠράριον εἰσόδου - ἐξόδου, μελέτης καὶ ψυχαγωγίας.

Τρόφιμος ἀρνούμενος τὰς ὡς ἄνω ὑποχρεώσεις του καὶ ὑστερῶν εἰς τὴν μάθησιν, ἀποπέμπεται ἢ δὲν ἐπανεγγράφεται εἰς τὴν Ἑστίαν.

Ἄρθρον 12

Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑστία δὲν θὰ λειτουργῇ διὰ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἐδημιουργήθη, ἡ περιουσία της θὰ περιέρχεται εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Σύρου.

Ἄρθρον 13

Ἡ Ἑστία ἔχει ἰδίαν σφραγίδα κυκλοτερῆ, ἡ ὁποία εἰς τὸ μέσον φέρει δικέφαλον ἀετὸν, πέριξ δὲ τὰς λέξεις «ΚΥΚΛΑΔΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΑΡΡΕΝΩΝ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΥΡΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ».

Ἄρθρον 14

Δι' ὅ,τι μὴ προβλεπόμενον διὰ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ, ὡς καὶ διὰ πάσαν τροποποίησιν αὐτοῦ, ἀποφασίζει τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον εἰς συνεδρίαν εἰς τὴν ὁποίαν παρίσταται ἀπαραιτήτως ὁ Μητροπολίτης Πρόεδρος.

Ἄρθρον 15

Ὁ Κανονισμὸς ἰσχύει ἀπὸ τῆς ἐγκρίσεώς του ὑπὸ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς δημοσιεύσεως του εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 16

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Ἐρμουπόλει τῇ 19ῃ Φεβρουαρίου 1994

Ὁ Μητροπολίτης

† ὁ Σύρου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἰδρυση καὶ λειτουργία στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Ἀλεξανδρουπόλεως Κέντρον Νεότητος μετὴν ἐπωνυμία «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΝΕΑΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ» καὶ Κανονισμὸς λειτουργίας του.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει:

1. Τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτῆ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν ἰδιαίτερη μέριμνα, ἀγάπη καὶ φροντίδα περὶ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων (Ματθ. ΙΘ' 14, Α' Τιμ. Δ' 12).

2. Τὴν εὐθύνη τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν ἱερέων γιὰ τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ τὴν προστασία τῶν νέων ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κινδύνους τῆς σύγχρονης κοινωνίας, μὲ μέσα τὴν εὐαγγελικὴ ἀλήθεια καὶ τὰ πρότυπα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, καθὼς καὶ τὴν ἐξασφάλιση σ' αὐτοὺς καλῆς καὶ ἀγνῆς ψυχαγωγίας.

3. Τὰ ἄρθρα 1 § 4, 29 καὶ 67 τοῦ Νόμου 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

4. Τὸ ἄρθρο 20 § 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1/1969 Κανονισμοῦ τῆς Δ. Ι. Σ. «περὶ ὀργανισμοῦ διοικήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν σωμάτων καὶ ὀργάνων»,

5. Τὴν ἀπὸ 3.3.1994 ἐγκριτικὴν Ἀπόφασιν τῆς Δ.Ι.Σ.,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Α. Τὴν ἴδρυση καὶ λειτουργία στὴν πόλη τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως ὑπηρεσίας Κέντρου Νεότητος μὲ τὴν ἐπωνυμία «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΝΕΑΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ» μὲ σκοπὸ τὴν καλλιέργεια τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ζωῆς σὲ παιδιὰ καὶ νέους, τὴν παροχὴ ψυχαγωγίας, τὴν διοργάνωση ἐκδρομῶν, τὴν ἐκδὴλωση συμπαραστάσεως γιὰ προσωπικὰ προβλήματα τῶν νέων, τὴν διοργάνωση ἐκπαιδευτικῶν μαθημάτων καὶ ὁμιλιῶν, τὴν διδασκαλία τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ ἄλλες ἐκδηλώσεις. Τὸ Κέντρο θὰ στεγάζεται σὲ ἰδιόκτητο καὶ νεότευκτο εἰδικὰ κατασκευασμένο κτίριο παραπλεύρως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Β. Τὴν σύσταση Κανονισμοῦ ποῦ ρυθμίζει τὴν διοίκηση, τὴν διαχείριση καὶ τὴν ἐν γένει λειτουργία τοῦ Κέντρου.

Γ. Ἡ παρούσα Πράξη καὶ ὁ Κανονισμὸς νὰ δημοσιευθοῦν στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ στὸ ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ὁ Κανονισμὸς ἔχει ὡς ἀκολούθως:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Ἄρθρο 1

Συνιστάται στὴν Ἀλεξανδρούπολη ἐκκλησιαστικὴ ὑπηρεσία μὲ τὴν ἐπωνυμία «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΝΕΑΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ», ἡ ὁποία θὰ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως.

Ἄρθρο 2

Ἐδρα τῆς ὑπηρεσίας εἶναι ἡ Ἀλεξανδρούπολη. Ἡ ὑπηρεσία αὐτὴ στεγάζεται σὲ ἰδιόκτητο κτίριο εἰδικὰ κατασκευασμένο, παραπλεύρως τοῦ Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μαυροκορδάτου 3Α. Ἐντὸς τοῦ κτηρίου διοργανώνεται καὶ ἐπιτελεῖται ἡ δραστηριότης τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Νεανικοῦ Κέντρου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου.

Ἄρθρο 3

Σκοπὸς τῆς ὑπηρεσίας εἶναι ἡ μέσω τοῦ Κέντρου αὐτῆς καλλιέργεια τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ζωῆς σὲ παιδιὰ, νέους καὶ νέες, ἡ διοργάνωση ἐκπαιδευτικῶν μαθημάτων, διαλέξεων, ὁμιλιῶν, θεατρικῶν παραστάσεων, συναυλιῶν, σεμιναρίων, χορωδιῶν, ἐκδρομῶν, σχολῆς παραδοσιακῶν χορῶν, καθὼς καὶ φροντιστηρίου ἐκκλησιαστικῆς βυζαντινῆς μουσικῆς.

Ἄρθρο 4

Τὸ κατὰ τὰ ἄρθρα 1 καὶ 3 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ Κέντρο διοικεῖται ἀπὸ πενταμελῆ διοικητικὴ καὶ διαχειριστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸν ἐκάστοτε ἱερέα ἐφημέριο, ὑπεύθυνο τοῦ τομέα νεότητος τῆς ἐνορίας, ὡς πρόεδρος, καὶ ἀπὸ τέσσερα μέλη, ἄνδρες ἢ γυναῖκες τῆς ἐνορίας, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓνα μέλος θὰ εἶναι καὶ ἐπίτροπος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ἄρθρο 5

Ὁ πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς διοικητικῆς καὶ διαχειριστικῆς Ἐπιτροπῆς διορίζονται ἀπὸ τὸν ἐκάστοτε Μητροπολίτη Ἀλεξανδρουπόλεως, ἡ θητεία τους εἶναι τριετής, δυναμένη νὰ ἀνανεωθῇ γιὰ μία ἐπὶ πλέον τριετία καὶ τὸ ἀξίωμά τους εἶναι τιμητικὸ καὶ ἄμισθο. Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς δύναται νὰ προτείνῃ στὸ Μητροπολίτη ὁ ὑπ' αὐτοῦ διορισθεὶς ὡς πρόεδρος ἱερεὺς ἐφημέριος. Ἐκάστη συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς συγκαλεῖται ὑπὸ τοῦ προέδρου ἢ ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου, εἰδικῶς ἐξουσιοδοτημένου ὑπὸ τοῦ προέδρου, θεωρεῖται δὲ σὲ ἀπαρτία ἐφ' ὅσον εἶναι παρόντα τρία τουλάχιστον μέλη.

Ἄρθρο 6

Ὁ πρόεδρος ἐκπροσωπεῖ τὴν Ὑπηρεσία ἐνώπιον κάθε ἀρχῆς. Κατὰ τὴν πρώτη συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς ὀρίζονται ὁ ἀντιπρόεδρος, ὁ γραμματεὺς καὶ ὁ ταμίας. Ἡ Ὑπηρεσία ἔχει ξεχωριστὴ σφραγίδα, κυκλικοῦ σχήματος, στὴν περιφέρεια τῆς ὁποίας ἀναγράφονται σὲ δύο κύκλους οἱ λέξεις: «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΝΕΑΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΓΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ» καὶ στὸ κέντρο παράσταση μὲ τὴν μορφή τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου.

Ἄρθρο 7

Ἡ Ὑπηρεσία ἔχει ξεχωριστὴ διαχείριση, διατηρεῖ λογιστικὰ βιβλία ἐσόδων καὶ ἐξόδων, διπλότυπα εἰσπράξεων, βιβλίον Πρωτοκόλλου καὶ βιβλίον Πρακτικῶν συνεδριάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς. Τὸν προϋπολογισμὸ καὶ τὸν ἀπολογισμὸ συντάσσει ἡ Ἐπιτροπὴ. Τὰ ἀνωτέρω βιβλία θεωροῦνται καὶ ἐλέγχονται ὑπὸ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως. Ὅλη ἡ κινητὴ καὶ ἀκίνητη περιουσία τῆς Ὑπηρεσίας ἀνήκει στὸν Ἱερό Ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου ὡς Ν.Π.Δ.Δ.

Ἄρθρο 8

Πόροι τῆς Ὑπηρεσίας εἶναι: α) ἔσοδα ἀπὸ ἐρά-

νους και λαχειοφόρους αγορές, β) από τον τακτικό προϋπολογισμό του 'Ιερού Ναού, γ) από διάφορες δωρεές και εισφορές ιδιωτών, δ) από έπιχορήγηση από το Κράτος και τον Δήμο. Οί πόροι διατίθενται: α) για τις ανάγκες λειτουργίας του κτιρίου (θέρμανση, φωτισμός, τηλεφωνικά τέλη, καθαριότητα), β) για την συντήρηση του κτιρίου γενικώς και γ) για την αγορά βιβλίων, την κατασκευή επίπλων, προμήθεια σκευών κ.λπ.

Άρθρο 9

Για τις ανάγκες της υπηρεσίας συνιστώνται οί έξι θέσεις: Μία (1) θέση έπιμελητή. Μία (1) θέση βιβλιοθηκαρίου και μία (1) θέση καθαριστριάς. Η πλήρωση των θέσεων γίνεται με απόφαση της Δ/κής και Διαχ/κής 'Επιτροπής, έφ' όσον υπάρχουν δυνατότητες από τον προϋπολογισμό της 'Υπηρεσίας και συμφώνως προς τις διατάξεις περι προσηλψεως υπαλλήλων. Γίνεται δεκτή ή έθελοντική προσφορά υπηρεσιών από ένοριτες.

Άρθρο 10

Σε αίθουσα του 'Εκκλησιαστικού Νεανικού Κέντρου δημιουργείται Βιβλιοθήκη με τους υπάρχοντες τόμους βιβλίων καθώς και αναγνωστήριο για την έξυπνέτηση μαθητών, σπουδαστών, φοιτητών και

ένοριτών. Η Βιβλιοθήκη δέχεται δωρεές βιβλίων, από νομικά και φυσικά πρόσωπα.

Άρθρο 11

Για τον έθισμό των νέων σε πράξεις κοινωνικής προσφοράς της 'Εκκλησίας, ή 'Υπηρεσία, σε συνεργασία με το Φιλόπτωχο Ταμείο του 'Ιερού Ναού, δύναται να διοργανώνει έκδηλώσεις αγάπης και άλληλεγγύης, όπως είναι οί έπισκέψεις σε άσθενείς, σε ιδρύματα, καθώς και ή προσφορά βοήθειας με δώρα, τρόφιμα ή και συσσίτια.

Άρθρο 12

Η ισχύς αυτού του Κανονισμού αρχίζει από την δημοσίευσή του στην έφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Άρθρο 13

Κάλυψις δαπάνης

Από τας διατάξεις του Κανονισμού αυτού προκαλείται δαπάνη εις βάρος του προϋπολογισμού του νομικού προσώπου της 'Ιεράς Μητροπόλεως 'Αλεξανδρουπόλεως, το ύψος της οποίας δεν μπορεί να προσδιοριστεί.

'Αλεξανδρούπολη, 24 Φεβρουαρίου 1994

Ο Μητροπολίτης

† Ο 'Αλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΣΚΥΡΟΥ

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΣΚΥΡΟΥ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΑΠΟΦΑΣΙΣ 625η

Λαβών υπ' όψει:

α) Το άρθ. 29 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος (ΦΕΚ 146 τ. Α').

β) Το άρθ. 20 του υπ' αριθ. 1/1969 Κανονισμού της 'Ιεράς Συνόδου της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος «Περί 'Οργανισμού Διοικήσεως των 'Εκκλησιαστικών Σωμάτων και 'Οργάνων» (ΦΕΚ 185 τ. Α').

γ) Την από 2-4-1987 ιδιόχειρον Διαθήκην της Μαρίας Κακάτσιου όπως συνεπληρώθη δια της από 27-4-1987 όμοίας ιδιοχείρου Διαθήκης αυτής, κηρυχθείσης κυρίας δια της υπ' αρ. 510/1987 'Αποφάσεως του Πρωτοδικείου 'Αθηνών.

δ) Την υπ' αριθ. 38/1987 Πράξιν του Μητροπολιτικού Συμβουλίου της 'Ιεράς Μητροπόλεως Καρυστίας περι αποδοχής της κληρονομίας,

ε) Την υπ' αριθ. 17227/1988 Συμβολαιογραφικήν Δήλωσιν 'Αποδοχής Κληρονομίας,

στ) Την από 3-3-1994 έγκριτικήν 'Απόφασιν της Δ. Ι. Συνόδου,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝ

Εις έκπληρωσιν της έντολής της διαθέτιδος ή

οποία εκφράζεται δια της Διαθήκης αυτής ως ή τελευταία της έπιθυμία, συμφώνως προς την έντολήν της αγάπης, συνιστώμεν 'Ιδρυμα υπό την έπωνυμίαν «ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΚΑΤΣΙΟΥ» και καθορίζομεν τον σκοπόν και τον Κανονισμόν λειτουργίας αυτού ως κάτωθι:

Άρθρον 1

'Επωνυμία - 'Εδρα - Σφραγίδα

Το συνιστώμενον δια του κληροδοτήματος 'Ιδρυμα φέρει την έπωνυμίαν «ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΚΑΤΣΙΟΥ» και έχει έδραν την Κύμην. Φέρει σφραγίδα στρογγυλήν εις την περιφέρεια της οποίας αναφέρεται ή έπωνυμία του 'Ιδρύματος και εις το μέσον το έτος συστάσεως, ήτοι το 1994.

Άρθρον 2

Νομική υπόστασις

Ός προς την νομικήν του υπόστασιν το 'Ιδρυμα είναι Νομικόν Πρόσωπον 'Ιδιωτικού Δικαίου (Ν. Π. Ι. Δ.) έποπτευόμενον υπό της 'Ιεράς Μητροπόλεως Καρυστίας μη κερδοσκοπικόν αλλά καθαρώς φιλανθρωπικού χαρακτήρος.

Άρθρον 3

Διοίκησις

Το 'Ιδρυμα διοικείται υπό τριμελοῦς Συμβουλίου αποτελουμένου εκ του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρυστίας ως Προέδρου και δύο μελών, τα ό-

ποῖα διορίζονται διὰ Πράξεως αὐτοῦ ἐπὶ μίαν τριετίαν, τῆς θητείας δυναμένης νὰ ἀνανεωθῇ. Τὰ διοριζόμενα καὶ ἀποδεχόμενα τὸν διορισμὸν μέλη εἶναι ἀμισθα καὶ διακρίνονται διὰ τὸ ἦθος, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὸ πνεῦμα συνεργασίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Χρῆθ Γραμματέως ἐκτελεῖ ὑπάλληλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

Ἄρθρον 4

Σκοπὸς

Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ παροχὴ οικονομικῆς ἐνισχύσεως καὶ ἀνάληψις χορηγίας εἰς πρόσωπα καὶ Ἰδρύματα ὡς κάτωθι:

1. Βοηθήματα ἐφ' ἅπαξ εἰς:

α) πτωχοὺς καὶ ἀπόρους καὶ προικοδοτῆσι κοριτσιῶν 18-30 ἐτῶν,

β) πολυτέκνους,

γ) ἀσθενεῖς διὰ νοσηλεία καὶ θεραπεία ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος, καὶ εἰς άτομα μὲ ἐιδικὴς ἀνάγκης,

δ) πληγέντας ἀπὸ σεισμούς, πυρκαγιῆς, νεροποντῆς κ.λπ., ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Μητροπολιτικῆς περιφερείας.

2. Ἐπιχορηγήσεις εἰς:

ε) Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα, Ἱεροῦς Ναοῦς, Σχολεῖα κ.λπ.

ς) Πνευματικὰ Κέντρα νομίμως συσταθέντα καὶ ὑφιστάμενα.

ζ) Διοργάνωσις πνευματικῶν ἐκδηλώσεων (διαλέξεων, συναυλιῶν, ἐκθέσεων, συνεδρίων, κ.λπ.)

η) Ἐκδόσεις βιβλίων, περιοδικῶν κ.λπ.

θ) Σωματεῖα καὶ κλιμάκια Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

ι) Μαθητὰς, σπουδαστὰς καὶ φοιτητὰς (ὑποτροφίες).

Ἄρθρον 5

Τρόπος λειτουργίας

Τὰ ἀτομικὰ βοηθήματα θὰ δίδονται ἀφοῦ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ ἠθικὴ κατάστασις, τὸ μέγεθος τῆς ἀνάγκης τὸ ἐπέιγον τοῦ πράγματος καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰτούντων.

Τὰ ἑκτακτα περιστατικὰ τῆς παρ. γ' καὶ δ' τοῦ ὡς ἄνω ἄρθ. 4, θὰ ἐπιχορηγοῦνται ἀναλόγως τῶν ζημιῶν.

Οἱ ὑποτροφίες, οἱ προικοδοτήσεις θὰ προκηρύσσονται κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ. Σ. πού θὰ περιλαμβάνη ἀριθμὸν προσώπων, ποσὸν χρηματικόν, διάρκειαν ὑποτροφίας καὶ προϋποθέσεις καὶ ὁρὸς ὑποβολῆς σχετικῶν αἰτήσεων.

Ἡ ἐπιχορήγησις ἄλλων Ἰδρυμάτων καὶ ἡ ἀνάληψις χορηγίας πνευματικῶν ἐκδηλώσεων τῶν παρ. ε' - θ' θὰ ἀποφασίζονται ὑπὸ τοῦ Δ. Σ. μὲ βάση τὰ ἔσοδα καὶ τὴν προτεραιότητα τῆς βοηθείας τῶν περιπτώσεων τῶν παρ. α' - δ' τοῦ ὡς ἄνω ἄρθρου.

Ἄρθρον 6

Πόροι

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

α) Τὰ ἔσοδα ἐκ τῆς ἐκποιήσεως τῶν περιουσια-

κῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα καταλείπονται διὰ τῆς Διαθήκης.

β) Τόκοι καὶ ἐνοίκια ἐκ τῶν χρημάτων καὶ ἀκινήτων τὰ ὁποῖα θὰ προέλθουν ἀπὸ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ Κληροδοτήματος.

γ) Δωρεαὶ καὶ κληροδοσίαι.

δ) Ἐπιχορηγήσεις κ.λπ.

Ἄρθρον 7

Γενικαὶ Διατάξεις

Τὸ Δ. Σ. τοῦ Ἰδρύματος

1. Διατηρεῖ βιβλία: Πρωτοκόλλου ἀλληλογραφίας, Πράξεων Δ. Σ., Ταμείου καὶ Γραμματικῶν Εἰσπράξεων καὶ Ἐνταλμάτων Πληρωμῶν, θεωρημένων ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

2. Συντάσσει κατ' ἔτος τὸν μὲν Νοέμβριον τὸν Προϋπολογισμὸν τὸν δὲ Ἰανουάριον τὸν Ἀπολογισμὸν καὶ ὑποβάλλει αὐτοὺς πρὸς ἐγκρίσιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον.

3. Διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν ἐνοικίων ἐκ τῶν ἐκτὸς τῆς Κύμης εὐρισκομένων ἀκινήτων διορίζεται ἀντιπρόσωπος ἐθελοντῆς - δωρεὰν ἢ ἐπὶ ποσοστοῖς. Τὰ χρήματα κατατίθενται εἰς τὴν Τράπεζαν. Διὰ τὴν μεγαλύτεραν ἀπόδοσιν δύνανται νὰ ἐπενδύωνται εἰς σχετικὸς τίτλους. Ἡ διακίνησις τῶν χρημάτων γίνεται ἀπὸ ἐξουσιοδοτημένον ἀπὸ τὸ Δ. Σ. πρόσωπον.

4. Τὸ Ἰδρυμα ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τυγχάνει ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρόπολιν καὶ τὴν διαχείρισιν ἐνεργεῖ τὸ Δ. Σ. Ὡς πρὸς τὴν κυριότητα τῶν περιουσιακῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὸ Συμβόλαιον 17227/88 ἀποδοχῆς Κληρονομίας ἢ Ἱερὰ Μητρόπολις Καρυστίας διατηρεῖ τὴν κυριότητα τὴν ὁποίαν ἔχει ὡς δικαίωμα ἐκ τῆς Διαθήκης.

5. Τροποποιήσις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δύναται νὰ γίνῃ μὲ ἀπόφασιν τοῦ Δ. Σ. καὶ μὲ σύμφωνον γνώμην τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

6. Κατ' ἔτος καὶ μὲ τὴν φροντίδα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως θὰ τελῆται Ἱερὸν Μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῆς διαθέτιδος Μαρίας καὶ τῶν γονέων αὐτῆς Ἀριστείδου καὶ Ἀναστασίας. Ἡ ἱερότητα τῆς Διαθήκης καὶ τοῦ σκοποῦ ἐπιβάλλουν τὴν τιμίαν διαχείρισιν ἐκ μέρους τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως καὶ τοῦ Δ. Σ., ὡς καὶ τὴν ἀνάμνησιν μετ' εὐχαριστίας καὶ εὐχῆς τῶν εὐεργετουμένων ἐκ τοῦ Κληροδοτήματος.

7. Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης Ἀποφάσεως ἀρχεταὶ ἀπὸ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 8

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Καρυστίας καὶ Σκύρου, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ προσδιορισθεῖ.

Ἐν Κύμῃ τῇ 1ῃ Φεβρουαρίου 1994

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τοῦ Νόμου 673/1977 (ἄρθρ. 1 παράγρ. 1 ἐδ. β' καὶ 3), β) τοῦ ἄρθρου 25 τοῦ Νόμου 817/1978, καὶ γ) τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος 582/2-7/11.7.1980 «Περὶ κατανομῆς θέσεων Ἱεροκηρύκων εἰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», καλούμεν τοὺς βουλομένους ἀγάμους κληρικούς τῶν δύο πρώτων βαθμῶν τῆς Ἱερωσύνης ἔχοντας Δίπλωμα Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τὰ ἄλλα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς Προκηρύξεως ταύτης εἰς τὸ Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἰτήσιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν διὰ τὴν κάλυψιν τῆς 1ης κενῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων.

Ἐν Κερκύρα τῇ 30ῇ Μαρτίου 1994

† Ὁ Κερκύρας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς καὶ τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγ. Ἀθανασίου Γαλατσάδων Ἰστιαίας, 2) Ἀγ. Παντελεήμονος Καμματριᾶδων Ἰστιαίας, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Γερακίου Ἰστιαίας, 4) Ἀγ. Ἰωάννου Πολυλόφου, 5) Ἀγ. Ζώνης Ἀμελάντων, 6) Ἀγ. Ἀθανασίου Δαφνούσης, 7) Κοιμ. Θεοτόκου Παπάδων, 8) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Ψαχνῶν, 9) Ἀγ. Ἰωάννου Κοτσικιάς, 10) Ἀγ. Τριάδος Σίμας, 11) Ζωοδ. Πηγῆς Τσοῦκας, 12) Κοιμ. Θεοτόκου Σκοπέλου καὶ 13) Ἀγ. Βαρβάρας Χαλκίδος

ὡς καὶ διακόνων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίων Ταξιαρχῶν Χαλκίδος, 2) Κοιμ. Θεοτόκου Βασιλικῆς Χαλκίδος, 3) Ἀγ. Ἀναργύρων Λ. Αἰδηψοῦ, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 30ῇ Μαρτίου 1994

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν Διάκονο Ἀγάπιο Ἀϊτσιῖδη, κατὰ κόσμον Χαρίτωνα, τοῦ Βασιλείου, Κληρικὸ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου (νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Σοῦ κοινοποιούμε τὴν 1/1994 ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου, δίκως τὸ κατηγορητήριο καὶ τὸ αἰτιολογικὸ μέρος, προκειμένου νὰ λάβεις γνῶσιν καὶ νὰ ἀσκήσεις τὰ προβλεπόμενα ἀπὸ τὸ Νόμο 5383/

1932 «Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» ἐνδικοῦ μέσα.

Γουμενίσσα, 4 Ἀπριλίου 1994

Ὁ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ὁ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

† Ἀρχιμ. Βησσαρίων Βάσσου

ΑΠΟΦΑΣΗ 1/1994

Τὸ Ἐπισκοπικὸ Δικαστήριον τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου, ἀποτελούμενο ἀπὸ τὸν Πρόεδρό του Σεβ. Μητροπολίτη Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου κ. Δημήτριο καὶ τὰ τακτικὰ Μέλη του Ἀρχιμ. Δωρόθεο Πάπαρη καὶ Πρωτοπρ. Κωνσταντῖνο Καρακασίδη, συνήλθε σὲ συνεδρία τὴν 1ῃ Ἀπριλίου 1994, ἡμέρα Παρασκευῆ, καὶ ὥρα 11.00' π.μ. στὸ Ἐπισκοπεῖο, παρόντος καὶ τοῦ Γραμματέως Ἀρχιμ. Βησσαρίωνος Βάσσου, γιὰ νὰ κρίνει καὶ νὰ δικάσει τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Διακόνου Ἀγαπίου Ἀϊτσιῖδη, κληρικοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου καὶ ἀδελφοῦ τῆς Ἱεράς Μονῆς Παναγίας Γουμενίσσης, ποῦ κατηγορεῖται: α) ..., β) ..., καὶ γ) ... καὶ συγκεκριμένα ὅτι: ...

Δίκασε ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου, ὁ ὁποῖος κλήθηκε νόμιμα μετὰ τὴ δημοσίευσιν τοῦ Κλητηρίου Ἐπικρίματος στὸ περ. «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς 1.2.1994 καὶ τῆς 15.2.1994 καὶ στὴν ἡμερήσια ἐφημερίδα «ΕΣΤΙΑ» τῆς 7.2.1994 καὶ 8.2.1994, ἀλλὰ δὲν παρουσιάσθηκε κατὰ τὴν σημερινὴ δικάσιμον.

Ἐξέτασε καὶ μελέτησε ἐπισταμένως ὅλα τὰ ἐγγραφα τοῦ φακέλλου τῆς δικογραφίας.

Σκέφθηκε σύμφωνα μετὰ τοὺς θεῖους καὶ Ἱερούς Κανόνες καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐλαβε ὑπόψη τὴν εἰσήγησιν τοῦ Ἀρχιμ. Δωρόθεου Πάπαρη, στὴν ὁποία ὁ κατηγορούμενος κρίνεται ἐνοχος τῶν κατηγοριῶν ποῦ τοῦ ἀποδίδονται.

Ἐπειδὴ, ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ ὅλου φακέλλου τῆς δικογραφίας καὶ τὴν ἀκροαματικὴν διαδικασίαν, ἀποδείχθηκε πλήρως ἡ ἐνοχία τοῦ κατηγορουμένου Διακόνου Ἀγαπίου Ἀϊτσιῖδη κατὰ τὸ κατηγορητήριο καὶ συγκεκριμένα ὅτι: ...

Ἐπειδὴ ἀπὸ τὶς μαρτυρικὰς καταθέσεις ἀποδείχθηκε ἡ ἐνοχία τοῦ κατηγορουμένου.

Ἐπειδὴ τὰ παραπτώματα τοῦ κατηγορητηρίου σαφῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμωροῦνται ἀπὸ τοὺς θεῖους καὶ Ἱερούς Κανόνες, ὅπως καὶ ἀπὸ τὰ Γραφικὰ Λόγια, μετὰ τὴν ποινὴν... καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τοὺς Ἱερούς Κανόνες... καὶ ἀπὸ τὰ Γραφικὰ Λόγια...

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Ἀφοῦ εἶδε καὶ τὸ ἄρθρο 12 τοῦ Ν. 5383/1932, κηρύσσει τὸν κατηγορούμενο Διάκονο Ἀγάπιο Ἀϊτσιῖδη, κληρικὸ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου, ἐνοχο: α) ..., β) ... καὶ γ) ... καὶ συγκεκριμένα ὅτι...

Καί, ἐπειδὴ ἡ προβλεπόμενη ποινὴ γιὰ τὰ παραπτώματα τοῦ κατηγορουμένου εἶναι μεγαλύτερη τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου, τὸ Δικαστήριον κηρύσσει ἑαυτὸ ἀναρμόδιο καὶ διαβιβάζει ὅλη τὴ δικογραφία στὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον γιὰ τὰ περαιτέρω. Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης στὸ περιοδικὸν

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ», δίχως τὸ κατηγορητήριο καὶ τὸ αἰτιολογικὸ μέρος, καὶ καταδικάζει σὲ βάρος τοῦ κατηγορουμένου καὶ ὑπὲρ τοῦ ΤΠΟΕΚΕ τὴ δικαστικὴ δαπάνη τῶν 30.000 δραχμῶν.

Κρίθηκε, ἀποφασίσθηκε καὶ δημοσιεύθηκε αὐθημερόν.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ὁ Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ: Ἀρχιμ. Δωρόθεος Πάπαρης

Πρωτοπρ. Κωνσταντῖνος Καρακασίδης

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ: Ἀρχιμ. Βησσαρίων Βάσσου

Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίας Τριάδος Κάτω Σκαφιδωτῆς Πρεβέζης, 2) Ἀγίου Νικολάου Σινωτοῦ Πρεβέζης καὶ 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Τρικαστροῦ Πρεβέζης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 7ῃ Ἀπριλίου 1994

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγ. Τριάδος Μυρίνης, 2) Ἀγ. Γεωργίου Ἀγγαριῶνων, 3) Ἀγ. Δημητρίου, χωρίου Ἀγ. Δημητρίου, 4) Ἀγ. Ἀναργύρων Δάφνης, 5) Ἀγ. Παχωμίου Καρπασίου, 6) Ἀγ. Γεωργίου Κάσπακα, 7) Ἀγ. Μαρίνης Λειβαδοχωρίου, 8) Ἀγ. Δημητρίου Λύχνων, 9) Γεν. Θεοτόκου Παναγίας, 10) Εἰσ. Θεοτόκου Πορτιανοῦ, 11) Ἀγ. Γεωργίου Ρεπανιδίου, 12) Γεν. Χριστοῦ Ρωμανοῦ, 13) Ἀγ. Δημητρίου Σαρδῶν, 14) Ἀγ. Νικολάου Σκανδάλης, 15) Κοιμ. Θεοτόκου Τσιμανδριῶν καὶ 16) Ἀγ. Ἰωάννου Φυσίνης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Μυρίνῃ τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1994

† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 25 τοῦ Νόμου 817/78 (περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων διακόνων εἰς θέσεις Ἱεροκρητικῶν) καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ πρὸς τοῦτο κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς 15νθημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν, πρὸς κατάληψιν τῆς θέσεως Ἱεροκρητικῆς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερά Μητροπόλει.

Ἐν Τριπόλει τῇ 14ῃ Ἀπριλίου 1994

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Ζακύνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.

Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας

τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Αἱ Οἰκουμενικαὶ συζητήσεις ἐν Santiago de Compostela.

Οἰκουμ. Πατριάρχου Βαρθολομαίου, Ὁμιλία κατὰ τὴν δεξίωσιν ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τῶν Γραμματίων (30 Ἰαν. 1994).

Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου, ὡς ἀντεπισημειωμένου Μέλους τῆς Ἀκαδημίας (14-12-1993).

Μητροπ. Θήρας Παντελεήμονος, Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης Χρυσόστομος (†).

Καλλιόπης Δ. Σπινέλλη, Ἀσκήσις Λατρείας στὶς Φυλακὲς καὶ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Ἀρχιμ. Μακαρίου Φιλοθέου, Ἀγία Ἀναφορά: πηγὴ ζωῆς.

Ἰωάννου Δ. Δροῦλια, Ἀξιοσημεῖωτα σχόλια στοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Θεανθρώπου («ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ»).

Ἰωάννου Φ. Ἀθανασοπούλου, Οἱ παιδομάρτυρες τῶν Πατρῶν Ἀναστασία καὶ Χριστόδουλος.

Ἰωάννου Μπουγάτσου, Συμβολὴ τοῦ Κων/νου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Προκαταρκτικὸς Πίναξ τῶν ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Κανονισμὸς 68/1994 καὶ Πράξεις συστάσεως Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων.

Παράρτημα.